

**Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo**

Anja Bele

**Raziskovanje življenjskega sveta ljudi, zasvojenih z igrami na srečo, z
vidika socialnega dela**

Magistrsko delo

Ljubljana 2022

**Univerza v Ljubljani
Fakulteta za socialno delo**

Anja Bele

**Raziskovanje življenjskega sveta ljudi, zasvojenih z igrami na srečo, z
vidika socialnega dela**

Magistrsko delo

Mentorica: doc. dr. Vera Grebenc

Ljubljana 2022

Zahvala

Zahvaljujem se mentorici doc. dr. Veri Grebenc za pomoč, podporo, strokovno svetovanje in usmerjanje pri pisanju magistrskega dela.

Najpomembnejša zahvala pa gre mojim staršem, ki sta me spodbujala na moji študijski poti in mi omogočila čim lepšo študijsko izkušnjo, sestrama, ki sta me ob študijskih obveznostih znali razvedriti, ter moji hčerkici in partnerju, ki sta verjela vame.

Povzetek

Zavedam se, da se je zasvojenost z igrami na sreči v današnji družbi močno razširila, saj so mladi ljudje dobro poučeni o uporabi informacijske tehnologije, kar jim le še olajša dostop do različnih iger na srečo kar preko spleta. Prav tako sem na podlagi praktičnih izkušenj, ki sem jih pridobila v času kroženja v okviru pripravnštva ugotovila, da se mladi ljudje k igram na srečo zatekajo takrat, kadar se soočajo z vsakdanjimi težavami, saj lahko na ta način za nekaj časa pobegnejo pred resničnostjo. Opazila sem, da k razvoju zasvojenosti od iger na srečo pogosto pripomorejo prijatelji in družba nasploh.

V magistrski nalogi s področja raziskovanja življenjskega sveta ljudi, ki so zasvojeni z igrami na srečo, sem na podlagi študije primera raziskovala pojav zasvojenosti od iger na srečo. Študija primera je potekala v narativni obliki, saj sem želela, da mi sogovornik čim bolj podrobno in na podlagi lastne izkušnje opiše svojo izkušnjo z igrami na srečo. Če sem želela o določenem dogodku izvedeti še kakšne dodatne informacije, ki jih sogovornik ni navedel, pa sem postavila dodatno vprašanje. Zanimalo me je, kako se je pri sogovorniku razvila zasvojenost, kaj so bili prvi znaki, ki so kazali na resnejšo problematiko, na koga se je obrnil po pomoč in kako se je ne nazadnje z zasvojenostjo od iger na srečo spopadel.

Na podlagi analize študije primera sem ugotovila, da se zasvojenost od iger na srečo razvija postopoma, nekaj let. Sprva znaki, ki bi opozarjali na pojav kasnejše zasvojenosti od iger na srečo, niso vidni, saj običajno ljudje igrajo igre na srečo le občasno in za razvedrilo. Ključen dogodek v svetu iger na srečo se običajno pri ljudeh, ki kasneje postanejo tudi zasvojeni od iger na srečo, zgodi takrat, kadar imajo od iger na srečo dobiček, hkrati pa doživljajo občutke vznemirljivosti in adrenalina. Med drugim sem ugotovila, da se zasvojenost z igrami na srečo razvija postopoma in jo je zelo težko prepoznati, saj ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo običajno, tega ne kažejo. Prav tako pa pri zasvojenih ljudeh od iger na srečo ne vidimo zunanjih znakov kot denimo pri zasvojenosti z alkoholom. Na podlagi raziskave sem opazila, da na pojav zasvojenosti od iger na srečo vpliva veliko dejavnikov, kot so družinski odnosi, prijatelji, odraščanje z igrami na srečo, odsotnost enega izmed staršev in drugo.

Ključne besede: igre na srečo, zasvojenost z igrami na srečo, pomoč, podpora

Abstract

Title: Researching the life of people addicted to gambling from social work perspective

Keywords: gambling, gambling addiction, help, support

Abstract: I am aware that gambling addiction has become widespread in modern society, and that this is in large part due to the fact that young people are well-versed in using technology, which only facilitates it for them to access a variety of online gambling games. Additionally, based on the practical experience I acquired throughout my internship rotation, I found that young people turn to gambling when they are struggling with everyday challenges because it allows them to temporarily escape from real life. I have found that friends and society in general frequently contribute to the development of gambling addictions.

I studied the phenomenon of gambling addiction using a case study for my master's thesis on the topic of research into the lives of those who are addicted to gambling. The case study was delivered in a narrative style because I wanted the interviewee to go into as much detail and draw from personal experience as possible while describing his gambling experience. I asked an additional question if I needed additional information on a specific event that the interviewee did not provide. I was interested in the progression of the interviewee's addiction, the early warning signals of a more serious problem, the people he turned to for support, and last but not least, how he controlled his gambling addiction.

Based on the case study analysis, I observed that gambling addiction develops gradually with time or over years. Since most people just gamble occasionally and for enjoyment, there are initially no obvious symptoms of a future gambling addiction. For those who go on to develop a gambling addiction, the crucial moment usually comes when they earn money while gambling and simultaneously feel euphoric and adrenaline-filled. I discovered, among other issues, that gambling addiction gradually develops and is very difficult to detect because addicts typically do not display it. Contrary to alcohol addiction, we do not observe any visible indicators of gambling addiction in those who are addicted to gambling. Based on my research, I have discovered that a variety of factors, including those related to family and friends, gambling exposure as a child, the absence of one or both parents, and others, have an impact on the phenomenon of gambling addiction.

Kazalo

Povzetek	
Kazalo	
1. Uvod	1
2. Teoretični del.....	3
2.1. Igre na srečo	3
2.1.1. Športne stave	5
2.2 Zasvojenost z igrami na srečo	6
2.2.1 Pomen in definicije zasvojenosti z igrami na srečo	6
2.2.2 Opredelitev in razlikovanje različnih oblik zasvojenosti	6
2.2.1 Dejavniki tveganja za zasvojenost od iger na srečo ter njene posledice	8
2.2.2 Znaki in simptomi zasvojenosti z igrami na srečo	10
2.3 Dinamika v družini zasvojenih ljudi z igrami na srečo.....	13
2.3.1 Odnos med zasvojenim človekom z igrami na srečo in njihovo partnerko .	15
2.3 Podpora in pomoč zasvojenim z igrami na srečo in njihovim svojcem	16
2.3.1 Izvirni delovni projekt pomoči	18
2.3.2 Krepitev občutka smiselnosti sprememb, etika udeležnosti in perspektiva moči	19
2.3.3 Pomen motivacijske skladnosti v delovnem odnosu z zasvojenim človekom od iger na srečo	20
2.3.1 Preventivni ukrepi na področju zasvojenosti od iger na srečo	20
3. Formulacija problem	23
4. Metodologija.....	25
4.1 Vrsta raziskave.....	25
4.2 Teme raziskovanja	26
4.3. Merski instrument in viri podatkov	26
4.4 Opredelitev enot raziskovanja – populacija, vzorec	26
4.5 Zbiranje podatkov oz. empiričnega gradiva.....	27
4.6 Obdelava gradiva	27
5. Rezultati.....	29
5.1 Navade in način življenja.....	29
5.1.1 Vpliv na navade in način življenja	29

5.1.2 Družinski odnosi in vpliv le-teh na življenje	30
5.1.3 Vpliv prijateljev na življenje in dejavniki tveganja za razvoj zasvojenosti od iger na srečo	32
5.2 Počutje ob igranju iger na srečo.....	34
5.3 Posledice zasvojenosti od iger na srečo	36
5.3.1 Partnerski in družinski odnosi	37
5.4 Potrebe zasvojenih ljudi z igrami na srečo in njihovih svojcev ter oblika podpore in pomoči	40
5.5 Podpora in pomoč zasvojenim ljudem od iger na srečo in njihovim svojcem	42
6. Razprava	45
6. Sklepi.....	50
7. Predlogi.....	52
8. Uporabljena literatura	53
9. Dodatek.....	57
9.1 Narativna pripoved o zasvojenosti z igrami na srečo na podlagi lastne izkušnje pripovedovalca.....	57
9.2. Odprto kodiranje	65
9.2 Osno kodiranje	84

1. Uvod

»Če v svoji sreči visoko prilezeš, lahko tudi globoko padeš.«

(neznan avtor a, 2022)

»Sreča in pamet se redko srečata.«

(neznan avtor b, 2022)

Beseda sreča se na prvi pogled zdi izredno preprosta beseda, ki pa vsebuje več pomenskih komponent. Pomeni kompleksno čustvo, prepleteno z ugodjem in zadovoljstvom. Ob besedi sreča pomislimo na dinamiko in dialektiko uspešnosti in neuspešnosti, ugodij in neugodij, upanj in razočaranj in je človekov najvišji smoter, je namreč kulturni in družbeni konstrukt (Sruk, 1999, str. 468).

Gizycki in Gorny (1972) igre na srečo opisujeta kot vrsto motivacijskega dejavnika, ki spodbuja našo iznajdljivost, s pomočjo katere se upirajo enoličnosti in dolgočasju (Gizycki in Gorny, 1972, str. 7). Medtem ko avtorja Gizycki in Gorny opisujeta igro kot vrsto motivacijskega dejavnika, pa Mihelič (1993) igre na srečo opisuje kot prostovoljno dejavnost, ki se odvija v določenih prostorskih okvirih. Ljudje, ki igrajo igre na srečo, doživljajo občutke vznemirjenja, napetosti in radosti (Mihelič, 1993, str. 9).

Večina ljudi igra igre na srečo za razvedrilo in sprostitev, nekateri pa igre na srečo igrajo tudi zato, da bi pobegnili pred pritiski in realnostjo, ki jih prinaša vsakdanje življenje. Gre za izredno priljubljen način zabave, ki pa se lahko zaradi neobvladovanja igranja sprevrže v pravo zasvojenost. Težava nastane takrat, ko posamezniki niso več sposobni ločiti meje med igranjem za zabavo in sprostitev ter stanjem, ko igranje postane odvisnost (Heineman, 2008, str. 21).

Vsakodnevno se lahko ljudje znajdejo v situacijah, kjer je potrebno nekaj sreče. Vsakič, ko se odločimo, s tem sprejmemo tudi določeno tveganje. Tako je tudi prečkanje ceste včasih tako rekoč »igra na srečo« (Radovanovič, 2003, str. 241). V današnjem času je zelo veliko različnih možnosti za igranje iger na srečo. Ljudje se lahko z njimi srečajo bodisi v igralnicah bodisi na spletu, ki ponuja široko izbiro igranja. Obstaja veliko različnih loterij, športnih napovedi in stav (prav tam).

Zasvojene ljudi z igrami na srečo zelo težko prepoznamo, kajti gre za zasvojenost, ki se ne kaže navzven. Igre na srečo na ljudeh ne pustijo fizičnih sprememb, zato lahko ljudje, zasvojeni z igrami na srečo, to vrsto odvisnosti izredno dobro skrivajo, dokler se ne začnejo pojavljati finančne težave, se slabšati medsebojni odnosi in prihaja do nezainteresiranosti za delo ter vsakdanje obveznosti. Človek, zasvojen z igrami na srečo, je zato lahko elegantno oblečen borzni posrednik, minister, poslovnež ali upokojenec. Lahko je tudi ženska (Heineman, 2008, str. 17).

V svojem magistrskem delu se želim osredotočiti predvsem na potrebe ljudi, ki so odvisni od iger na srečo in na potrebe njihovih svojcev. Prav tako pa želim raziskati načine, kako kot socialna delavka pomagati ljudem, ki so zasvojeni z igrami na srečo in njihovim svojcem.

2. Teoretični del

2.1. Igre na srečo

Trebec (2010) govori o tem, da igre na srečo obstajajo, odkar obstaja človek. V preteklosti se je na igre na srečo gledalo z drugačnega vidika kot danes. Predvsem v krščanski in judovski kulturi so bile opredeljene kot vedenje, ki se ga je bilo treba sramovati. Danes pa na igre na srečo gledamo kot na priložnost za zabavo in sprostitev, ki pa se zaradi hitrega razvoja tehnologije in lažjega dostopa do spleta in spletnih igralnic vse pogostejše iz nedolžne zabave razvijejo v zasvojenost (Trebec, 2010).

Gizycki in Gorny (1972) pravita, da igre na srečo predstavljajo igre, kjer igra odločilno vlogo predvsem naključje, ki v ljudeh sproži občutek neizmerne veselja in sreče. Pri igrah na srečo ljudje ne potrebujejo posebnega znanja, ki bi jim omogočilo priti do uspeha, ampak je dovolj samo nekaj sreče. Običajno se takšna oblika iger imenuje hazard, ki pomeni priložnost, naključje in slepo usodo (Gizycki in Gorny, 1972, str. 14). Lahko jih opišemo kot kompleksen produkt, kjer se prepletata element zabave na eni in element hazarda na drugi strani (Jaklič, Zagoršek in Zorić, 2008, str. 17).

Psihoanalitik Tine Papič iz Zavoda Etnika opozarja, da je problematika igranja iger na srečo oz. nekemijskih odvisnosti v naši družbi zelo slabo ozaveščena (Papič, 2018). Največkrat se v past iger na srečo ujamejo ravno mlajši moški, ki igrajo od doma in stavi z mobilne aplikacije ali z računalnika (prav tam).

Heineman (2008) opisuje dve vrsti ljudi, ki igrajo igre na srečo, in sicer rekreativne in kompulzivne oz. prisilne igralce. Za rekreativne igralce je značilno, da lahko nadzorujejo, koliko denarnih sredstev oz. premoženja bodo vložili v igranje na srečo, pri tem pa ne občutijo posebnega adrenalina in vzhičenosti. Ko sredstva, s katerimi so razpolagali, porabijo, se zanje igra zaključi in tudi nimajo potrebe po ponovnem iskanju sreče v igrah. Za kompulzivne igralce pa velja ravno nasprotno. To so ljudje, ki niso zmožni kontrolirati želje po vedno večji stavi, čeprav se zavedajo, da je velika verjetnost, da vložen denar izgubijo. Prav tako se niso sposobni kontrolirati kdaj, kje in koliko bodo zaigrali. V igri vidijo priložnost za uspeh, kar jim predstavlja adrenalin (Heineman, 2008, str. 16).

Ko pomislimo na ljudi, ki igrajo igre na srečo si težko v mislih predstavljamo, kako naj bi ta oseba izgledala in je niti ne moremo prepoznati po zunanjem videzu. Ti ljudje običajno prihajajo iz družin, kjer ni bilo usklajene vzgoje. Heineman je zapisala, da ljudje, ki igrajo igre na srečo, prihajajo iz družin, kjer je bila vloga očeta precej odtujena, saj je bil odsoten zdoma (Heineman, 2008, str. 19).

Mihelič (1993) opisuje, da igranje iger na srečo ljudem predstavlja sprostitve. Dobitek od iger na srečo je popolnoma naključen, kar ljudem daje dober občutek, saj se prepustijo pričakovanju. Ali bo izid igranja iger na srečo ugoden ali ne je popolnoma odvisno od naključja (Mihelič, 1993, str. 15).

Večina ljudi, ki igrajo igre na srečo, to počne z namenom sprostitve in za razvedrilo, da bi lahko pobegnili pred pritiskom vsakdanjega življenja in si ustvarili idealno sliko življenja. Spet drugi pa igrajo igre na srečo v obliki tveganja (Heineman, 2008, str. 21).

Z igrami na srečo ljudje doživljajo iluzijo sreče, ki je kratkotrajna. Ljudi tovrstna igranja pritegnejo zaradi napetosti, pričakovanja in ob enem negotovosti, saj se nikoli ne ve kdo bo dobil in kdo izgubil. Igre na srečo se prepletajo z elementi pričakovanja in sreče kar ljudi še dodatno vznemirja. Pomembna sestavina pri tovrstnem igranju so igralni vložki, s katerimi posameznik razpolaga, tako kot si sam želi. Zaradi tega se lahko na začetku, popolnoma nedolžna igra spremeni v razburljivo doživetje in nekontrolirano željo po vedno novem tveganju (Mihelič, 1993, str. 9).

Heineman (2008) navaja, da mladi fantje v današnjih časih nimajo več tradicionalnega prehoda v moškost, ki se je v preteklosti kazala kot vstop v služenje obveznega vojaškega roka. Prav tako v današnjih časih niso poudarjeni izzivi, ki bi moškim omogočali potrjevanje moškosti, saj sta vlogi moškega in ženske postala enakopravna. Med izobraževanjem mnogi fantje iščejo izzive na raznih športnih področjih, kjer lahko pokažejo svojo borbenost in zagnanost. Pogosto se zgodi, da v poznejših letih, ko športnik ne more več aktivno sodelovati na športnem področju, še vedno ostane del igre, če stavi zanjo. V tem primeru gre za posredno obliko sodelovanja, a se s časoma zgodi, da tudi s takšnim načinom sodelovanja ni zadovoljen, če stava ni dovolj visoka, da bi v posamezniku povzročila občutek adrenalina in ugodja, podobnega, kot ga je doživljal, ko je resnično tekmoval na igrišču. Treba pa je poudariti, da ni nujno, da igre na srečo

igra nekdanji športnik, veliko ljudi se v preteklosti sploh ni ukvarjalo s športom, zdaj pa z igranjem z igrami na srečo občutijo vznemirljivost, prepleteno z veliko tveganja (Heineman, 2008, str. 28).

2.1.1. Športne stave

Jaklič, Zagoršek in Zorić (2008) opisujejo, da tempo življenja iz leta v leto postaja vse hitrejši. Prav tako smo ljudje deležni raznih pritiskov in stresnih dogodkov tako v službi kot v vsakdanjem življenju, ki zahtevajo našo skoncentriranost in osredotočenost na delo. K razvoju rednega igranja iger na srečo prispevajo strukturne značilnosti posameznih iger in njihova dostopnost (Jaklič, Zagoršek in Zorić 2008, str. 29). Digitalna tehnologija je zelo dobro razvita in omogoča dostop do različnih iger na srečo na spletu. Strukturne značilnosti iger na srečo so, da dovoljujejo nenehne stave v fizični obliki in preko spleta, da je bila stava blizu zadetka, prav tako pa so ponujene visoke nagrade. Spletne platforme vse več oglašujejo igre na srečo, katerih del so športne stave. Vse več je tudi aplikacij, ki omogočajo športne stave kar iz domače dnevne sobe, dostop do njih pa je zelo enostaven. Zaradi pojava novih tehnologij in mode športnih stav, ki je priljubljena zlasti med mladimi, se zasvojenost s športnimi stavami uvršča v sam vrh zasvojenosti mladih (Jaklič, Zagoršek in Zorić, 2008, str. 30).

Sruk (1999) piše o igrah na srečo kot igrah, v katere so ljudje pripravljeni vložiti velika sredstva. Za človeka, ki redno igra športne stave, pravi, da nerazumno tvega, zaradi vložka v igro, saj nikoli ne ve, ali bo vložena sredstva dobil povrnjena ali jih bo spet izgubil. Vedenja človeka, ki igra igre na srečo, opisuje kot avanturistično vedenje, ki je prepleteno z občutki velikega pričakovanja, kaj bo določena športna stava prinesla (Sruk, 1999, str. 171).

Rozman opisuje, da bo človek, ki je strasten športni navdušenec in navdušenec nad športnimi stavami, denar, ki ga je z igrami priigral začel dajati na poseben kup, ki je namenjen zgolj športnim stavam (Studio 12, 2008). Psihoterapevt Ščuka pravi, da je zasvojenost s športnimi stavami še vedno v družbi precej nesprejemljiva, okolica pa jo dojema kot prekršek, za katerega je odgovoren zgolj in samo človek, ki stavi. Okolica običajno zasvojenega človeka s športnimi stavami obsoja in se mu izmika. Zelo redko pa so človeku, ki stavi, pripravljeni pomagati in prisluhniti njegovim težavam (Ščuka, 2001, str. 751).

2.2 Zasvojenost z igrami na srečo

2.2.1 Pomen in definicije zasvojenosti z igrami na srečo

Izraz zasvojenost je izredno širok pojem in si ga lahko razlagamo na veliko različnih načinov, čeprav si največkrat ob omenjenem pojmu večina ljudi predstavlja najbolj razširjeno zasvojenost, in sicer zasvojenost z alkoholom. Strokovnjaki na različnih področjih zasvojenost definirajo z vidika svoje strokovnosti (Merc, 1995, str. 7)

Pregl o zasvojenosti govori kot o novih navadah, ki jih razvije posameznik, ki igra igre na srečo. Nove navade se v življenje posameznika tako zakoreninijo in mu postanejo prioriteta. Pomemben mu je samo nov način življenja, vse drugo zanj dejansko ne obstaja več. Posameznik tako razvije nove življenjske vzorce, stare pa zanemari. V dani situaciji običajno pride do konflikta v družini, med prijatelji ali službi (Pregl, 1995, str. 155).

Družinski terapevt Miha Kramli zasvojenost definira kot čezmerno uživanje neke snovi in povečanje tolerance za določeno snov. V primeru, da je posamezniku dostop do snovi, ki povzroča zasvojenost onemogočen pa se pojavi abstinenčna kriza. Na podlagi osnovne opredelitve zasvojenosti Kramli (2019) opredeljuje človeka, ki čezmerno igra igre na srečo kot odvisnika od iger na srečo. Za človeka, ki je zasvojen z igrami na srečo, velja, da vedno več časa posveti igranju le-teh in nima občutka za porabljen čas.

2.2.2 Opredelitev in razlikovanje različnih oblik zasvojenosti

Birsa (2007) navaja dve obliki zasvojenosti, in sicer:

- **Akcija**, kjer je posameznik odvisen od vznemirjenja, ki ga prinaša tvegano igranje. Aktivnost in upanje na zmago postane tako rekoč »droga«. Tovrstni posamezniki se po navadi udeležujejo iger, kjer sodeluje več igralcev, saj je na ta način pričakovanje končnega izida še bolj adrenalinsko in tekmovalno.

Beg se pojavi pri posameznikih, ki poskušajo z igro pozabiti na neprijetne občutke oziroma težje življenjske krize. Za takšne igralce je značilno, da raje igrajo sami, saj se ne želijo kazati v družbi in se želijo izogniti stikom z ljudmi (Birsa, 2007).

Rozman (1998) opisuje, da v svetu obstaja veliko različnih vrst zasvojenosti, ki se počasi razvijajo, vsem oblikam pa je skupno, da na človeka in njegove bližnje delujejo škodljivo. Avtorica navaja dve obliki zasvojenosti, in sicer kemično in nekemično. Ko človek poseže po kemičnem sredstvu, kot so droge, alkohol, tobak, takrat govorimo o telesni odvisnosti. Kemična sredstva povzročajo telesno odvisnost na način, da zaidejo v telesno presnovo, telo pa zaradi ponavljajočega se uživanja kemičnih sredstev postane odvisno od le-teh. Na drugi strani pa se lahko zasvojenost razvije tudi, kadar ljudje kemičnih sredstev ne uživajo. Rozman (1998) jih imenuje »nekemične« odvisnosti, kamor se uvrščajo igre na srečo in še mnoge druge zasvojenosti, kot so zasvojenost od hrane, odnosov, nakupovanja, spleta, spolnosti, zasvojenosti z delom in sanjarjenjem. Takšna oblika zasvojenosti temelji na psihični zasvojenosti. Omamni občutek ljudje v tem primeru dosežejo s posebnimi rituali oziroma dejanji, kot je denimo igranje iger na srečo (Rozman, 1998, str. 32). Pri nekemični zasvojenosti sredstvo ali postopek, s katerim se človek omamlja postane nujno, kajti le na tak način lahko deluje. Za razvoj psihične odvisnosti so bolj dovzetni bolj ranljivi ljudje (Rozman, 1998, str. 53).

Ob raziskovanju na področju kemične zasvojenosti so strokovnjaki postajali vedno bolj pozorni tudi na sorodne pojave, ki so jih poimenovali kar nekemična zasvojenost. Psihiatrinja Radovanovičeva opozarja, da ima tudi nekemična zasvojenost določene značilnosti zasvojenosti od psihoaktivnih snovi, sicer pa pravi, da je zasvojenost opazna predvsem po spremembi vedenja. Oseba, ki je zasvojena z igrami na srečo, ni več sposobna nadzorovati svojega vedenja, tudi, če se zavestno odloči, da bo prenehala, tega ne zmore. Zasvojeni ljudje običajno zanikajo in prikrivajo odvisniško vedenje in posledice, ki jih ima le-to na odnose v družini in na drugih področjih življenja. Prav tako nimajo nadzora nad porabljenimi denarnimi sredstvi in časom. Še večja teža pa nastane z razvojem tolerance, kar pomeni, da je za enak učinek treba vložiti in tvegati vedno več (Radovanovič v Bevc Stankovič, 2003, str. 239).

Psihiatrinja Radovanovič, ki jo v svojem delu navaja Bevc Stankovič (2003), opisuje, da so lastnosti »nekemičnih« zasvojenosti zelo podobne tistim, ki jih sprožijo psihoaktivne substance. To so nesposobnost in nezmožnost prenehanja škodljivega vedenja, pomanjkanje časa in denarja. Pogosto začne prihajati do zanemarjanja družinskih in službenih obveznosti. Ljudje, ki se soočajo z »nekemično« zasvojenostjo običajno prikrivajo in zanikajo odvisniško vedenje. Prav tako želijo prikriti posledice. Na drugi

strani pa se soočajo s hrepenenjem po učinku odvisniškega vedenja, saj jim prinaša dobro voljo (Radovanović v Bevc-Stanković, 2003, str. 240).

Zasvojenost z igrami na srečo lahko z drugimi besedami poimenujemo tudi patološko oz. kompulzivno igranje. Za kompulzivne igralce je namreč značilno, da ne zmorejo kontrolirati želje po igranju in vplačevanju športnih stav. Igre na srečo igrajo kljub negativnim posledicam, ki jih imajo le-te tako na ljudi, ki so zasvojeni z igrami na srečo kot tudi na njihove bližnje. Na problematiko igranja na srečo najpogosteje opozarja vedenje posameznika. Ljudje, ki igrajo igre na srečo vedno več časa, preživijo na telefonu in računalniku, kjer lahko spremljajo razne tekme v živo, igrajo spletni poker ali ruleto ter tako stavijo v živo. Poleg vloženega časa v igre na srečo vložijo tudi vedno več denarja (Jaklič, Zagoršek in Zorič, 2008, str. 17).

Zagoršek, Jaklič in Zorič (2007) o ponavljajočem se igranju športnih stav govorijo kot o problematičnem igranju. Problematično igranje povzroča resne in negativne učinke tako za igralca kot tudi za njegovo ožjo ter širšo družbeno skupnost. Za patološko igranje je značilno ponavljajoče se destruktivno vedenje, ki ustreza vsaj petim kriterijem, med katere sodijo preokupiranost z igranjem, izposojanje denarja, »lovljenje izgub«, ilegalna dejanja, izguba nadzora idr. (Zagoršek, Jaklič in Zorič, 2007, str. 17–18).

Na podlagi literature ugotavljam, da obstaja veliko različnih opredelitev o zasvojenosti z igrami na srečo. Različni avtorji zasvojenost od iger na srečo opredeljujejo drugače, vsem opredelitvam pa je skupno, da so ljudje fizično ali psihično odvisni bodisi od različnih substanc bodisi od iger na srečo, ki dolgotrajno povzročijo razvoj zasvojenosti. Merc (1995) opisuje zasvojenost kot navezanost človeka na določeno navado ali stvar, na katero se je človek navezal in je ne more opustiti (Merc, 1995, str. 59).

2.2.1 Dejavniki tveganja za zasvojenost od iger na srečo ter njene posledice

Heineman (2008) navaja, da se zelo pogosto zgodi, da začnejo ljudje igrati igre na srečo takrat, ko so nezadovoljni sami s seboj. Mnogi psihologi pa kot dejavnike tveganja za nastanek zasvojenosti od iger na srečo iščejo v otroštvu in primarni socializaciji. Wilber in Potenza (2006) namreč opisujeta, da je družina ključni dejavnik tveganja za razvoj zasvojenosti od iger na srečo. Otroci, ki so odrasčali v družini, kjer se niso počutili

zaželene, so običajno nizko samospoštovanje prenesli tudi v odraslost, kjer pa so nizko samospoštovanje začeli nadomeščati z igranjem iger na srečo, saj so se takrat počutili srečno (Heineman, 2008, str. 22). Veliko ljudi, ki so postali zasvojeni z igrami na srečo, opisuje, da so imeli slab odnos s svojimi starši. Mnogi svoje očete opisujejo kot hladne, čustveno odmaknjene, odtujene in predvsem odsotne, matere pa kot žensko, ki ni bila čustvena (Heineman, 2008, str. 219).

Jaklič opisuje, da k razvoju zasvojenosti od iger na srečo močno vplivajo strukturne značilnosti posameznih iger ter dostopnost do njih (Jaklič, Zagoršek in Zorić, 2008, str. 29). Jaklič je opredelil strukturne značilnosti iger kot igre, ki omogočajo nenehne stave in so hitre. Pojasnjuje, da so igre na srečo so narejene po principu, da ustvarjajo iluzijo, da je bila stava blizu zadetka. Običajno igre na srečo ponujajo tudi visoke denarne nagrade, kar posameznika še bolj pritegne. Kot drug pomemben dejavnik tveganja pa je dostopnost do iger na srečo. Kadar so igre na srečo lahko dostopne, bodisi na spletu bodisi v igralnici je večja verjetnost, da si bo človek zaželel igranja. Čim več časa in energije bo posameznik potreboval, da bo prišel do iger, manj verjetno je, da si bo igre še želel, oziroma da se bo razvila impulzivna igra. Po drugi strani pa opozarjajo tudi na to, da čim manj časa in truda bo posameznik potreboval, da bo prišel do iger, tem večja je verjetnost za razvoj dolgotrajnega igranja iger na srečo, ki lahko privede v zasvojenost z igrami na srečo (Jaklič, Zagoršek in Zorić, 2008, 29–30).

Besednjak (2009) opisuje individualne dejavnike tveganja, kamor spadajo različni občutki, ki jih med igro doživljajo ljudje, ki igrajo igre na srečo. To so občutki vznemirjenja, tveganja in pričakovanja rezultata igre. Pojavljajo se v kombinaciji z drugimi družbenimi in biološkimi dejavniki tveganja (Besednjak, 2008, str. 83).

Besednjak (2009) opisuje tudi družbene oziroma socialne dejavnike, kjer se poudarja pomen kulturnih praks in odnosov, ki imajo vpliv na način igranja in ne nazadnje na rezultate zdravljenja zasvojenosti od iger na srečo. Eden pomembnejših dejavnikov tveganja je družbena sprejetost igranja, ki naj bi povečala število ljudi, ki postanejo zasvojeni z igrami na srečo (Besednjak, 2009, str. 88).

Petry (2003) govori o bioloških dejavnikih in pravi, da so si ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo in ljudje, ki so zasvojeni z alkoholom genetično zelo podobni (Petry, 2003).

Griffiths in Wood (2000) navajata še okoljske dejavnike, ki vplivajo na tveganje za razvoj zasvojenosti od iger na srečo. Opisujeta, da so okoljski dejavniki tveganja tisti dejavniki, ki na ljudi vplivajo preko njihovih oči in ušes. Mednje spadata lokacija in dostopnost do igralnice. Dokazano je, da so ljudje, ki živijo blizu igralnic bolj podvrženi k razvoju težav z igrami na srečo (Griffiths in Wood, 2000).

Heineman (2008) opisuje, da je večja verjetnost, da se bo zasvojenost od iger na srečo razvila, če je posameznik depresiven in se sooča z občutki obupa ter nejevoljnosti. Kot drugo pa je potrebno biti pozoren tudi na morebitno predhodno zasvojenost z alkoholom ali drugimi substancami, ki v človeku sprožijo občutke sreče, saj je v tem primeru možnost za razvoj zasvojenosti od iger na srečo večja (Rozman, 1998, str. 169). Pozorni moramo biti na vse dejavnike, ki ljudem dajejo uteho ali radost (Heineman, 2008, str. 254).

Gradišnik (1993) omenja dejavnike, ki vplivajo na večje tveganje za razvoj zasvojenosti od iger na srečo. Opisuje, da na razvoj zasvojenosti močno vplivajo izguba starša, ločitev, slaba starševska vzgoja, kot je odsotnost enega izmed staršev, ter strogost ali pretirano zaščitništvo. Na večje tveganje za razvoj zasvojenosti vpliva tudi visok materialni položaj v družini in odraščanje z igranjem iger na srečo. Bolj kot ljudje hrepenijo po igrah na srečo in želji po zaslužku, bolj postajajo igre na srečo zanje zanimive. Ko postane igranje kompulzivno, se je iger na srečo rešiti težje kot ostalih vrst zasvojenosti (Gradišnik, 1993, str. 15).

2.2.2 Znaki in simptomi zasvojenosti z igrami na srečo

Kramli (2019) se v Centru za zasvojenosti v Zdravstvenem domu Nova Gorica že nekaj let ukvarja z raziskovanjem in razumevanjem zasvojenosti od iger na srečo. Na podlagi praktičnega dela z ljudmi, ki so zasvojeni z igrami na srečo, so ugotovili, da se znaki in simptomi zasvojenosti od iger na srečo kažejo in pojavljajo na različnih področjih življenja. Kot prvi in najbolj očiten simptom, s katerim partnerke in ožji člani družine povežejo, da se v življenju zasvojenega človeka nekaj dogaja, je izguba denarja. Kazati

se začne kot nepojasnjeni dolgovi, izposojanje denarja in na drugi strani izginjanje denarja ali vrednostnih papirjev, neplačani računi ter nenadna in velika količina denarja. Do težav prihaja tudi v medosebnih odnosih, kjer prihaja do nenehnih nihanj v razpoloženju. Ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo, si vedno več časa želijo preživeti sami, saj se le tako lahko skrijejo pred ostalimi člani družine in prikrivajo svoje težave. V medsebojnih odnosih prihaja tudi do agresivnosti in nenehnih izbruhov jeze, ki jih partnerke običajno ne znajo povezati z vzrokom. Zasvojeni človek podzavestno spremeni svoje obnašanje in najpogosteje sam spremembe ne opazi. Zapostavljati začne higienske navade, ki so prej veljale za samoumevne. Prav tako prihaja do sprememb pri spolnosti. Pojavljati se začnejo zdravstvene težave stresnega značaja, kot so glavoboli in prebavne težave. Poleg tega pa strokovnjaki opozarjajo na pogostejše uživanje alkohola in ostalih substanc v kombinacijami z igrami na srečo. Omenjeni znaki pripeljejo najpogosteje družino pred glavno odločitev, in sicer, da je treba v življenju zasvojenega človeka nekaj spremeniti. Največja težava pa se pojavi, saj običajno družinski člani ne vedo, kje bi pomoč poiskali in na koga bi se obrnili, saj je zasvojenost z igrami na srečo zelo težko prepoznati. Zaradi tega moramo biti toliko bolj pozorni na vse spremembe, ki se pojavijo v vsakdanjem življenju človeka, za katerega menimo, da igra igre na srečo (Kramli, 2019).

Jazaeri in Habil (2012) opisujeta znake, ki opozarjajo na zasvojenost z igrami na srečo. Ti so:

- **Prevzetost:** V tem primeru je zasvojen človek z igrami na srečo (v nadaljevanju zasvojen človek) pre zaposlen z igranjem, razmišlja le o igri in kuje načrte, kako priti do denarja.
- **Toleranca:** Zasvojen človek potrebuje vedno več denarja, da bi doživel želeno vznemirjenje.
- **Kriza:** V času igranja, ko zasvojen človek poskusi nehati igrati, doživi občutke nezadovoljstva in razburjenosti.
- **Beg:** Zasvojenim ljudem igre velikokrat predstavljajo beg pred vsakodnevnim življenjem in obveznostmi. Z igro želijo ljudje doseči beg pred težavami, slabim razpoloženjem, občutkom krivde in depresijo.
- **Gonja:** Gre za tipično značilnost, saj zasvojenega človeka ob izgubi vloženega denarja ali vrednostnih papirjev prevzemajo občutki, da mora izgubljen denar oziroma vrednostne papirje priigrati nazaj.

- **Laganje:** Ko zasvojen človek zabrede tako globoko, da ne najde več načinov, kako bi svoje početje skril, začne svojim bližnjim in znancem lagati o svoji zasvojenosti.
- **Nezakonita dejanja:** Kadar zasvojeni ljudje ne najdejo več načinov, kako priti do denarja, ki ga potrebujejo za igranje iger na srečo, se zapletejo v nezakonita dejanja, kot so razne poneverbe in ponarejanje listin.
- **Poslabšanje odnosov:** Zaradi zasvojenosti z igrami na srečo ljudje pogosto s svojim vedenjem in dejanji tvegajo razvoj slabih medsebojnih odnosov. Zasvojenost od iger na srečo mnoge pare postavi pred pomembno odločitev v življenju – razpad partnerske zveze in razpad družine.
- **Poroštvo:** Zasvojen človek verjame, da bodo drugi poskrbeli za denar, s katerim se bo rešil hude finančne stiske, ki jo je povzročilo igranje iger na srečo.
- **Izguba kontrole:** Zasvojen človek ponavlja vzorec neuspešnih poskusov kontrole, zmanjšanja ali prenehanja z igrami na srečo (Jazaeri in Habil, 2012, str. 10–11).

Radovanovič (v Bevc Stankovič str. 240) govori o spremembi vedenja zaradi zasvojenosti z igrami na srečo. Pri tem navaja, da imajo nekatera spodaj opisana vedenja podobne lastnosti kot vedenja, do katerega pride ob uživanju psihoaktivnih snovi. Ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo, zelo težko vzpostavijo nadzor nad vedenjem, za odvisniško vedenje namenijo vedno več časa in denarja. Ugotavlja, da običajno zasvojeni ljudje porabijo več denarja, kot so pričakovali, da ga bodo. Takšna dejanja jih privedejo do finančnih težav in zanemarjanja družine in prijateljev, saj vedno znova iščejo načine, kako bi izgubljen denar pa vseeno lahko priigrali nazaj ter se izognili nakazanim finančnim težavam. Zasvojeni ljudje običajno igranja ne vidijo kot problematičnega in ga zato tudi ne dojemajo kot težavnega. Odvisniško vedenje zanikajo in zelo pogosto prikrivajo (prav tam). Ob ponavljajočem se igranju iger na srečo se razvije toleranca, kar pomeni, da je za enak učinek treba vložiti vedno več denarja. Radanovičeva opozarja na sopoajnost več motenj hkrati, kot je recimo patološko nakupovanje prek interneta v povezavi z igrami na srečo in zlorabljanje alkohola oziroma drog (prav tam).

Heineman (2008) navaja številne posledice, do katerih pride zaradi zasvojenosti z igrami na srečo. Zasvojeni ljudje slej kot prej doživijo finančni zlom, saj se v času

igranja iger na srečo največkrat tako močno zadolžijo, da je ogroženo tudi njihovo premoženje in celo njihov dom (Heineman, 2008, str. 40). Člani skupine Anonimni hazarderji navajajo, da so zasvojeni ljudje, ki priznajo svojo zasvojenost od iger na srečo, v trenutku priznanja tako močno zadolženi, da ne najdejo izhoda, zato se tudi odločijo, da o težavi spregovorijo na glas (Gamblers Anonymous). Zasvojeni ljudje se srečujejo tudi z različnimi zdravstvenimi in psihičnimi težavami. Običajno so ljudje, ki igrajo igre na srečo, usmerjeni le na akcijo in neprestano pod stresom, saj nikoli ne vedo, ali bodo igro dobili ali ne. To privede do raznih zdravstvenih težav, kot so visoki krvni pritisk, glavobol, bolečine v hrbtenici, težave s srcem črevesjem itd. Zaradi nenehne osredotočenosti na igro se lahko v povezavi s psihičnimi težavami pojavijo tudi težave v duševnem zdravju. Zasvojeni ljudje se začnejo soočati s pešanjem spomina in pomanjkanjem koncentracije, prav tako začne upadati njihova funkcionalnost na delovnem mestu (Heineman, 2008, str. 40–41).

Kramli (2019) opisuje, da so ljudje, pri katerih je igranje iger na srečo preraslo v neobvladljivo dejanje, običajno finančno popolnoma na dnu. Soočajo se z občutki ujetosti, brezizhodnosti in obupa. Nenehni in ponavljajoči se občutki obupa največkrat privedejo do depresije, ki je ne smemo zanemariti, zasvojen človek pa v tem primeru nujno potrebuje ustrezno psihološko pomoč in podporo. Stres, tesnoba in depresija pa so pogosto prisotni tudi pri članih družine zasvojenega človeka, zato primerno obravnavo in pomoč potrebujejo tudi njihovi družinski člani. Zaradi slabih misli in nezdravljene depresije se zasvojeni ljudje pogosto srečujejo s samomorilnimi misli, zato je vsako samomorilno misel treba vzeti resno in človeku nuditi ustrezno pomoč (Kramli, 2019).

2.3 Dinamika v družini zasvojenih ljudi z igrami na srečo

Dinamika v družini zasvojenega človeka z igrami na srečo je izredno kompleksna in zapletena. Gre namreč za eno od oblik zasvojenosti, ki je izredno prikrita, saj ni zunanjih znakov, ki bi nas opozarjali, da se s človekom nekaj dogaja. Postopek do odkritja zasvojenosti je ravno zaradi prikritosti težaven in dolgotrajen. Ljudje, ki so zasvojeni, z lahkoto lažejo in tako postanejo patološki lažnivci. Ker zasvojenosti ne moremo odkriti po zadahu ali po povečanem srčnem utripu, običajno tudi žena zasvojenega zelo težko prepozna, da je ravno zasvojenost bistvo vseh težav in sporov v družini. Pogosto ob odkritju pride do velikih razočaranj nad partnerjem. Zasvojenost z

igrami na srečo tako kot večina kroničnih, progresivnih in usodnih odvisnosti uniči zakonsko srečo in privede do duševne in čustvene prizadetosti (Heineman, 2008, str. 39).

Kot pravi Čačinovič Vogrinčič (1998) je temeljna naloga družine, da na svoj edinstven način omogoči in obvlada neskončnost razlik med posamezniki in ustvari skupino in sistem, ki bo omogočil srečanje in soočenje. Družina je namreč prostor, kjer se človek mora naučiti preživeti (prav tam).

Heineman (2008) in tudi nekateri drugi avtorji, kot so Rozman (1998), Jelen (2007) in Reith (2006), ugotavljajo, da ima neobvladljivo igranje ene osebe negativen vpliv tudi na ostale člane družine in druge ljudi, ki so tej osebi blizu, igranje pa lahko ostane prikrito več let, saj so ljudje, zasvojeni z igrami na srečo, izredni mojstri prikrivanja in manipulacije. Da je v ozadju nekaj resnega, se po navadi izve šele takrat, ko se v družini pojavijo tretje osebe in razmere postanejo skrb vzbujajoče. Heineman (2008) opisuje stisko med partnerjema, do katere pride zaradi laži in prikrivanja. Ko se družina sooči z vsoto zaigranega denarja, običajno sledi šok in razočaranje nad partnerjem. Šele po razkritju vseh skrivnosti zasvojene osebe se poslabšajo medosebni odnosi. Zaradi razočaranja na eni strani in ponižanja na drugi pride do prekinitve komunikacije, kar poslabša duševno in fizično zdravje. Zasvojeni človek-se izolira in zanemarja družinske obveznosti. Nima volje za druženje in skupno preživljanje prostega časa, ki ga otroci še kako potrebujejo. V takšnih primerih otroci močno trpijo, saj je pri vzgoji otrok ključno skupno sodelovanje in vzgajanje (Heineman, 2008, str. 206).

Da zasvojenost enega izmed družinskih članov močno vpliva na organiziranost in delovanje celotne družine, meni tudi Zdenka Čebašek Travnik (v Ziherl Tomori, 1999, str. 138–139). V družini zasvojenega z igrami na srečo se spremijo vrednote, družinske vloge in ne nazadnje tudi stiki družine z drugimi ljudmi. Otroci, ki odraščajo v družini, kjer igre na srečo krojijo njihova življenja in so vsakodnevno prisotna v njihovih življenjih, so bolj dovzetni, da zasvojenost razvijejo tudi sami.

Na podlagi avstralske študije APC (The Australian Committee) je bilo ugotovljeno, da je pri enem od desetih ljudi, ki so zasvojeni z igrami na srečo, zasvojenost vodila k razpadu razmerja. Nicki Dowling (2014) se je lotil raziskave z naslovom *The impact of*

gambling problems on families, v kateri je raziskoval, kako zasvojenost posameznika z igrami na srečo vpliva na družinske člane. Ugotovil je, da v družini pogosto prihaja do preprirov, ki so med drugim lahko prepleteni tudi s psihičnim nasiljem, ki ga izzovejo stres, jeza in finančna kriza. Opozoril pa je tudi, da se lahko zasvojenost z igrami na srečo prenese na mlajšo generacijo oz. so v tem primeru mlajši veliko bolj nagnjeni k razvoju omenjene zasvojenosti. Leta 2006 je bila na Škotskem opravljena obsežna raziskava z naslovom *Research on the social impacts of gambling* (2006), katere avtorica je dr. Gerda Reith (2006, str. 43). Omenjena raziskava je potrdila, da je zasvojenost z igrami na srečo velik problem, ki ga ne moremo nadzirati.

2.3.1 Odnos med zasvojenim človekom z igrami na srečo in njihovo partnerko

Heineman (2008) opisuje, da se tudi partnerka zasvojenega človeka z igrami na srečo srečuje z občutki obupa, ponižanosti in nemoči. Tudi ona se sooča s pomanjkanjem denarja, ki ga je zaigral partner. Pogosto se zgodi, da začne sama sebe zanemarjati in postavljati na stranski tir, saj si na vso moč želi, da bi lahko rešila na eni strani finančno stisko ter na drugi ugled družine. Kot pravi Heinemanova, so ljudje, zasvojeni od iger na srečo, pravi mojstri v obračanju besed, laganju in prenašanju lastne krivde na partnerja ali partnerko. Zaradi nenehnega ponavljanja verbalnega kot tudi neverbalnega vedenja zasvojenega človeka od iger na srečo, se zgodi, da začne partner dvomiti v svoje sposobnosti, da bi lahko obvarovala svojo družino in začne prevzemati krivdo za dejanja drugih ljudi (Heineman, 2008, str. 47).

Kot pravi Jelen (2007, str. 18), se komunikacija med partnerjema v času igranja iger na srečo bistveno zmanjša. Razlog za to je nenehna osredotočenost in iskanje priložnosti za igranje iger. Za zasvojenega človeka je pomemben samo čas, ki ga bo lahko posvetil igranju iger. Človek, ki je zasvojen z igrami na srečo, bo zasvojenost z igrami na srečo skrival pred partnerko, vsaj tako dolgo, dokler bo pri skrivanju uspešen. Zasvojeni ljudje z igrami na srečo niso pripravljeni deliti svojih težav z drugimi ljudmi, saj jih sami niti ne prepoznajo kot problematično igranje. Zaradi takšnega načina mišljenja prihaja do začaranega kroga laži (prav tam).

Heineman (2008) pa navaja, da komunikacija med partnerjema ni več pristna, saj prihaja do nenehnih izgovorov, izmikanj in laži. Odnos med partnerjema postane skrivnosten in sumničav, kjer partner prihaja v pogovor poln izgovorov in v obrambi,

sploh kadar pogovor nanese na porabo denarja (Heineman, 2008, str. 37). Tako kot se mož zapira vase in partnerki govori laži, se na drugi strani tudi partnerka zapira vase, saj čuti, da nekaj ni v redu, vendar se težko zbere, da bi skrivnost raziskala (Heineman, 2008, str. 235). Zaradi partnerjevega igranja iger na srečo se partnerke pogosto počutijo⁹ izolirane, ponižane, osamljene, nemočne in obupane. Prihaja do občutka krivde, saj menijo, da partner tega ne bi počel, če bi jo imel iskreno rad. Na vso moč se trudijo partnerju pomagati, vendar ko po nekajkratnih poskusih opazijo, da se kljub vsemu trudu, ki ga vložijo v podporo partnerju neuspešne, se pogosto dogaja, da imajo samomorilne misli (Heineman, 2008, str. 35–36). Reith piše o tem, da so žene, ki živijo s partnerjem, ki je zasvojen z igrami na srečo, bolj dovzetne za razvoj depresije kot žene, ki živijo s partnerjem, ki ni zasvojen z igrami na srečo (Reith, 2006, str. 42).

V odnosu med partnerjema, kjer eden igra igre na srečo, lahko prihaja tudi do težav s spolnostjo. Ko človek, ki igra igre na srečo, zmaga, spolnosti ne bo potreboval, saj bo zmaga zanj v njem vzbudila občutke ugodja in vzvišenosti. Po drugi strani pa človek, ki igra igre na srečo, ob porazu doživlja potrtost, ki privede do tega, da na spolnost niti ne pomisli (Heineman, 2008, str. 260).

Da se lahko odnos med partnerjema popravi oziroma vrne v stanje, kot je bilo, preden je eden izmed njiju začel igrati igre na srečo, je pomembno, da oba spoznata, da je zasvojenost z igrami na srečo duševna bolezen in da oba potrebujeta pomoč in podporo pri premagovanju posledic zasvojenosti. Ko se partner odloči za proces zdravljenja, je zelo pomembno, da je vanj vključen tudi ključni svojec, to je običajno partnerka (Heineman, 2008, str. 201).

2.3 Podpora in pomoč zasvojenim z igrami na srečo in njihovim svojcem

Zasvojenost z igrami na srečo je v marsikateri strokovni literaturi poimenovana kot prikrita bolezen, saj simptome zelo težko prepoznamo ali jih prepoznamo takrat, ko je oseba zabredla že tako daleč, da potrebuje strokovno podporo in pomoč. Za zasvojene ljudi je značilno, da problematiko igranja iger na srečo zanikajo, saj običajno ne zmorejo reflektirati lastnih dejanj oziroma jih ne vidijo kot ogrožajoče. Prepričani so, da igrajo le za zabavo, a v resnici ne zmorejo predelati občutkov in dejstev, da jim igre na srečo krojijo življenje. Zasvojeni ljudje ne občutijo sreče in veselja, če vsaj enkrat v

dnevu ne položijo stave in igrajo iger in ravno to je resen znak, da takšna oseba potrebuje ustrezno strokovno podporo in pomoč (Segal, Smith & Robinson, 2021).

Čačinovič Vogrinčič (2015) opisuje, da je pogovor osrednji prostor, v katerem se dogaja proces pomoči. Ko se človek, zasvojen z igrami na srečo, odloči, da bo poiskal strokovno pomoč, je pomembno, da oblikujemo delovni odnos na način, kjer sta strokovni delavec in uporabnik sogovornika in soustvarjalca v procesu podpore in pomoči. V proces pomoči moramo strokovnjaki vstopiti kot dobri poslušalci in zasvojenemu človeku omogočiti varen prostor, v katerem bo pripravljen razkriti svojo življenjsko zgodbo. Na zasvojenega človeka moramo gledati kot na strokovnjaka iz lastne izkušnje, saj sam najbolje ve, kaj je bilo v danih okoliščinah in dejanjih zanj slabo in kaj dobro. Naloga strokovnjakov je, da socialnodelovni pogovor oblikujemo kot pogovor, od koder bodo naši uporabniki pripravljeni priti drugačni, z novimi pogledi, alternativnimi rešitvami in drugačnim razumevanjem (Čačinovič Vogrinčič, 2015, str. 7)

Kramli (2019) navaja, da lahko zasvojeni ljudje od iger na srečo prejmejo tri oblike podpore in pomoči. To so individualna terapija, kjer gre za ambulantno zdravljenje pri izbranem terapevtu, skupinska terapija, kamor se lahko vključijo zasvojeni ljudje in njihovi svojci, kjer jim strokovni delavci nudijo podporo in nasvete, kako se spoprijeti z zasvojenostjo, in bolnišnično zdravljenje. Za slednje je značilno, da se uporabi v primerih, ko posameznik potrebuje bolj intenzivne oblike zdravljenja. Zdravljenje nekemične zasvojenosti je nujno potrebna, saj se običajno vzporedno z njo razvijejo še druge oblike zasvojenosti (alkohol, droge ...). V primeru, da se zasvojitvenega vzorca ne pozdravi, obstaja zelo velika verjetnost, da bo posameznik še naprej zasvojen, zamenjal bo le obliko zasvojenosti (Kramli, 2019).

Prvi korak k uspehu opustitve igranja iger na srečo je spoznanje zasvojenega človeka z igrami na srečo in njegove partnerke, da gre za duševno bolezen. Kadar se zasvojena oseba odloči za proces zdravljenja, je zelo pomembno, da v procesu sodelujejo svojci, torej partnerka. Njena naloga je, da spozna, kako kruta je lahko nedolžna igra na srečo, saj lahko na ta način svojemu partnerju pomaga razumeti slabosti, ki jih prinašajo igre na srečo (Heineman, 2008, str. 208).

2.3.1 Izvirni delovni projekt pomoči

Pomoč in podpora zasvojenemu od iger na srečo mora biti zasnovana kot izviren delovni projekt pomoči, ki je oblikovan za vsakega posameznika drugače in prilagojen samo njemu (Čačinovič Vogrinčič, 2015, str. 9). Kadar se človek, ki je zasvojen od iger na srečo, odloči, da bo poiskal pomoč, je pomembno, da ga sprejmemo odprto in z njim sklenemo dogovor o sodelovanju, v katerem opišemo, kako bodo srečanja izgledala, kako dolgo bodo trajala, na kakšen in na kakšen način bodo potekala. Pomembno je, da zasvojenemu človeku, ki se je opogumil in poiskal pomoč, povemo, da gre za sodelovanje tukaj in zdaj, kjer nihče v pogovoru nima zadnje besede (prav tam).

Izvirni delovni projekt pomoči se soustvarja v delovnem odnosu od vsakega srečanja do naslednjega srečanja (Čačinovič Vogrinčič, 2011, str. 17). V njem zapišemo prispevek k rešitvi vseh udeleženi v individualnem delovnem projektu pomoči. Vsak posameznik, ki se odloči, da želi spremembo v svojem življenju ima svojega, v njem pa običajno sodelujejo posameznik, ki je zasvojen z igrami na srečo, partner ali partnerka in svetovalni delavci. Oblikuje se na podlagi dobro vzpostavljenega delovnega odnosa, v katerem opredelimo posamezne korake in zapišemo podrobnosti celotnega procesa pomoči. Pri oblikovanju in udejanjanju Individualnega delovnega projekta pomoči je pomembno, da se zavedamo, kam želimo priti. Odgovornost človeka, ki je zasvojen z igrami, temelji na postavljanju ciljev ter prevzemanju specifičnih in konkretnih nalog. Individualni delovni projekt pomoči daje poudarek na etiki udeležnosti (Hoffman 1994), saj je izredno pomembno, da naš sogovornik v procesu pomoči aktivno sodeluje. Svetovalni delavci pri oblikovanju Individualnega delovnega projekta pomoči poudarjajo majhne spremembe in korake, ki so običajno komaj vidne, a za posameznika, ki je v postopku zdravljenja od zasvojenosti od iger na srečo zelo velikega pomena. Majhen napredek, kot je denimo spoznanje zasvojenega človeka, da je resnično zasvojen z igrami na srečo in da mu prekomerno igranje prinaša zgolj težave je v njegovem procesu podpore in pomoči izrednega pomena za nadaljnje korake. Za majhne korake in napredke je treba vselej dati pohvale in komplimente. Čeprav prepoznanje zasvojenega človeka, da se spopada z zasvojenostjo od iger na srečo, navzven izgleda kot majhno dejanje, pa je v resnici izredno velik korak v življenju človeka, ki se že več let posveča igranju iger na srečo in so le-te postale del njegovega vsakdanjika. V takšnih trenutkih je pomembno, da človeka pohvalimo in se upremo na njegove vire in moči (prav tam).

2.3.2 Krepitev občutka smiselnosti sprememb, etika udeležnosti in perspektiva moči

Po vzpostavitvi delovnega odnosa in kasneje v individualnem delovnem projektu pomoči je zelo pomemben vidik podpore in pomoči krepitev občutka, da si je smiselno prizadevati za spremembe. Svetovalni delavci si v delovnem odnosu prizadevajo pridobiti zaupanje človeka, ki je zasvojen z igrami na srečo, in ostalih sodelujočih (partnerka/partner in ostali družinski člani), da je delo za spremembe smiselno. Ko vzpostavimo delovni odnos s človekom, ki je zasvojen z igrami na srečo, moramo biti pozorni na njegove življenjske okoliščine ter na njegove osebne in življenjske cilje. Z izhajanjem iz njegovega življenja in na podlagi njegovih ciljev, ki jih svetovalni delavci v okviru svojega dela moramo podpreti in usmerjati, lahko dosežemo spremembe, ki bodo povzročile opuščanje škodljivega igranja iger na srečo (Šugman Bohinc v Kodele in Mešl, 2013, str. 119).

Individualni delovni projekt pomoči temelji na etiki udeležnosti (Hoffman 1994) in perspektivi moči (Saleebey 1997). Lynn Hoffman (1994) s konceptom etike udeležnosti opozarja, da mora svetovalni delavec v procesu pomoči odstopiti od moči, ki mu ne pripada. Treba je razviti skupno iskanje in raziskovanje življenjskega sveta človeka, ki je zasvojen z igrami na srečo. Le na ta način lahko s skupnim iskanjem raziščemo dejavnike in vzroke, ki so vodili do razvoja zasvojenosti od iger na srečo. Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina (2015) opisujejo, da je v individualnem delovnem projektu pomoči pomembno, da svetovalni delavci varujejo udeležnost vsakega člana, kajti vsak član v individualnem delovnem projektu pomoči ima svojo lastno zgodbo oziroma vidi zgodbo iz drugega zornega kota. Pri tem je zelo pomembno, da damo glas človeku, ki je zasvojen z igrami na srečo, da nam predstavi svoj del zgodbe o razvoju zasvojenosti, na drugi strani pa je zelo pomemben tudi glas njegove partnerke, ki zgodbo in potek razvoja zasvojenosti vidi z druge perspektive. V individualnem delovnem projektu pomoči je pomembno, da se vsi člani medsebojno dopolnjujejo, saj lahko le na ta način pridemo v prvi vrsti do ustrezne pomoči ter na drugi do želenih ciljev in sprememb. V procesu podpore in pomoči je pomembno delo s perspektive moči. Čeprav zasvojenost z igrami na srečo nakazuje na zelo veliko problematiko in za sabo pusti ogromne posledice, pa je pomembno, da kljub slabim trenutkom, ki so privedli do zasvojenosti do iger na srečo, pri zasvojenem človeku

prepoznamo tiste močne vire in moči, na katerih bomo lahko gradili cilje (Čaćinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Mošina, 2015, str. 40).

2.3.3 Pomen motivacijske skladnosti v delovnem odnosu z zasvojenim človekom od iger na srečo

Šugman Bohinc (2011) pravi, da se v procesu podpore in pomoči lahko zgodi, da človek, ki je zasvojen z igrami na srečo, prevzame vlogo neprostovoljnega uporabnika v transakciji pomoči (Šugman Bohinc, 2011, str. 67). Primerov, kjer bi se ljudje, ki imajo težave z zasvojenostjo od iger na srečo, prostovoljno odločili za pomoč, je izredno malo. Običajno jih k strokovnemu delavcu pošljejo ožji družinski člani, saj je življenje z njimi postalo nevzdržno. V procesu podpore in pomoči se običajno počutijo ponižane, saj jim težav ni uspelo rešiti brez ustrezne pomoči. Ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo, morajo v procesu pomoči povedati svojo zgodbo, kjer laži več ne pridejo v poštev. Mnogim ljudem je to izredno težko, saj so več let lagali o svoji zasvojenosti. Za neprostovoljne transakcije je ključna lastnost neravnovesje moči, ki pa jo svetovalni delavci skušamo odpraviti na način, da odstopimo od moči, ki nam ne pripada in se pridružimo sogovorniku. Pomembno je, da zasvojenemu človeku prisluhnemo in mu damo pravico do samoodločanja. Prostor, v katerem se lahko neprostovoljni uporabnik svobodno odloča, pomembno vpliva na njegovo odločitev za nadaljnje sodelovanje (Šugman Bohinc, 2011, str. 68).

Skupaj z uporabnikom si prizadevamo soustvarjati rešitve in pripevati enake deleže k dobrim izidom. Pomembno je, da kot strokovnjaki ne postavljamo ciljev, ampak jih postavljamo skupaj s svojim sogovornikom, kajti naš sogovornik je strokovnjak iz izkušenj, ki bo znal najbolje oceniti, kaj želi doseči, kdaj želi doseči in na kakšen način želi priti do zastavljenega cilja. Avtorica zapiše, da je naloga socialnih delavcev in delavk, da ljudi v stiski podpremo (Čaćinovič Vogrinčič, 2015, str. 9–10).

2.3.1 Preventivni ukrepi na področju zasvojenosti od iger na srečo

Odgovorno prirejanje iger na srečo ali drugače poimenovano odgovorno igralništvo je usmerjeno h kurativnim in preventivnim ukrepom, ki ščitijo predvsem mladoletne osebe pred škodljivimi vplivi, ki jih prinaša prekomerno igranje iger na srečo. Osebe, ki prirejajo razne igra na srečo, morajo igralce opozoriti o morebitnem tveganju, zlasti o

možnosti razvoja zasvojenosti, ki je resna bolezen. Prav tako jim morajo nuditi napotke za igranje in informacije o tem, kje lahko dobijo pomoč ob zasvojenosti. Eden izmed ukrepov preprečevanja in zmanjševanja razvoja zasvojenosti od iger na srečo v Republiki Sloveniji je ukrep samoprepovedi. Z ukrepom samoprepovedi igralec poda pisno zahtevo, v kateri se mu za najmanj šest mesecev in največ za tri leta prepove udeležb pri igrah na srečo. Pisno zahtevo mora spoštovati tako prireditelj iger na srečo kot tudi oseba, ki je zahtevo podala. Ukrep samoprepovedi velja na celotnem območju Slovenije (Zakon o igrah na srečo, 1995).

Radovanovič (2003) opisuje, da so največji strokovnjaki za zasvojenost od iger na srečo zagotovo ljudje, ki so bili zasvojeni z igrami na srečo, saj imajo lastno izkušnjo in so prestali dolgo pot, da so zasvojenost od iger na srečo odpravili. Strokovnjaki iz izkušenj pravijo, da je nujno potrebno izobraževanje in ozaveščanje o posledicah, ki jih prinašajo igre na srečo. Prav tako opozarjajo, da so igre zastavljene tako, da človek, ki igra, izgubi zagotovo več denarja, kot ga pridobi, vsi obeti pa so v škodo igralcu (Radovanovič v Bevc Stankovič, 2003, str. 241).

Zavod Etnika je bil ustanovljen leta 2010 in se ukvarja s problematičnim igranjem iger na srečo. V okviru zavoda je bil leta 2012 izveden projekt z naslovom Ne zakockaj svoje prihodnosti. Strokovni vodja omenjenega projekta je psihoanalitik Tine Papič. S pomočjo projekta je bil v letu 2012 zagnan tudi portal Mladi hazarder, ki je edini v Sloveniji. Namen Zavoda Etnika je ozaveščanje mladih o tveganjih pri igranju iger na srečo ter o zasvojenosti, do katere lahko privede pretirano igranje. Od leta 2014 uspešno sodelujejo z osnovnimi in srednjimi šolami, kjer izvajajo brezplačne delavnice za učence in dijake. Na ta način jim želijo predstaviti, kako potekajo igre na srečo, posledice, do katerih pride ob pretiranem igranju ter možnosti pomoči, do katerih lahko dostopajo, če se znajdejo v težavah (Zdravstveni dom Nova Gorica, 2012)

O problematiki zasvojenosti z igrami na srečo bi se moralo govoriti bistveno več. Na pasti in nevarnosti, ki jih prinašajo igre na srečo, pa bi se moralo opozarjati že v osnovnih šolah, saj so mladi ljudje najbolj izpostavljeni tehnologiji, s pomočjo katere lahko dostopajo do spletnih igralnic, kjer lahko igrajo igre na srečo. Macur pravi, da bi morala biti tovrstna obveščanja skrbno načrtovana in strokovno vodena. Organizirati bi

bilo treba SOS-telefon, ki bi deloval v okviru centra za zdravljenje odvisnosti (Macur in drugi, 2008, str. 178).

Kramli (2019) pravi, da je za uspešno vzpostavitev preventivnih ukrepov potrebno medsebojno sodelovanje zdravstvenih ustanov, izvajalcev iger na srečo, izobraževalne ustanove in lokalno skupnost. Prav tako je treba zagotoviti čim večjo odprtost pri vključevanju v terapevtski proces, tako za zasvojene od iger na srečo kot tudi njihove družinske člane. Razvoj dostopnosti je predvsem pomemben v trenutkih obupa, ko zasvojeni ljudje in njihovi svojci ne vedo več, kako naprej. V takšnih okoliščinah je zelo pomembna možnost anonimnega pogovora, kjer lahko zasvojeni ljudje in njihovi družinski člani na hitro pridejo do informacij o zasvojenosti od iger na srečo (Kramli, 2019).

3. Formulacija problem

Na podlagi praktičnih izkušenj sem opazila, da je vse več ljudi, ki igrajo igre na srečo. Dobila sem vtis, da se na ta način v veliki meri želijo razbremeniti in sprostijo po napornih dnevnih obveznostih. Dokler se igre na srečo v življenju ljudi pojavljajo zelo redko, opažam, da ne predstavljajo tveganja za nastanek zasvojenosti od iger na srečo. Vsekakor pa težava nastane takrat, ko ljudje igrajo igre na sreče vedno pogostejše in intenzivnejše, igranje pa jim predstavlja doživetje in adrenalin.

Problematika igranja iger na srečo je zelo resna, o kateri se v družbi govori premalo, zato sem se tudi odločila, da v svojem magistrskem delu raziščem življenjski svet ljudi, ki so oziroma so bili zasvojeni z igrami na srečo. O zasvojenosti z igrami na srečo se govori zelo malo, zato bi v svojem magistrskem delu rada opozorila tudi na to, kako pomembno je ozaveščanje o posledicah igranja iger na srečo.

V zadnjem letu sem se veliko izobraževala glede različnih vrst zasvojenosti. V okviru tega sem nekaj časa delala v Psihiatrični bolnišnici Vojnik, kjer sem imela možnost govoriti in iz prve roke spoznati zgodbe ljudi, ki so bili zasvojeni in so se odločili za bolnišnično zdravljenje. Nekaj časa pa sem delala tudi v zdravstvenem domu dr. Adolfa Drolca v Mariboru, na oddelku za psihohigieno, kamor so zasvojeni ljudje prihajali na ambulantno zdravljenje k terapevtki. Običajno so prihajali v spremstvu partnerke oz. partnerja, nekateri pa tudi sami. Ob tem, ko sem opazovala in raziskovala različne zgodbe zasvojenih ljudi, ki si želijo pomoči in drugačnega ter boljšega življenja pa sem pomislila na ljudi, ki so zasvojeni od iger na srečo. Na individualna in skupinska srečanja so običajno hodili ljudje, ki so bili odvisni od alkohola in drugih psihoaktivnih substanc, redko kdaj pa se je zgodilo, da se je tovrstnih srečanj udeležil človek, ki je zasvojen z ne kemičnimi substancami. Takrat se mi je začela porajati misel, da se o zasvojenosti z igrami na srečo govori zelo malo. Ljudje, ki so zasvojeni od iger na srečo, pa niti ne vedo, kam se lahko obrnejo po podporo in pomoč.

V Sloveniji sicer obstaja center za pomoč zasvojenim ljudem od iger na srečo in njihovim svojcem, vendar se nahaja le v Novi Gorici. V centru za pomoč zasvojenim ljudem od iger na srečo in njihovim svojcem v Novi Gorici so zaposleni različni

strokovni profili, ki so usposobljeni dajati podporo in pomoč zasvojenim ljudem od iger na srečo in njihovim svojcem.

V magistrski nalogi sem si zadala naslednja raziskovalna vprašanja:

R1: Katera znanja in kompetence potrebuje socialni delavec za podporo in pomoč ljudem, zasvojenimi z igrami na srečo in njihovim svojcem?

R2: Kako ljudem, zasvojenimi z igrami na srečo ponuditi pomoč?

R3: Kakšne so potrebe ljudi, zasvojenih, od iger na srečo in potrebe njihovih svojcev?

R4: Kako in kdaj ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo, prepoznajo, da so zasvojeni in kakšno vlogo imajo pri tem spoznanju drugi ljudje (svojci, drugi ljudje z izkušnjo zasvojenosti, strokovnjaki)?

4. Metodologija

4.1 Vrsta raziskave

Kvalitativno raziskovanje sestavljajo osnovno izkustveno gradivo, zbrano v raziskovalnem procesu, in besedni opisi. Gradivo je obdelano in analizirano na besedni način. S kvalitativno raziskavo želimo opisati življenjsko okolje od znotraj navzven z vidika ljudi, ki pri tem sodelujejo. Njen namen je prispevati k boljšemu razumevanju socialnih realnosti, opozoriti na procese, miselne vzorce in strukturne značilnosti (Mesec, 1998).

V magistrskem delu sem se odločila, da uporabim narativno teorijo in iz vidika življenja osebe z lastno izkušnjo pridobim vpogled o problematiki zasvojenosti od iger na srečo. Urek (2001) govori o narativni teoriji oziroma o teoriji pripovedovanja zgodb. Zgodbe ljudi so resnične in raznolike, zato strokovnim delavcem omogočajo obilo raziskovanja in interpretiranja. Ko pripovedujemo zgodbe, komuniciramo informacije in ustvarjamo kulturo kot profesionalni pripovedovalci zgodb. Z zgodbami razkrijemo del svojega življenja in dovolimo, da v naša življenja posredno vstopajo strokovnjaki, ki z nami raziskujejo zgodbo in ji dodajo strokovni pogled osebni zgodbi. Z zgodbami ljudje pojasnjujemo svoja dejanja. Prav tako zgodbe delimo z drugimi ljudmi, da bi pridobili in vzdrževali družabno življenje, saj smo ljudje družabna bitja, ki družbo potrebujemo zaradi navezovanja stikov in socializacije. Zgodbe se uporabljajo v različnih strokah, saj na podlagi pripovedovanja pridobimo pomembne informacije bodisi o dogodku bodisi o trenutni življenjski situaciji človeka. S pripovedovanjem strokovnjaki pridobijo informacije o življenju ljudi. Urek (2001, str. 120–125) pa med drugim tudi poudarja, da je vsaka zgodba vedno interpretacija in pojasnjevanje pomena dogodka drugi osebi oz. strokovnjaku, h kateremu se je človek obrnil po pomoč, zato je zgodba tudi interpretativno dejanje, ki pa je neizogibno, saj so vse pripovedi reprezentacije.

Moje magistrsko delo je kvalitativno, in sicer študija primera. Mesec (1998) zapiše, da s študijo primera skušamo na osnovi analize enega samega primera nekega pojava, v mojem primeru bo to zasvojenost z igrami na srečo, spoznati osnovne značilnosti problema. Tako pridemo namreč do nekaterih spoznanj na osnovi opisa življenjske zgodbe enega samega človeka (Mesec, 1998).

Za študijo primera sem se odločila zato, ker želim na podlagi zgodbe človeka, ki je bil zasvojen z igrami na srečo, raziskati, kako je sam doživljal to izkušnjo. Na podlagi študije primera se želim osredotočiti na svojega sogovorca kot strokovnjaka lastne izkušnje zasvojenosti z igrami na srečo. Na podlagi literature o študiji primera ugotavljam, da bom na ta način lahko podrobneje in realno raziskala samo problematiko zasvojenosti od iger na srečo.

4.2 Teme raziskovanja

Teme raziskovanja v mojem magistrskem delu so naslednje:

- igre na srečo,
- zasvojenost z igrami na srečo,
- pomoč in podpora zasvojenim od iger na srečo ter njihovim svojcem,
- potrebe zasvojenih ljudi z igrami na srečo in njihovih svojcev,
- kompetence strokovnih delavcev.

4.3. Merski instrument in viri podatkov

Pri raziskovanju sem v svojem magistrskem delu za merski instrument izbrala vprašalnik, in sicer delno standardizirani vprašalnik, saj sem vprašanja vnaprej pripravila. Za namen raziskovanja življenjske zgodbe sem uporabila odprta vprašanja in na podlagi tega sogovorniku omogočila, da je o svoji življenjski izkušnji govoril prosto. Vprašanja za raziskovalni intervju sem oblikovala s pomočjo mentorice, ki ima dolgoletne izkušnje na področju zasvojenosti. Skupaj sva oblikovali vprašanja na način, da sem od sogovornika pridobila čim bolj obsežno pripoved. Običajno se raziskovalni intervju izvaja ustno, odgovori pa se lahko snemajo, če sogovornik v to privoli. Vir mojih podatkov predstavljajo odgovori intervjuvanca na moja vprašanja. Intervju sem izvedla na prostem in v okolju, ki je bilo sogovorniku najbolj poznano. Intervju sem tudi snemala, saj se za to dobila privolitev intervjuvanca.

4.4 Opredelitev enot raziskovanja – populacija, vzorec

V mojo raziskavo je bila vključena ena oseba, in sicer človek z izkušnjo zasvojenosti od iger na srečo. Omenjeno osebo sem izbrala priročno zaradi tega, ker človeka z izkušnjo zasvojenosti osebno poznam, zato je bilo raziskovanje življenjskega sveta zasvojenega

človeka preprostejše, poleg tega pa se je človek bolj sprostil in zgodbo o zasvojenosti z igrami na srečo predstavil zelo podrobno. Človek z izkušnjo zasvojenosti je z mano delil svojo zgodbo o začetkih igranja iger na srečo, posledicah, vzrokih in premagovanju zasvojenosti.

Podatke, ki sem jih pridobila na podlagi študije enega primera tako niso posplošljivi na populacijo, prispevajo pa k boljšemu razumevanju pojava.

4.5 Zbiranje podatkov oz. empiričnega gradiva

Podatke za magistrsko delo sem zbrala z metodo raziskovalnega intervjuja, katerega vprašanja sem vnaprej pripravila. S pomočjo raziskovalnega intervjuja sem sogovorniku omogočila, da je povedal svojo osebno zgodbo o zasvojenosti z igrami na srečo. Pri izvajanju intervjuja sem bila pozorna, da sogovornika nisem prekinjala, saj sem na ta način dobila izčrpne odgovore, ki jih je sogovornik povezal v zgodbo.

Raziskovalni intervju sem opravila v mesecu aprilu 2022, v popoldanskem času. Raziskovalni intervju je trajal približno dve uri. Intervjuvancu sem pred začetkom intervjuvanja predstavila temo magistrskega dela in ga seznaniila z namenom raziskovanja. Sogovornik se je razgovoril in delil podrobne informacije iz svoje življenjske izkušnje o zasvojenosti z igrami na srečo.

4.6 Obdelava gradiva

Gradivo sem obdelala na kvalitativen način. Ko sem raziskovalni intervju izvedla, sem ga prepisala v obliki transkripta. V nadaljevanju sem prepisan raziskovalni intervju podrobno prebrala in premislila o pomenu posameznih izjav. Po opravljenem natančnem branju je sledilo kodiranje raziskovalnega intervjuja, pri katerem sem najprej izpostavila ključne pojme. Nato sem se lotila pripisovanja pojmov v besedilo in združevanja sorodnih pojmov v kategorije. Oblikovala sem tabelo, da sem imela boljši pregled nad kodiranjem. Pri obdelavi zbranega gradiva sem porabila tehniko odprtega kodiranja.

Na podlagi lastne izkušnje narativnega raziskovanja, ki sem ga uporabila za magistrsko delo, lahko potrdim, da se mi zdi takšen način raziskovanja zelo dober, saj gre za prosto raziskovanje, pri čemer sogovornika nisem omejevala pri odgovarjanju na vprašanja. Omogočila sem mu varen prostor, v katerem se je lahko razgovoril, najbolj pomembno pa se mi zdi, da se je počutil varno in sproščeno. Z metodo pripovedovanja sem pridobila veliko informacij v zvezi z njegovim življenjem. Sogovornik je namreč z mano delil celotno življenjsko zgodbo od otroštva in do danes. Podrobno je opisal pomembne dogodke in pomembne osebe v njegovem življenju.

5. Rezultati

5.1 Navade in način življenja

Ko sem poslušala zgodbo človeka, ki je zasvojen z igrami na srečo, sem bila pozorna na njegovo opisovanje dogodkov. Sogovornik se je zelo dobro osredotočil na opisovanje dogodkov. Ugotovila sem, da je v njegovem življenju prihajalo do nekih pomembnih dogodkov, ki so kasneje vplivali na razvoj zasvojenosti od iger na srečo. Sogovornik je naštel in opisal precej stvari, ki so v obdobju odraščanja in kasneje v odraslosti vplivale na razvoj njegovih navad in samega načina življenja.

5.1.1 Vpliv na navade in način življenja

Pripovedovalčevo življenje je bilo prepleteno s športom, še posebej z nogometom, ki ga je kot otrok in najstnik tudi treniral. Na podlagi pripovedi sem ugotovila, da je bila njegova družina zelo športno povezana in aktivna. Pripovedovalec je povedal, da so redno spremljali nogometne tekme bodisi v živo bodisi po televiziji. Sogovornik je povedal, da je imel oče pomembno funkcijo v svetu športa, ki jo sicer opravlja še danes. Povedal je, da je veliko lastnosti prevzel po očetu in mu želel postati podoben, zato je kot dijak začel delati na medobčinski nogometni zvezi, kjer dela še danes. Sogovornik je odraščal v družini, ki je bila tako rekoč športno zelo aktivna in dobro informirana o poteku tekmovanja.

»Že od nekdaj sem velik navdušenec nad športom.

»Nogomet me skratka spremlja že od malih nog, saj se je s športom ukvarjal že moj oče. Zase lahko rečem, da sem ljubezen do športa podedoval ravno po njem.«

»Kot otrok sem prav tako veliko časa preživel zunaj, na igrišču, kjer sem se igral s svojim bratom dvojčkom in še nekaj sosedi. Skupaj smo vedno ušpičili kaj zabavnega. Spomini na otroštvo so lepi, prepleteni s polno zanimivih zgodb.«

Ugotovila sem, da je sogovornik vzorce vedenja in način življenja iz otroštva in mladosti prenesel v samostojno življenje ozirom v odraslost, kar odraža naslednji odstavek.

»Sam sem začel trenirati nogomet pri osmih letih. Nekaj let sem igral v NK Dravinja, kjer sem bil izredno uspešen, a sva se kasneje z bratom prestavila v NK Mons Claudius, saj je bilo časovno zelo težko usklajevati šolo s treningi, zaradi velike oddaljenosti. Potem sem ostal v NK Mons Claudius kar nekaj let. Vmes sem igral tudi za NK Podlehnik, a sem se nazadnje prestavil nazaj v stari klub.«

Na podlagi pripovedi sem ugotovila, da je bil v času otroštva in odraščanja ves čas v stiku s športom, še posebej z nogometom. Ljubezen do nogometa je razvil tudi pri sebi. Povedal je, da mu šport zelo veliko pomeni. V preteklosti je intenzivno treniral v več klubih in si nabiral izkušnje, zdaj pa se z nogometom ukvarja rekreativno, kar mu predstavlja velik užitek in sprostitev po napornem dnevu.

»Še vedno rad treniram, še raje pa igram za zabavo. Običajno se vsak petek zberemo fantje in dve uri igramo nogomet, kar mi res ustreza.«

»Lahko rečem, da je moje življenje močno prepleteno s športom že od nekdaj, predvsem pa z nogometom.«

Na podlagi narativne pripovedi sem ugotovila, da je imel sogovornik zelo polno otroštvo, prepleteno z lepimi spomini, ki se jih rad spominja. Sogovornik ima redno službo, s katero je zadovoljen. Poleg redne službe pa enkrat tedensko opravlja še dodatno službo na medobčinski nogometni zvezi, kar mu predstavlja še dodatno vpetost v svet športa in mu hkrati nalaga določene obveznosti, ki jih kot sekretar na medobčinski nogometni zvezi mora urejati. Povedal je, da službi rad opravlja, čeprav je potrebnega kar nekaj delovnega usklajevanja.

»Poleg svoje redne službe, ki jo opravljam v AS System, delam še na medobčinski nogometni zvezi.«

5.1.2 Družinski odnosi in vpliv le-teh na življenje

Čačinovič Vogrinčič (1992) opisuje družinske odnose, za katere pravi, da ni nikjer točno zapisanega pravila kakšni, naj bi bili odnosi znotraj družine. Odnosi se vzpostavljajo med družinskimi člani, starši pa si prizadevajo svoje otroke najbolj

usmerjati in jih učiti. S čim večjo opolnomočenostjo jih želijo poslati v svet odraslosti, ki je povezan s prevzemanjem odgovornosti za svoja dejanja. Po besedah Čačinovič Vogrinčič je družina prvi socialni sistem, v katerem otrok živi. Družina s svojimi značilnostmi vpliva na osebnost otroka v vseh fazah njegovega življenja in razvoja (Čačinovič Vogrinčič 1992, str. 14–15).

Pripovedovalec je povedal, da mu družinski odnosi pomenijo zelo veliko. Poudaril je, da se lahko z dobro komunikacijo reši marsikatera težava. Sogovorniku je zelo pomembno spoštovanje staršev, po drugi strani pa pričakuje, da bo spoštovanje dobil vrnjeno, kar se mi zdi popolnoma normalno, saj si vsi ljudje želimo biti spoštovani. Na podlagi pripovedi sem ugotovila, da mu urejeni družinski odnosi pomenijo zelo veliko, zato je v času njegovega otroštva najbolj pogrešal očeta, ki je bil veliko z doma zaradi službenih obveznosti. Povedal je, da je tudi oče opravljal dve službi, ki pa sta zahtevali veliko časa in truda.

»Odnosi v naši družini nikoli niso bili postavljeni na prvo mesto. Oče je bil veliko z doma, veliko je delal in se večino časa posvečal obveznostim, ki so bile povezane z nogometom. Včasih ga ni bilo cel vikend, zato je mama ostajala sama z nami. Bilo je težko, saj je bila mama za vse sama. Z očetom nikoli nisem bil močno povezan, sem pa se ga bal, saj je bil vedno hudo jezen, če sva z bratom storila kaj narobe.«

Čačinovič Vogrinčič pravi, da starši otroku določajo svet, ki ga mora ponotranjiti. Za otroka je zato ta svet edina objektivna stvarnost, saj mu identifikacija s pomembnimi drugimi osebami omogoča, da identificira sam sebe (Čačinovič Vogrinčič 1992, str. 15). Na podlagi opisanih besed lahko potrdim, da se je tudi pripovedovalec zgodbe znotraj družine identificiral s svojim očetom, čeprav je bil veliko odsoten z doma, si je želel postati podoben očetu.

Pripovedovalec je povedal, da je zaradi očetove odsotnosti od doma do očeta razvil precej distanciran, uraden in kot je sam sogovornik rekel hladen odnos. Povedal je, da je kljub odtujenemu odnosu z očetom do njega spoštljiv, saj se je zavedal, da je oče moral delati, da je lahko skrbel za svojo družino. Z analizo pripovedi sem ugotovila, da je pripovedovalec, zaradi odsotnosti očeta iskal in oblikoval močno povezanost z mamo in z bratom dvojčkom, ki sta bila neločljiva. Povedal je, da je z njima preživel največ časa.

»Najboljši odnos sem imel z mamo, ki ga ohranjam še danes. Tudi z bratom dvojčkom sva bila v otroštvu in v najstniških letih zelo močna zaveznika in podpornika. Običajno sem težave zaupal ravno njemu, saj sem vedel, da me nikoli ne bo izdal. V času krize mi je bil v zelo veliko podporo prav on. Najin odnos se je nekoliko skrhal, ko je brat spoznal punco. Takrat je vse postalo drugače, tudi zaupati mu nisem želel raznih težav, s katerimi sem se soočal.«

Sogovornik je govoril tudi prvem razmerju v času srednje šole. Svoje prvo dekle je spoznal v srednji šoli, oba sta bila zelo mlada. Na podlagi povedane zgodbe o družinskih odnosih sem ugotovila, da je na eni strani odsotnost očeta nadomestil na način, da se je močno zbližal z mamo in bratom na eni strani ter si poiskal dekle, ki ji je lahko zaupal svoje dobre in slabe stvari.

»Takrat sem spoznal tudi eno punco, s katero sva kasneje postala par. Skupaj sva bila 5 let. Ona nikoli ni ničesar rekla glede vplačanih listkov. Če pogledam za nazaj, najbrž zato, ker sva bila oba še zelo mlada in nisva imela nikakršnih izkušenj s služenjem svojega denarja.«

5.1.3 Vpliv prijateljev na življenje in dejavniki tveganja za razvoj zasvojenosti od iger na srečo

Tako kot so pripovedovalcu pomembni družinski in partnerski odnosi, imajo v njegovem življenju veliko in pomembno vlogo tudi prijateljski odnosi. Na podlagi pripovedi menim, da pripovedovalcu prijatelji predstavljajo pomemben del njegovega življenja. Povedal je, da je srednjo šolo obiskoval skupaj s svojim najboljšim prijateljem iz osnovne šole. Z njim je ohranil dobre odnose vse do danes. V času otroštva in odraščanja so se zelo veliko družili tako v šoli kot tudi v domačem okolju. Povedal je, da so se skupaj z vlakom vozili v šolo, pred začetkom pouka so hodili na kavo, po pouku pa so se družili na igrišču. Skupaj so počeli razne stvari, med drugim so igrali nogomet in kot vsi fantje tu pa tam igrali igre na srečo, predvsem športne stave. Povedal je, da so športne stave igrali iz čiste zabave in sprostitve ter občasno.

»Ker sem že od nekdaj tako vpet v nogomet, se je seveda tudi zgodilo, da smo se s fanti tu pa tam zabavali in kupili stavni listek. Nato smo tekmovali, kdo bo dobil več oziroma

kdo bo dal pravo napoved. Vse skupaj je bila zgolj zabava in druženje s prijatelji. Prvič se je to zgodilo na začetku srednje šole, ko sem med drugim prejemal štipendijo. Takrat smo se tu in tam ustavili v trafiki in vplačali stavne listke. Običajno smo to počeli skupaj z ostalimi fanti. Tako smo imeli vedno neko temo o kateri smo govorili, čeprav lahko rečem, da je večinoma vedno pogovor tekel o športu.»

Sogovornik je povedal, da imajo prijatelji močan vpliv nanj. Povedal je, da mu predstavljajo vzor, zaradi česar je veliko njihovih dejanj prevzelo. Na podlagi pripovedovane zgodbe sem ugotovila, da so pripovedovalčevi prijatelji močno vplivali na sogovornika. Ugotovila sem, da so igre na srečo, ki so jih igrali iz čiste zabave dolgotrajno vplivale na pripovedovalca. Pripovedovalec je povedal, da se mu igre na srečo na začetku niso zdele problematične, saj so se ob njih družili. Seveda pa težava nastane takrat, ko se človek več ne zna kontrolirati, in čeprav se zaveda, da igre na srečo prinašajo več slabosti kot prednosti, igre na srečo še vedno igra. Na podlagi analize pripovedi opazam, da so pripovedovalca igre na srečo tako pritegnile, da se jim ni znal več upreti. Povedal je, da je igranje iger na srečo s prijatelji, je iz nekajkrat na mesec prešlo v nekajkrat na teden. Na podlagi pripovedi sem ugotovila, da ima največji vpliv na začetek in kasneje na nadaljevanje igranja iger na srečo občutek želje po denarju in zmagovanju ter vpliv družbe. Poleg tega na igranje iger na srečo vplivajo občutki, ki jih oseba doživlja ob tem, ko igra igre na srečo. Pripovedovalec je povedal, da je ob igranju iger na srečo doživljal občutke vznemirjenja in adrenalina, saj nikoli ni mogel predvideti, ali bo z igrami na srečo pridobil ali izgubil. Ugotovila sem, da je bil za pripovedovalca posebej močan dejavnik tveganja dober občutek ob prvem zadetku na športnih stavah, kar je v njem sprožilo občutke veselja in željo po novem dobitku.

»Prvič pa sem začel nekoliko drugače gledati na vplačane stavne listke, ko sem zadel manjšo vsoto denarja. To se mi je zdelo izredno fajn. Tudi občutek je bil zelo dober. Začel sem razmišljati, kako fajn bi bilo, če bi lahko s stavami zaslužil še kakšen dodaten evro k svoji štipendiji. Mislim sem si, da bi si lahko s priigram denarjem privoščil kaj več.»

Na podlagi analize pripovedovalčeve zgodbe sem ugotovila, da so k razvoju zasvojenosti od iger na srečo pri sogovorniku vodili redni obiski trafike, kjer so lahko kupili stavne listke. Pripovedovalec je povedal, da so se s prijatelji namreč redno

ustavili v trafiki na železniški postaji in tam igrali igre na srečo. Povedal je, da je kasneje sam v trafiko hodil tudi takrat, ko njegovi prijatelji iger na srečo niso igrali, saj je bila želja po dobitku tako velika.

»Tako smo s fanti začeli vedno pogosteje zahajati v trafiko, kjer smo kupovali stavne listke. Na začetku smo se v trafiki ustavili le tu pa tam, nato pa že vsak teden. Nekateri prijatelji so prav tako kot jaz vedno vpisali stavni listek, spet drugi pa so se vzdržali, saj jim je bilo to brez zveze.«

»Od takrat naprej sem začel tudi redno vplačevati stavne listke. Kot sem že omenil, so bili to stavni listki za nekje 5 eur, ampak jih je bilo vedno več. Ni mi bilo več dovolj, če smo s prijatelji stavili le enkrat na teden, tako da sem v trafiko začel zahajati kar sam.«

5.2 Počutje ob igranju iger na srečo

Na podlagi analizirane zgodbe opazam, da zasvojeni ljudje z igrami na srečo ob igranju iger na srečo doživljajo močne in intenzivne občutke, ki željo po igranju le še povečajo. Običajno so ti občutki povezani z velikimi pričakovanji po dobitku ter občutku vznemirjenosti, saj se nikoli ne ve, kakšen rezultat bodo prinesle igre na srečo. Pripovedovalec je povedal, da je bilo vsako čakanje na tekmo in rezultat težko pričakovano. Povedal je, da je bil pogosto napet in nervozen, saj ni vedel, ali bo stavo dobil ali izgubil.

»Vsak dan sem potem komaj čakal na tekmo in na končni rezultat, da sem izvedel, kako je bilo z mojim vplačanim listkom. Občutki ob čakanju na tekmo in med spremljanjem tekme so bili precej adrenalinski. Večkrat sem bil napet in nervozen, saj nisem vedel, ali bom dobil stavo ali jo izgubil.«

»Pričakovanja po zaslužku so bila vedno večja. Zdelo se mi je, da me je igranje popolnoma prevzelo, saj sem komaj čakal, da lahko ponovno stavim in čakam na rezultat.«

Če so na eni strani zelo pomembna pozitivna čustva in občutki, ki jih človek, ki igra igre na srečo, občuti, se po drugi strani slej kot prej zgodi, da se bo moral soočiti tudi z manj prijetnimi čustvi. Pripovedovalec zgodbe je lepo opisal doživljanje ob prvem

porazu, ki je bilo zanj zelo neprijetno. Povedal je, da je kljub slabemu občutku, ki ga je doživljal ob porazu, imel željo, da znova poskusi.

»Po nekajkratnih uspehih je sledil prvi poraz. Spomnim se, da je to v meni sprožilo občutke, da poskusim znova, da pa morda le spet pridobim.«

Lorenzutti (2006) govori o tem, da oseba, ki je zasvojena z igrami na srečo, preobrazbe običajno ne zazna. Sam pri sebi ne opazi, kdaj je postal skrivnosten, egoističen in neodgovoren. Sčasoma postane izredno dober igralec, ki spretno manipulira s svojimi bližnjimi. Resnica je, da zasvojenega človeka od iger na srečo, igre hitro spremenijo v patološkega lažnivca, ki začne lažem verjeti. Ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo, se ne ustavijo pred ničimer, prav tako jim ni težko odtujiti denarja, ki denimo pripada njihovi partnerki, otrokom ali prijateljem (Lorenzutti 2006, str. 2).

Z besedami, s katerimi je doživljanje zasvojenosti od iger opisal Lorenzutti (2006) in na podlagi analize zgodbe sem ugotovila, da ljudje, ki igrajo igre na srečo, svoje početje zanikajo. Prav tako ne sprejmejo, da so zasvojeni z igrami na srečo, saj se jim zdi, da jim igranje ne predstavlja težav. Pripovedovalec je povedal, da ni želel priznati, da mu igre na srečo prinašajo slabosti in predstavljajo težave. Povedal je, da ni opazil, da so ga igre na srečo spravile ob denar, saj je bil tako vpet v svet iger. Lorenzutti (2006) govori o tem, da oseba, ki je zasvojena z igrami na srečo, preobrazbe običajno ne zazna. Sam pri sebi ne opazi, kdaj je postal skrivnosten, sebičen in neodgovoren. Sčasoma postane izredno dober igralec, ki spretno manipulira s svojimi bližnjimi. Resnica je, da zasvojenega človeka od iger na srečo, igre hitro spremenijo v patološkega lažnivca, ki začne lažem verjeti. Ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo, se ne ustavijo pred ničimer, prav tako jim ni težko odtujiti denarja, ki denimo pripada njihovi partnerki, otrokom ali prijateljem (Lorenzutti 2006, str. 2). Sogovornik je povedal, da se v času igranja iger na srečo in zavedal problematike igranja iger na srečo. Povedal je, da je o težavah, do katerih je prišlo zaradi iger na srečo, začel razmišljati šele takrat, ko se je poslabšal partnerski odnos.

»Ko sem se začel zavedati, da sem resnično zasvojen z igrami na srečo, sem si želel pomoči, a sem ob enem želel, da za moje početje ni nihče izvedel, kar pa je težko, če si enkrat vključen v nek program podpore.«

»Za želje, da bi se rad rešil iger na srečo, sem takrat najprej povedal svoji partnerki, s katero sva začela skupaj raziskovati možne podporne mreže.«

5.3 Posledice zasvojenosti od iger na srečo

Na podlagi pripovedovalčeve zgodbe in prebrane literature sem ugotovila, da so posledice do katerih pride ob igranju iger na srečo zelo resne in kompleksne. Opažam, da se zasvojeni ljudje z igrami na srečo običajno tega ne zavedajo in si niti tega ne želijo priznati, zato je pot do cilja še toliko težja. Pripovedovalec je povedal, da si je začel izposojati denar, saj je vso plačo že prvi dan porabil za poplačilo dolgov. Na podlagi pripovedi sem ugotovila, da so prve posledice, ki jih sorodniki in prijatelji prepoznajo pri zasvojenem človeku razne finančne težave, ki se kažejo z dolgovi in izposojanjem denarja. Povedal je, da se je soočal z dolgovi, ki jih nikakor ni mogel poplačati, zato je tudi partnerka ugotovila, da se nekaj dogaja.

»Denar sem si začel sposojati najprej od brata. Vsak mesec sem si sposodil okrog 200 eur, ki sem mu jih vedno vrnil, vendar z zamikom. Brat je vedel za moje težave, ampak mi nikoli ni rekel, da mi denarja več ne bo posodil, zato sem to izkoriščal tako dolgo kot je šlo.«

»Priznal sem ji, da vsakega 15. v mesecu, ko sem dobil plačo, je naslednji dan več ni bilo. Kako sem preživel cel mesec, še sedaj ne vem. Takrat sem imel dolga 5000 evrov, ki ga nisem mogel nikakor pokriti. Poleg tega sem bil dolžan še prijateljem. Čeprav ni bil dolg tako visok, je bilo zame to zelo obremenjujoče, saj ga nikakor nisem mogel pokriti.«

Heineman (2008) pravi, da je igranje iger na srečo vedno povezano z uničevanjem družinskih partnerskih odnosov. Zasvojenemu človeku je namreč igranje vedno na prvem mestu, družina je zanj drugega pomena in jo običajno postavi na stranski tir. Dlje kot človek na skrivaj igra igre na srečo in o igranju laže, večje so posledice partnerskih in družinskih odnosov in hujše je razumevanje omenjene problematike (Heineman 2008, str. 24).

Ugotovila sem, da se pri zasvojenih ljudeh od iger na srečo življenje vrti le okrog iger. Na podlagi analize zgodbe opažam, da obveznosti, kot so služba, družina in prijatelji

običajno dajejo na stran, saj preprosto nimajo časa, da bi se jim posvečali, kajti igre prevzamejo njihovo življenje. Ugotovila sem tudi, da težave, ki so nastale zaradi igranja iger na srečo, zasvojeni ljudje od iger na srečo skrivajo pred bližnjimi, saj se želijo zaščititi in ob enem izogniti neprijetnim posledicam. Pripovedovalec je povedal, da je težave, ki so se začele pojavljati predvsem zaradi spletnih iger na srečo, začel skrivati pred domačimi in svojo partnerko. Prav tako je začel lagati, da bi prikril resnico in se izognil posledicam. Povedal je, da ga je bilo strah posledic, ki bi jih prinesla resnica o zasvojenosti z igrami na srečo, zato ni želel povedati resnice. Na podlagi zgodbe sem ugotovila, da laganje in skrivanje pripelje do poslabšanja partnerskih in družinskih odnosov.

»Nikoli si nisem želel priznati, da sem morda res zasvojen, saj so podobno počeli tudi ostali znanci. Ves čas sem mislil, da je to nekaj normalnega, a se je začelo dogajati, da sem bil vsak mesec ob več denarja, dobička od športnih stav pa dejansko nisem imel.«

»Svoje težave s spletnimi stavami sem zato čim bolj skrival pred njim, da bi se izognil morebitnim konfliktom. Zavedal sem se, da bi bil ati hudo besen. Strah me je bilo posledic, ki bi jih prinesla resnica.«

»Vedno, ko me je spraševala o športnih stavah, sem bil nervozen in nesramen, češ da sem prenehal in naj neha paničariti, po drugi strani pa sem si zatiskal oči, saj sem mislil, da ne bo izvedela za vsa moja početja in dolgove.«

5.3.1 Partnerski in družinski odnosi

Pomembni kazalnik, da se v življenju zasvojenega človeka z igrami na srečo nekaj dogaja, je zagotovo poslabšanje medsebojne komunikacije. Rozman (2008) navaja, da komunikacija v času intenzivnega igranja iger na srečo močno peša. Če komunikacija med partnerjema ne teče tako, kot bi morala, se običajno posledično poslabša tudi partnerski odnos, ravno slednje se je zgodilo pripovedovalcu. Sogovornik je povedal, da je dolgotrajno laganje in prikrivanje težav vodilo do poslabšanja partnerskega odnosa. Povedal je, da med njim in partnerko ni bilo več zaupanja in medsebojnega spoštovanja, za katero meni, da sta ključna za dolgotrajen in uspešen partnerski odnos. Ugotovila sem, da je laganje in nenehno prikrivanje igranja iger na srečo vodilo v propad partnerskega odnosa. Povedal je, da se je njuna komunikacija zelo poslabšala, saj se

nista skoraj nič pogovarjala oz. sta se pogovarjala o zelo površinskih zadevah, ki so bile nujne. Laži so privedle do nezaupanja med sogovornikom in njegovo partnerko, kar je partnerski odnos še dodatno uničevalo.

»Dolgo časa je trajalo, dokler je ugotovila, da sem lagal in da še vedno igram športne stave. Sledil je hud prepir in razočaranje. Od takrat naprej je šel najin odnos samo navzdol.«

»Najina komunikacija je bila zelo slaba in površinska.«

»Partnerka mi ničesar več ni verjela, čeprav resničnega stanja takrat še ni vedela. Veliko sva se prepirala.«

Pripovedovalec je povedal, da je odkrit pogovor s partnerko o igrah na srečo in partnerski odnos veliko poboljšal. Povedal je, da je partnerki razkril vse težave, ki so se nakopičile z igranjem iger na srečo. Povedal je, da mu je bila partnerka pripravljena pomagati. Skupaj sta naredila načrt podpore in pomoči, v okviru katerega so se omejila denarna sredstva, s katerimi je lahko razpolagal. Povedal je, da je imel 80 eur mesečne žepnine, ki jo je lahko porabil za karkoli. Ostali denar je imela pod nadzorom partnerka. Pripovedovalec je povedal, da sta s partnerko naredila načrt, kako odreagirati v primeru, da bi se želja po ponovnem igranju vrnila. Na podlagi zgodbe opažam, da sta krizni načrt oblikovala zelo premišljeno in smiselno. Pripovedovalec je povedal, da sta bila s partnerko dogovorjena, da jo mora v primeru želje po ponovnem igranju poklicati oz. napisati sporočila in se z njo pogovoriti. Ugotovila sem, da sta zasnovala zelo dober načrt pomoči, h kateremu je veliko pripomogla partnerka, ki se je zavzela za nastalo problematiko in si želela rešiti partnerski in družinski odnos.

»S punco sva takrat naredila načrt, kako naprej. Dogovorila sva se, da mi bo dajala mesečno žepnino v višini 80 EUR. Ta denar sem lahko porabil, za kaj sem želel. Preostali del plače pa sem enostavno nakazal na njen bančni račun. Čeprav je bilo naporno, se je nekako izšlo. Takrat sva s partnerko sklenila dogovor, da jo moram ob kakršni koli misli na športne stave takoj poklicati oz. napisati, da sva potem skupaj preusmerila misli. Denar je ostajal, saj ga nisem imel na svojem bančnem računu. Obenem pa sem vseeno čutil, kako mi manjkajo športne stave. Šele takrat sem se začel

zavedati, da se je iz nedolžne zabave v najstniških letih sčasoma razvila prava zasvojenost, ki je uničila družinske odnose. Od takrat naprej me je redno preverjala, kaj počnem in kje zapravljam denar.«

Na podlagi zgodbe sem ugotovila, da sta za krepitev partnerskega odnosa potrebni obe osebi, ki se vsaka zase trudita spremeniti določene vzorce vedenja. Igre na srečo so močno poslabšale partnerski odnos. Pripovedovalec je povedal, da sta se zato s partnerko veliko pogovarjala o zasvojenosti z igrami na srečo. Povedal je, da sta si začela urejati stanovanje, zaradi česar je bilo treba denar vložiti drugam in ga dejansko ni ostalo za igranje iger na srečo. Povedal je, da sta s partnerko začela razmišljati o otrocih, zaradi česar se je začel zavedati odgovornosti, ki jo bo kot starš moral prevzeti. Povedal je, da je partnerka zanosila in šele takrat se je začel zavedati, da bo treba igram na srečo narediti konec, saj lahko sicer uničijo celo družino.

»Začela sva razmišljati o skupnem življenju in otrocih. V tem času sva uredila stanovanje, punca pa je zanosila. Takrat sem se šele zares zavedal, da bo potrebno športnim stavam narediti popolni konec.«

Sogovornik je povedal, da sta se s partnerko veliko družila in prosti čas preživljala drug z drugim. Ugotovila sem, da je z druženjem s partnerko misli, ki so mu bežale k igram na srečo, lažje preusmeril, saj je imel ob sebi osebo, ki mu je bila pripravljena pomagati in ga je poskušala razumeti. Pripovedovalec je povedal, da je partnerka poiskala psihološko pomoč, ki jima je bila v oporo v najtežjih časih. Povedal je, da sta se udeležila 10 terapevtskih srečanj, ki so jih vodili psihoterapevti iz Ljubljane. Ugotovila sem, da je psihološka podpora in pomoč zelo dobro vplivala na njun partnerski odnos in na lažje abstiniranje od iger na srečo.

»Za želje, da bi se rad rešil iger na srečo, sem takrat najprej povedal svoji partnerki, s katero sva začela skupaj raziskovati možne podporne mreže. Partnerka je takrat stopila v stik s psihoterapevti iz Ljubljane, ki se ukvarjajo z zasvojenimi ljudmi od iger na srečo. Tam so nama ponudili 10 brezplačnih terapevtskih srečanj, ki sva se jih udeležila skupaj s partnerko. Izkušnja, ki sva jo imela, je bila zelo dobra, saj so se zares zavzeli za nastalo težavo. Ko se je teh 10 srečanj končalo, sva se odločila, da jih nekaj oz. po potrebi obiščeva še samoplačniško. Imel sem zelo dobro izkušnjo, saj so bili tam zaposleni strokovnjaki. V tem času se je močno izboljšal odnos med nama s partnerko.

Lažje sva se pogovarjala in podpirala drug drugega. Sedaj že tri leta ne igram iger na srečo in povem lahko, da se počutim zelo dobro. Veliko več časa preživljam s svojo družino in sem manj na družbenih omrežjih.«

5.4 Potrebe zasvojenih ljudi z igrami na srečo in njihovih svojcev ter oblika podpore in pomoči

Na podlagi analize pripovedi sem ugotovila, da je treba k človeku, ki je zasvojen z igrami na srečo, pristopiti zelo pazljivo, saj se lahko hitro zgodi, da postanejo neprostovoljni uporabniki v procesu podpore in pomoči, kot opisuje Šugman Bohinc (2003). Pripovedovalec je povedal, da ni imel volje in želje po strokovni pomoči, saj se sam ni zavedal vpliva, ki so ga nanj imele igre ena srečo.

»Je pa res, da na začetku niti sam nisem imel prevelike volje in želje, da bi se teh skupin udeležil. Mislil sem, da pretirava, zase pa sem mislil, da nisem zasvojen, čeprav sem v resnici bil.«

Na podlagi pripovedovalčeve zgodbe sem ugotovila, da zasvojeni ljudje svoje početje zanikajo, svojcem pa pogosto lažejo, saj se želijo na ta način izogniti posledicam, do katerih bi prišlo v primeru odkritja resnice. Sogovornik je povedal, da je bil zelo nervozen, včasih tudi nesramen, ko je partnerka začela raziskovati in iskati vzroke za dolgove in slabe medsebojne odnose. Pripovedovalec je povedal, da nikoli ni želel priznati, da so ga igre na srečo pripeljale do zasvojenosti. Povedal je, da je imel občutek, da vsa okolica pretirava in da v resnici ne počne ničesar, kar bi lahko slabo vplivalo nanj in na ostale družinske člane.

»Nikoli si nisem želel priznati, da sem morda res zasvojen, saj so podobno počeli tudi ostali znanci. Ves čas sem mislil, da je to nekaj normalnega, a se je začelo dogajati, da sem bil vsak mesec ob več denarja, dobička od športnih stav pa dejansko nisem imel.«

»Vedno, ko me je spraševala o športnih stavah sem bil nervozen in nesramen, češ, da sem prenehal in naj neha paničariti, po drugi strani pa sem si zatiskal oči, saj sem mislil, da ne bo izvedela za vsa moja početja in dolgove.«

Na podlagi analize zgodbe sem ugotovila, da je naloga strokovnih delavcev, da z zasvojenimi osebami od iger na srečo sklenejo delovni odnos, v katerem sta oba udeleženca enakovredna in v katerem ima vsak udeleženec svojo besedo, ki je slišana. Ker sem na podlagi analize zgodbe ugotovila, da si zasvojeni ljudje zasvojenosti od iger na srečo ne priznajo, opažam, da je zelo pomembno, da znajo strokovni delavci zasvojene ljudi motivirati za vključenost v proces podpore in pomoči. Ugotavljam, da proces podpore in pomoči ne more biti uspešen, če se oseba za pomoč ne odloči sama in če ni dovolj motivirana za skupno sodelovanje.

Mali in Grebenc (2021) opisujeta, da so v Sloveniji potrebe element načrtovanja socialnovarstvenih storitev in imajo zaradi tega pomembno mesto in vlogo v strategijah socialnega varstva. Ugotavljanje potreb je eden izmed ključnih ciljev strateških in akcijskih načrtov (Mali in Grebenc, 2021, str. 60). Na podlagi zgodbe sem ugotovila, da je ugotavljanje potreb zasvojenih ljudi ključnega pomena pri načrtovanju procesa podpore in pomoči.

Na podlagi analizirane pripovedi sem ugotovila, da imajo ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo, največje potrebe po tem, kako ubesediti svoje težave in na kakšen način jih deliti s svojimi najbližjimi. Opazila sem, da zaradi občutka sramu ob zavedanju, da so igre na srečo prinesle več težav kot koristi, svojih dejanj ne zmorejo povedati na glas.

»Danes me je izredno sram, da sem tako zamočil.«

Na tem mestu se mi zdi najpomembnejše, da strokovni delavec prepozna stisko zasvojenega človeka od iger na srečo in ga v danem trenutku opolnomoči do te točke, da začne razmišljati širše. Zelo pomembno se mi zdi, da potrebe po ubeseditvi prepoznamo dovolj hitro.

»Takrat sem ji tudi prvič omenil svojo težavo, da že nekaj let igram športne stave. Bila je začudena in prestrašena ob enem, saj ni vedela, kaj sploh lahko pričakuje od mene, in jo sedaj popolnoma razumem. Mojega početja takrat ni preveč.«

»Spomnim se nekega večera, ko me je soočila z resnico. Želela je vedeti, kaj se dogaja, in mi zabičala, da me bo zapustila. Takrat pa sem se zlomil, saj sem se zavedal, da je

odlična punca, ki jo uničujem, a hkrati tako močno ljubim. Priznal sem ji vse od začetka do konca. Bila je zlomljena. Takrat sva jokala oba, a mi je obljubila, da mi bo pomagala, in to me je dvignilo nazaj.»

Če so na eni strani zelo pomembne potrebe ljudi, ki so zasvojeni od iger na srečo, pa je treba na drugi strani biti pozoren tudi na njihove svojce, kajti tudi svojci se soočajo z nešteto odprtimi vprašanji, na katera običajno ne dobijo odgovora ali si nanje ne znajo odgovoriti. Ugotovila sem, da svojci zasvojenih ljudi od iger na srečo najbolj hrepenijo po spoštljivem odnosu brez laži in prikrivanja. Ker ljudje, ki imajo težave z igranjem iger na srečo, svoje težave spretno skrivajo, svojim domačim po o njih lažejo, se začne krhati odnos, ki pa je še kako pomemben za dobro medsebojno življenje. Ravno zaradi tega se mi zdi, da je svojcem treba pomagati z vidika razumevanja zasvojenosti. Svojci, ki ugotovijo, da bližnji nekaj skriva, začnejo dvomiti o njem, ko pa izvedo za resnico, so običajno besni in razočarani ob enem, zato tukaj običajno ni prostora, o razmišljanju zakaj je do zasvojenosti prišlo in na kakšen način se razvije. Prepričana sem, da bi lahko svojci zasvojenemu človeku veliko bolj pomagali, če bi imeli ustvarjen pogled o kompleksnosti razvoja zasvojenosti od iger na srečo.

5.5 Podpora in pomoč zasvojenim ljudem od iger na srečo in njihovim svojcem

Pripovedovalec je navedel, da je težko najti strokovnjaka, h kateremu bi se lahko vključil v proces podpore in pomoči. Povedal je, da je dostopnost do strokovnjakov, ki se ukvarjajo izključno z zasvojenostjo od iger na srečo zelo omejena na en del Slovenije.

»Malo me je zmotilo, da se je v Sloveniji možno vključiti v skupine za odvisnike od iger na srečo le v Novi Gorici. Zame je takrat bilo to preveč oddaljeno in nedostopno, saj bi mi časovno vzelo veliko časa. Poleg tega ni veliko oglaševanega okrog športnih stav in iger na srečo na sploh.»

»Ko je partnerka prvič izvedela za igranje iger na srečo, je začela raziskovati podporne skupine, vendar je našla zelo malo.»

Potrebe po dostopu do strokovne pomoči so skratka zelo omejene in običajno ostanejo nezadovoljene in zanemarjene, kar pa, kot pravita Mali in Grebenc (2021), vpliva na vsakdanje življenje ljudi. Za socialno delo je zadovoljevanje potreb ljudi eno ključnih in zelo pomembnih načel dobre prakse. Potrebe ljudi so pomemben dejavnik in jih je v procesu podpore in pomoči nujno treba opredeliti pri oblikovanju cilja, če želimo proces podpore in pomoči zlasti pri ljudeh, ki so zasvojeni z igrami na srečo pripeljati do dobrega zaključka (Mali in Grebenc 2021, str. 61, 64).

Ko ljudje prepoznajo potrebe, ki niso zadovoljene, si jih seveda želijo zadovoljiti. Enako je razvidno iz analize pripovedi, saj si je pripovedovalec, ki je bil zasvojen z igrami na sreči želel pomoči. Pri tem pa je treba opraviti veliko korakov do trenutka, ko dejansko pride do pomoči. Mali in Grebenc (2021) navajata, da je v Sloveniji pomoč ljudem razpršena med različne sisteme in strukture socialnega in zdravstvenega varstva. Ravno tako izvajanje podpore in pomoči poteka v kompleksnih in sistemskih organizacijskih strukturah. Običajno se v takšnih postopkih kar malce spregleda potrebe ljudi, saj se morajo strokovni delavci držati določenih nalog, s katerimi preverjajo, ali so uporabniki upravičeni do pomoči. Slednji so deležni še veliko postopkov, s pomočjo katerih lahko na koncu vstopijo v sistem podpore in pomoči.

»Ko sem se začel zavedati, da sem resnično zasvojen z igrami na srečo, sem si želel pomoči, a sem ob enem želel, da za moje početje ni nihče izvedel, kar pa je težko, če si enkrat vključen v nek program podpore. Za želje, da bi se rad rešil iger na srečo sem takrat najprej povedal svoji partnerki, s katero sva začela skupaj raziskovati možne podporne mreže.«

»Partnerka je takrat stopila v stik s psihoterapevti iz Ljubljane, ki se ukvarjajo z zasvojenimi ljudmi od iger na srečo. Tam so nama ponudili 10 brezplačnih terapevtskih srečanj, ki sva se jih udeležila skupaj s partnerko.«

Na podlagi narativnega pripovedovanja o zasvojenosti se je postopkovna zahtevnost lepo izkazala v trenutku, ko se je pripovedovalec odločil za pomoč, a je ob tem naletel na težave v zvezi z dostopnostjo do le-te. Pripovedovalec je povedal, da se je na strokovno pomoč moral voziti v precej oddaljeno Ljubljano, kar pa mu je vzelo veliko časa, zato se je s strokovno delavko dogovoril za spletna srečanja. Z analizo zgodbe sem

ugotovila, da zaradi zahtevne dostopnosti do ustrezne podpore zasvojenim od iger na srečo, marsikdo predčasno odstopi oziroma si pomoči ne najde.

»Partnerka je v tem času poiskala tudi psihološko podporo zame in zase. Ker se je bilo potrebno na terapije voziti v Ljubljano, sva se s terapevtko dogovorila, da sva se slišala preko Zooma. Malo me je zmotilo, da se je v Sloveniji možno vključiti v skupine za odvisnike od iger na srečo le v Novi Gorici. Zame je takrat bilo to preveč oddaljeno in nedostopno, saj bi mi časovno vzelo veliko časa.«

Pripovedovalec je povedal, da so mu strokovnjaki pomagali pri premagovanju težav, ki jih je imel z igranjem iger na srečo. Povedal je, da je prenehal igrati igre na srečo, za kar je zelo hvaležen in srečen. Na podlagi zgodbe opazam, da ima strokovna pomoč v primeru zasvojenosti od iger na srečo velik vpliv na izboljšanje družinskih in partnerskih odnosov in ne nazadnje na počutje zasvojenega človeka z igrami na srečo, da se mu treba pred okolico več pretvarjati.

»Želel bi si več ozaveščanja o zasvojenosti od športnih iger. Prepričan sem, da se veliko ljudi sooča s podobni občutki, kot sem se takrat jaz, a ne vedo, kam in na koga se naj obrnejo. Vsem so dobro poznani programi za zasvojene ljudi od alkohola in drug, programov, ki bi bili namenjeni pa igram na srečo pa ni.«

6. Razprava

Lamovec (2008) pravi, da so zgodbe, ki jih pripovedujejo posamezniki izraz njihove življenjske ustvarjalnosti. Pripovedovanje zgodb drugi osebi nam pomaga k spoznanju, da so zgodbe ljudi različne, s tem pa nam pomaga razumeti, kako zanimiva in unikatna je zgodba vsakega posameznika (Lamovec, 2008, str. 231)

Namen mojega magistrskega dela je bil raziskati življenjski svet ljudi, zasvojenih od iger na srečo. V okviru magistrskega dela sem si zastavila štiri raziskovalna vprašanja, ki so se nanašala na potrebe zasvojenih ljudi in njihovih svojcev in na mrežo podpore in pomoči. Poudariti velja, da sem nekatere rezultate pričakovala, po drugi strani pa so me nekateri deli zgodbe presenetili, zlasti ko je sogovornik govoril o mreži podpore in pomoči in slabi dostopnosti do strokovnjakov.

Moje prvo vprašanje v magistrskem delu se nanaša na znanja in kompetence, ki bi jih potrebovali socialni delavci za delo z zasvojenimi ljudmi in njihovimi svojci. Urek (2001) opisuje, da socialni delavci v interakciji z ljudmi uporabljajo različna znanja, ki jim pomagajo pri razumevanju in doživljanju zgodbe. Zelo pomembna kompetenca, ki jo socialni delavec potrebuje, kadar raziskuje življenjski svet zasvojenih ljudi z igrami na srečo, je interpretativnost, prilagodljivost in poudarek na refleksivnosti. Z omenjenima lastnostma se lahko osredotoči na procese, ki pripeljejo k vrednotenju, interpretaciji in sklepom v raziskovanju zgodbe (Urek 2001, str. 120). Kompetence, ki jih morajo imeti strokovnjaki, ki delajo z ljudmi zelo dobro, opisuje Urek (2001) in ravno takšne lastnosti strokovnjakov je pripovedovalec doživel, ko je poiskal strokovno pomoč. Pripovedovalec je povedal, da so bili strokovnjaki, pri katerih je poiskal strokovno pomoč zelo dobro izobraženi. Povedal je, da mu je bil zelo všeč njihov pristop, ki je bil strokoven, a vseeno oseben. Povedal je, da so strokovnjaki zelo prilagodljivi in razumljivi. Povedal je, da so se vsakemu posamezniku posvetili in mu pustili čas, da je spregovoril o svoji izkušnji. Na podlagi narativne pripovedi lahko potrdim, da je dostopnost do strokovnjakov, ki se ukvarjajo s podporo in pomočjo v primerih zasvojenosti od iger na srečo, precej skopa, izkušnje in znanja, ki jih imajo strokovni delavci za delo z zasvojenimi ljudmi, pa so zelo dobri. Pripovedovalec je povedal, da je bil zelo zadovoljen s strokovnostjo strokovnjakov, ki so mu nudili

podporo in pomoč. Povedal je, da običajno pomoč in podporo nudijo psihoterapevti, ki morajo iti skozi proces izobraževanja, da lahko izvajajo psihoterapevtsko dejavnost.

Drugo raziskovalno vprašanje je bilo, kako ljudem, zasvojenim z igrami na srečo, ponuditi pomoč. Sogovornik je povedal, da mu je bila v veliko podporo in pomoč partnerka, ki mu je bila pripravljena pomagati. Povedal je, da je bil partnerkin pristop izredno učinkovit, saj sta se začela veliko pogovarjati o zasvojenosti z igrami na srečo. Heineman (2008) opisuje, da si nekatere partnerke močno prizadevajo, da bi pomagale partnerju. Nekatere se partnerju posvetijo do te mere, da spregledajo sebe in svoje potrebe (Heineman 2008, str. 248). Pripovedovalec je povedal, da je občudoval voljo in moč svoje partnerke, ko se je trudila in mu pomagala oblikovati načrt podpore in pomoči. Povedal je, da mu je ravno partnerka v času zasvojenosti z igrami na srečo najbolj pomagala, saj ga je poskušala razumeti. Na podlagi analize pripovedi sem ugotovila, da si zasvojeni ljudje od iger na srečo ne želijo priznati, da se je iz nedolžne zabave zares razvila zasvojenost. Zaradi tega je potreben pazljiv pristop k človeku, ki je zasvojen z igrami na srečo, saj lahko v nasprotnem primeru naredimo več škode in uporabnika odvrnemo od pomoči, ki bi jo sicer nujno potreboval. Strokovnjaki, ki delajo z zasvojenimi ljudmi, morajo poznati načine dela, ki jih uporabljamo zlasti v socialnem delu in spoštovati njihovo zasebnost ter občutljivost in stisko. Kadar želimo pomagati človeku, ki je zasvojen z igrami na srečo, mu moramo najprej zagotoviti varen prostor, kjer bo lahko razkril svoje težave, o katerih običajno težko govori, zaradi občutkov sramu, da se je zasvojenost razvila ravno pri njem. Prav tako je pomembno, da strokovni delavci v procesu podpore in pomoči dajo besedo vsem udeleženi, da povedo, kako vidijo in kako gledajo na dano situacijo. Na takšen način se zagotovi, da je vsak glas slišan.

Tretje raziskovalno vprašanje v magistrskem delu se glasi, kakšne so potrebe ljudi, ki so zasvojeni z igrami na srečo, in njihovih svojcev. Sogovornik je povedal, da je največ težav imel pri iskanju strokovne podpore in pomoči, ki jo je v času težav z igranjem iger na srečo močno potreboval. Povedal je, da je dostop do strokovne pomoči zelo okrnjena in omejena le na en del Slovenije (Primorska). Kot dobro lastnost pri iskanju podpore in pomoči zasvojenim ljudem in njihovim svojcem pa je sogovornik izpostavil, da je s strokovnjaki v stik mogoče stopiti preko spleta v obliki Zoom srečanj. Tudi Urek (2001) opisuje, da je naloga strokovnjakov prilagajanje uporabnikom, saj se lahko na ta način

poveča dostopnost do različnih oblik pomoči (Urek, 2011, str. 120, 121). Pripovedovalec je povedal, da se mu je način svetovanja preko spleta zdel odlična ideja, saj se je srečanj lahko udeleževal kjerkoli je bil, poleg tega pa se mu ni bilo treba voziti na lokacijo po več ur. Pripovedovalec je med drugim povedal, da si je najbolj želel podpore s strani očeta in mame, ki pa ju ni dobil. Povedal je, da se je počutil osamljenega in potrtega, še posebej zato, ker je imel z njima dober odnos.

V zadnjem raziskovalnem vprašanju sem raziskovala, kako in kdaj ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo, prepoznajo, da so zasvojeni in kakšno vlogo imajo pri tem spoznanju drugi ljudje. Na podlagi analize pripovedi sem ugotovila, da razvoj zasvojenosti od iger na srečo prepoznajo svojci človeka, ki je zasvojen z igrami na srečo. Pripovedovalec je povedal, da je partnerka najprej opazila njegovo spremenjeno vedenje, ki je vplivalo na slabši partnerski odnos. Povedal je, da je začela raziskovati, kaj se dogaja, in pri raziskovanju naletela na kup ovir. Tudi Heineman (2008) opisuje, da zasvojeni ljudje z igrami na srečo zasvojenosti običajno ne prepoznajo. Zasvojeni ljudje z igrami na srečo se ne zavedajo, kdaj se njihovo vedenje spremeni in kdaj postanejo skrivnostni in neodgovorni (Heineman, 2008, str. 204). Pripovedovalec je povedal, da je veliko časa partnerki in ostalim družinskim članom lagal in prikrival razne dolgove, ki so sledili kot posledica zasvojenosti od iger na srečo. Tudi Heineman (2008) opisuje, da zasvojeni ljudje z igrami na srečo svojcem in prijateljem lažejo in s časom postanejo tako dobri manipulanti in lažnivci, da jim svojci in ostali ljudje verjamejo (prav tam). Povedal je, da je partnerka kmalu po tem, ko se je partnerski odnos poslabšal in med njima ni bilo več spoštovanja in medsebojnega zaupanja, ugotovila, da se je partner zadolžil. Pripovedovalec je poudaril, da je bila partnerka ob odkritju dolgov veliko bolj pozorna na njegov način vedenje. Heineman (2008) opisuje, da vedenje enega družinskega člana močno vpliva na vedenje ostalih. Zasvojenost z igrami na srečo, zaradi laži in manipulacije uničuje partnerske in družinske odnose. Heineman opisuje, da zasvojenost z igrami na srečo uničuje vsako zaupanje in bližino, ki si jo oz. si jo je družina kadar koli delila, vzpostavitev ponovnega zaupanja pa je zahtevna in najtežje dosegljiva želja zasvojenega človeka (Heineman, 2008, str. 208). Na podlagi pripovedovalčeve zgodbe sem ugotovila, da se ob odkritju zasvojenosti z igrami na srečo najpogosteje poslabša komunikacija med partnerjema in med ostalimi družinskimi člani. Na podlagi analize zgodbe sem ugotovila, da ljudje, zasvojeni z igrami na srečo, svojim bližnjim in ostalim ljudem prikrivajo resnico in lažejo.

Pripovedovalec je povedal, da je z laganjem uničil dober partnerski odnos, ki je bil pred lažmi in prikrivanjem prepleten z zaupanjem in spoštovanjem. Pripovedovalec je povedal, da zasvojenosti od iger na srečo ni prepoznal. Povedal je, da so se mu strokovnjaki zelo dobro posvetili. Povedal je, da je imel zelo dober občutek, ko je lahko svojo zgodbo še delil z nekom, ki ga je bil pripravljen poslušati. Tudi Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina (2015) opisujejo, kako zelo pomembno je v procesu podpore in pomoči zasvojenemu človeku dati možnost, da razkrije svojo zgodbo in o njej prosto pripoveduje. Opisujejo, da lahko na takšen način ljudi podpremo pri postavljanju in uresničevanju ciljev in rešitev (Čačinovič Vogrinčič, Kobal, Mešl in Možina, 2015, str. 40). Pripovedovalec je povedal, da je imel občutek, da se po naporni službi z igrami sprošča. Sogovornik je povedal, da so mu igre na srečo predstavljale običajen način življenja, zato tudi ni pomislil na zasvojenost. Povedal je, da je o spremembi načina življenja začel razmišljati takrat, ko ga je partnerka soočila z dejstvi, da je njegovo igranje iger na srečo prekomerno in škodljivo ne le zanj, temveč za celo družino. S pomočjo sogovornikove pripovedi sem ugotovila, da so za prepoznanje odvisniških vedenjskih vzorcev zasvojenega človeka z igrami na srečo ključni pomembni dogodki v njegovem življenju.

Na podlagi analize zgodbe sem ugotovila, da je zasvojenost od iger na srečo resen družbeni pojav, s katerim bi se bilo treba veliko ukvarjati. Ugotovila sem, da ljudje igrajo igre na srečo z namenom sprostitev po naporni službi ali običajnem dnevu. Redko se zavedajo, da se bo občasno igranje sprevrglo v zasvojenost, iz katere ne bodo našli izhoda. Tudi Jelen (2007) opisuje, da so igre na srečo skušnjava tako za odrasle kot mladostnike. Pri igrah na srečo lahko z manj truda in z nekaj sreče pridobiš več kot nekdo, ki opravlja redno službo in s svojim delom zasluži mesečno plačo (Jelen, 2007, str. 16). Na podlagi opisane teorije se lahko navežem na pripoved, saj sem ugotovila, da je prva dobljena igra in z njo povezan dobiček ključen za razvoj zasvojenosti od iger na srečo. Pripovedovalec je namreč povedal, da ga je prva dobljena stava tako zelo pritegnila, da si je želel vedno več. Jelen (2007) opisuje, da igralnice in igre narsečo niso ustvarjene z namenom, da bi ljudje denar pridobili, temveč z namenom, da ljudje denar tam pustijo, saj so visoki dobitki, ki jih igre na srečo prikazujejo le način, kako ljudi pritegniti k igranju iger na srečo (prav tam).

Ugotovila sem, da se pogosto igranje iger na srečo lahko hitro sprevrže v zasvojenost in povzroči veliko neželenih posledic, s katerimi se sooča vsa družina. Heineman (2008) ravno opisuje, da pogosto igranje iger na srečo pusti posledice celi družini, saj je zasvojenemu človeku z igrami na srečo na prvem mestu igranje. Zasvojen človek običajno zanemarja družinske obveznosti, kar močno vpliva na njegov način življenja v družini (Heineman, 2008, str. 208). Na podlagi analize pripovedi sem ugotovila, da je pripovedovalec vedno več časa posvečal igranju iger na srečo, posledično pa je imel vedno manj časa za svojo družino in prijatelje. Povedal je, da je igranje iger na srečo privedlo do poslabšanja partnerskega odnosa, v katerem ni bilo več zaupanja in spoštovanja. Študija APC (The Australian Productivity Committee) poroča o tem, da se veliko partnerjev zaradi igranja iger na srečo razide. Tudi raziskava z naslovom *The impact of gambling problems on families*, ki se je lotil Nicki Dowling (2014), potrdila, da igre na srečo močno vplivajo na delovanje cele družine. Na podlagi raziskave je bilo ugotovljeno, da se zaradi pretiranega igranja iger na srečo družine soočajo s številnimi težavami, ki se kažejo kot poslabšanje družinskega in partnerskega odnosa.

6. Sklepi

V magistrskem delu so bila opredeljena štiri raziskovalna vprašanja, in sicer katera znanja in kompetence potrebuje socialni delavec za podporo in pomoč ljudem, zasvojenim z igrami na srečo, in njihovim svojcem ter kako zasvojenim ljudem od iger na srečo ponudi pomoč. Zanimalo me je, kakšne so potrebe zasvojenih ljudi od iger na srečo in njihovih svojcev ter kako in kdaj ljudje, ki so zasvojeni od iger na srečo, prepoznajo, da so zasvojeni.

Ugotovila sem, da je zasvojenost z igrami na srečo v družbi močno razmahnjena, vendar se o tem zelo malo govori. Razvoj tehnologije je povzročil visoko naraščanje zasvojenosti od iger na srečo, kajti uporaba pametnih telefonov in računalnikom ljudem omogoča hiter dostop do raznih iger na srečo. Na razvoj zasvojenosti od iger na srečo močno vplivajo vzorci iz otroštva in obdobja odraščanja. Ugotovila sem, da izpostavljenost in življenje, kjer pomembno vlogo igrata šport in športni način življenja pripelje do večje verjetnosti, da bo takšen način življenja oseba želela v svoji družini, ko se bo zanjo odločila.

Ugotovila sem, da obstaja veliko dejavnikov, ki vplivajo na razvoj zasvojenosti od iger na srečo. Dejavniki, ki vplivajo na pojav zasvojenosti od iger na srečo, se začnejo oblikovati že v času otroštva in odraščanja, saj je takrat otrok najbolj dovzeten za učenje. Na podlagi sogovornikove pripovedi sem ugotovila, da če je bila oseba že v otroštvu povezana s športnim dogajanjem, bo najverjetneje takšen način življenja prinesla v odraslost. Ravno to sem ugotovila pri analizi zgodbe pripovedovalca, ki je večkrat poudaril pomen odnosov v družini, ki vplivajo na način življenja. Mlad človek potrebuje občutek varnosti in prisotnosti staršev. Moj sogovornik je povedal, da je ravno šport ostajal v njihovi družini eno redkih področij, na katerih je bil lahko povezan z očetom. Pomembna ugotovitev v raziskavi je tudi, da šport in igre na srečo lahko ravno s svojo dinamičnostjo prevzamejo človeka in sčasoma postanejo središče vsakdanjega življenja.

Na podlagi analize zgodbe o zasvojenosti z igrami na srečo sem ugotovila, da obstaja vrsta posledic, ki nastanejo zaradi rednega igranja iger na srečo. Da se v življenju človeka, ki igra igre na srečo, nekaj dogaja, običajno ugotovijo svojci, na podlagi raznih

finančnih težav, ki se kažejo v obliki dolgov in izposojanju denarja. Čeprav se svojci zavedajo, da je potrebno za odpravo zasvojenosti od iger na srečo poiskati pomoč, pa običajno ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo, tega ne opazijo in si problematike v zvezi z igranjem iger na srečo ne želijo priznati. Običajno prihaja do slabše komunikacije v partnerskem odnosu in v družini nasploh. Oseba, ki igra igre na srečo, se ukvarja le s tem, kako bi prišla do zaslužka, medtem ko partnerski odnos trpi. Na stranski tir običajno postavijo tudi službene obveznosti. Zavedanje, da je treba poiskati strokovno pomoč za odpravo nastale problematike, ljudje, ki so zasvojeni z igrami na srečo, opazijo takrat, ko so razmere že tako hude in se v nastali situaciji več ne znajdejo. Pobudniki za strokovno pomoč so najpogostejše svojci, ki so prav tako vključeni v proces podpore in pomoči.

Pomoč in podpora zasvojenim ljudem od iger na srečo in njihovim svojcem je na območju Slovenije še vedno slabo organizirana. Ugotovila sem namreč, da je na območju Slovenije le v Novi Gorici, kjer obstaja center za pomoč zasvojenim ljudem od iger na srečo in njihovim svojcem, možno dobiti strokovno pomoč, ki je namenjena ključno osebam, ki so zasvojene z igrami na srečo. Vsekakor je to slabost za ljudi, ki so iz drugega konca Slovenije, a bi takšno pomoč močno potrebovali. Po drugi strani pa sem ugotovila, da je možno dobiti ustrezno strokovno pomoč in podporo tudi preko spletnih klepetalnic, ki velikokrat omogočajo celo anonimno priključitev k skupini za pomoč zasvojenim ljudem od iger na srečo in njihovim svojcem. Na podlagi pripovedi sem ugotovila, da je bil pripovedovalec s strokovno pomočjo zadovoljen. Največja podpora pa je bila njegova partnerka, ki ga je razumela in podpirala, kolikor je lahko. Ugotavljam, da bi bilo treba o igrah na srečo govoriti precej več in na ta način mlade ljudi obveščati o pasteh in slabostih, ki jih prinašajo igre na srečo.

7. Predlogi

- Večje ozaveščanje strokovnih delavcev na področju socialnega in zdravstvenega varstva o pasteh, ki jih prinašajo igre na srečo.
- Vzpostavitev centrov za pomoč ljudem, ki so zasvojeni z igrami na srečo, in njihovim svojcem na območju celotne Slovenije.
- Treba bi bilo načrtovati celosten pristop k preventivi na področju zasvojenosti z igrami na srečo. Še posebej bi bilo treba več pozornosti posvetiti razvoju celostnih preventivnih programov za mlade.
- Treba bi bilo razvijati interdisciplinarnost na področju zasvojenosti z igrami na srečo in povezati različne strokovnjake (socialne delavce, psihologe, psihoterapevte, zdravnike).
- Pomembno bi bilo vključiti v načrtovanje programov in v izvajanje storitev tudi ljudi z izkušnjo, ki lahko kot uporabniki pomembno dopolnijo znanje in pogled strokovnjakov.

8. Uporabljena literatura

- Besednjak, T. (2009). Zaposleni v igralništvu: življenje in delo sredi igre. Ljubljana: Založba Vega.
- Colon Rivera, H. (2021). What is Gambling Disorder? American Psychiatric Association. Pridobljeno 20. 7. 2022 s <https://www.psychiatry.org/patients-families/gambling-disorder/what-is-gambling-disorder>
- Čebašek Travnik, Z. (1999). Zloraba in odvisnost od psihoaktivnih snovi. V Psihijatrija, ur. Martina Tomori in Slavko Zihl, 137-168. Ljubljana: Letterapicta Medicinska fakulteta
- Gizycki, J. & Gorny, A. (1972). Človek in hazard. Ljubljana: Mladinska knjiga
- Gradišnik, B. (1993). Igre volčje in ovčje. Ljubljana: DZS
- Grebenc, V. & Šabić, A. (2013). Ljubljanske zgodbe: biografije navadnih ljudi. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Griffiths, M. & Wood, R. T. A. (2000). Risk Factors oin Adolescence: The Case of Gambling, Videogame Playing and the Internet. Journal of Gambling Studies 16 (2–3), 199–225.
- Heinem, M. (2008). Ko zaigraš še zadnjo srajco: napotki za odvisne od iger na srečo in njihove svojce. Ljubljana: Šola retorike
- Hoffman, L. (1994). A Reflexive Stance for Family Therapy. V: Sh. McNamee, K. J. Gergen (ur.), Therapy as Social Construction, London, Newbury Park, New Delhi: Sage Publications (7–24).
- Jelen, L. (2007). Patološki hazarderji: Zgube po lastni volji. Ona, 16-19
- Jaklič, M., Zagoršek, H. & Zorić Jelena. (2008). Analiza in usmeritve glede primerne obsega ponudbe klasičnih in posebnih iger na srečo v Sloveniji. Ljubljana: Ekonomska fakulteta
- Kramli, M., Dumančić, T. & Špacapan, B. (2007). Zmagovita pot: priročnik za samopomoč pri premagovanju odvisnosti od iger na srečo. Nova Gorica: Zdravstveni dom, Osnovno varstvo.
- Kramli, M. Špacapan, B. & Kunčič, S. (2010). Zasvojenost s spletnimi igrami na srečo: značilnosti in zdravljenje: vodič za zdravstvene delavce. Nova Gorica: Zdravstveni dom, Osnovno varstvo.
- Kramli, M. (2019). Zdravljenje zasvojenosti od iger na srečo: zmagovita pot. Nova Gorica: Center za zdravljenje zasvojenosti Nova Gorica.

- Lamovec, T. (2001). Življenje vsakega človeka je vredno romana. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo. 40(2/4), 231–235. Pridobljeno 10. 7. 2022 s <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-E6RS7Q9L/9647c7e2-d587-4030-8348-16fe522d8acc/PDF>
- Lorrenzutti, N. (2006). Življenjska zgodba Nataše K. Lorenzutti: Zasvojenost z igrami na srečo (1. In 2. del). Pridobljeno 10. 7. 2022 s <http://igralnice.nehvala.com/images/igralnice/pdf/zivljenjska%20zgodba%20n%20k%20l.pdf>
- Macur, M., Markovič, M., Rončević, B., Vehovar, U. & Zorec, K. (2008). Družbeni stroški igralnštva v Sloveniji. Nova Gorica: Fakulteta za uporabne družbene študije. Ljubljana: Založba Univerze.
- Mali, J. & Grebenc, V. (2021). Strategije raziskovanja in razvoja dolgotrajne oskrbe starih ljudi v skupnosti.
- Merc, B. (1995 a). Uvodna beseda. V odvisnost-družbeni problem včeraj, danes, jutri: Zbornik razprav, ur. Igor Rogl, 7–8. Maribor: Založba Obzorja.
- Mesec, B. (1998): *Uvod v kvalitativno raziskovanje v socialnem delu*. Ljubljana: Visoka šola za socialno delo.
- Mihelič, D. (1993). Hazard. Koper: Zgodovinsko društvo za južno Primorsko.
- Petry, N. M. (2003). Should the scope of addictive behaviours be broadened to include pathological gambling?. *Addiction* 101(1), 152-160.
- Podgornik, N. (2011). Evalvacija zdravljenja v primerih zasvojenosti z igrami na srečo v Sloveniji. *Socialna pedagogika* 15(4), 353–364.
- Pregl, M. (1995). Etiologija odvisnosti. V odvisnost-družbeni problem včeraj, danes, jutri: zbornik razprav, ur. Igor Rogl, 154–162. Maribor: Založba Obzorja.
- Radovanovič, M. (2003). Vrzeli, ki vodijo v nekemične odvisnosti. V *Preprečimo odvisnosti od kajenja, alkohola, drog, hranjenja, dela, iger na srečo ...*, ur. Zdenka Čebašek Travnik, 238–245. Ljubljana: Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije.
- Rasker, R. (2019). How to tell if you're addicted to sports bet apps. *ABC Everyday*. Pridobljeno 10. 4. 2022 s <https://www.abc.net.au/everyday/signs-of-sports-bet-app-addiction/100466558>
- Reith, G. (2006). Research on the Social Impacts of Gambling: Final Report. Scottish Executive Social Research. Dostopno prek:
- Rozman, S. (1998): *Peklenska gugalnica*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Rozman, S. (2007). *Peklenska gugalnica*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

- Saleebey, D. (1997). *The Strengths Perspective in Social Work*. New York: Logman.
- Segal, J., Smith, M. & Robinson, L. (2021). *Gambling Addiction and Problem Gambling*. Helpguide.org International. Pridobljeno 5. 5. 2022 s <https://www.helpguide.org/articles/addictions/gambling-addiction-and-problem-gambling.htm>
- Sruk, V. (1999). *Leksikon morale in etike*. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta.
- Studio 12. (2008). Pogovor z dr. Sanjo Rozman. *Odvisnost od iger na srečo*. Pridobljeno 6. 5. 2022
- Ščuka, V. (2001). Neobvladljivo hazardiranje. *Primorska srečanja: revija za družboslovje in kulturo* 25 (247): 751.
- Tumpej, U. J. (2001). Ujetniki hazarda. *Primorska srečanja: revija za družboslovje in kulturo* 25 (247): 747–750.
- Trebec, I. (2010). Ko želja po zabavi preraste v bolezen-odvisnost od iger na srečo. *ABC zdravja*. Pridobljeno 26. 6. 2022 s <https://www.abczdravja.si/psihologija/ko-zelja-po-zabavi-preraste-v-bolezen-odvisnost-od-iger-na-sreco/>
- Urek, M. (2001). Življenjske zgodbe in njihov pomen:: nekaj izhodišč za proučevanje pripovedovanja zgodb v socialnem delu. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo, 40(2/4), 119–150. Pridobljeno 10. 7. 2022 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-P5ITT4BS/>
- Urek, M. (2006). Zgodbe na delu: pripovedovanje, zapisovanje in poročanje v socialnem delu. Ljubljana: Založba/*cf, 16(1), 253–254. Pridobljeno 10. 7. 2022 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-UGCX62MR>
- Videmšek, P. (2008). Krepitev moči kot temeljno orodje socialnega dela. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo, 47(3/6), 209–217. Pridobljeno 10. 7. 2022 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-1BXBCRWU>
- Šugman Bohinc, L. (2011). *Učenci z učnimi težavami. Izvirni delovni projekt pomoči*. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo.
- Šugman Bohinc, L. (2003). Pripovedovanje zgodb v socialnem svetovanju in psihoterapiji. Ljubljana: Fakulteta za socialno delo, 42(6), 377–383. Pridobljeno 10. 7. 2022 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-6Z1SXCA8>
- Zavod Etnika. 2018a. *Mladi in igranje športnih stav*.

- Zdravstveni dom Nova Gorica. (2020). Zdravljenje odvisnosti od iger na srečo. Pridobljeno 6. 5. 2022 s https://www.sportna-loterija.si/wp-content/uploads/2020/01/predstavitev_Center-Kramli.pdf
- Wilber, M. K. & Potenza, M. N. (2006). Adolescent gambling: Research and clinical implications. *Psychiatry* 3(10), 40–48. Pridobljeno 10. 4. 2022 s <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2945873>

9. Dodatek

9.1 Narativna pripoved o zasvojenosti z igrami na srečo na podlagi lastne izkušnje pripovedovalca

1. Kakšne spomine imate na otroštvo in odrasčanje?

Že od nekdaj sem velik navdušenec nad športom. Nogomet me skratka spremlja že od malih nog, saj se je s športom ukvarjal že moj oče. Zase lahko rečem, da sem ljubezen do športa podedoval ravno po njem. Kot otrok sem prav tako veliko časa preživel zunaj, na igrišču, kjer sem se igral s svojim bratom dvojčkom in še nekaj sosedih. Skupaj smo vedno ušpičili kaj zabavnega. Spomini na otroštvo so lepi, prepleteni s polno zanimivih zgodb.

Ko sem končal osnovno šolo sem, se vpisal na srednjo zdravstveno šolo v Celju. Šola mi je bila všeč in sem jo z veseljem obiskoval. V Celje sem se vozil z vlakom, kar mi je bilo všeč kljub temu, da je bila pot dolga, saj sem se lahko tam družil s svojimi prijatelji. Ko sem začel obiskovati srednjo šolo, sem prvič prejel tudi svoj prvi denar, ki je bila takrat moja štipendija. Občutek, ko sem prejel prvi svoj denar je bil zelo dober, saj sem prvič lahko sam razpolagal z nekoliko večjo vsoto denarja. To se mi je zdelo zelo fajn predvsem zato, ker sem običajno za denar moral prositi starše in sem ga prejel le za malico, torej precej manj kot sem ga nato dobil s štipendijo. S svojim najboljšim prijateljem iz osnovne šole sva se vpisala na enako srednjo šolo. Ker sem obiskoval srednjo zdravstveno šolo, sem imel zelo malo sošolcev, a smo se družili s sošolci mojega brata. Običajno smo se pogovarjali o nogometu, saj nas je veliko tudi treniralo nogomet.

2. Kdaj ste se začeli ukvarjati z nogometom in kaj vam šport predstavlja?

Sam sem začel trenirati nogomet pri osmih letih. Nekaj let sem igral v NK Dravinja, kjer sem bil izredno uspešen, a sva se kasneje z bratom prestavila v NK Mons Claudius, saj je bilo časovno zelo težko usklajevati šolo s treningi, zaradi velike oddaljenosti. Potem sem ostal v NK Mons Claudius kar nekaj let. Vmes sem igral tudi za NK Podlehnik a sem se nazadnje prestavil nazaj v stari klub. Še vedno rad treniram, še raje pa igram za zabavo. Običajno se vsak petek zberemo fantje in dve uri igramo nogomet

kar mi res ustreza. Poleg svoje redne službe, ki jo opravljam v AS System, delam še na medobčinski nogometni zvezi. Lahko rečem, da je moje življenje močno prepleteno s športom že od nekdaj, predvsem pa z nogometom. V prostem času si rad ogledam kakšno dobro nogometno tekmo, včasih pa k temu nagovorim še svojo partnerko.

3. Kako ste prišli do trenutka, ko ste se odločili, da bi poskusili igrati igre na srečo?

Ker sem že od nekdaj tako vpet v nogomet, se je seveda tudi zgodilo, da smo se s fanti tu pa tam zabavali in kupili stavni listek. Nato smo tekmovali kdo bo dobil več oziroma kdo bo dal pravo napoved. Vse skupaj je bila zgolj zabava in druženje s prijatelji. Prvič se je to zgodilo na začetku srednje šole, ko sem med drugim prejemal štipendijo. Takrat smo se tu in tam ustavili v trafiki in vplačali stavne listke. Običajno smo to počeli skupaj z ostalimi fanti. Tako smo imeli vedno neko temo o kateri smo govorili, čeprav lahko rečem, da je večinoma vedno pogovor tekel o športu. Da smo tu in tam vplačali stavne listke nam je bilo v veliko zabavo. Prvič pa seme začel nekoliko drugače gledati na vplačane stavne listke, ko sem zadel manjšo vsoto denarja. To se mi je zdelo izredno fajn. Tudi občutek je bil zelo dober. Začel sem razmišljati kako fajn bi bilo, če bi lahko s stavami zaslužil še kakšen dodaten evro k svoji štipendiji. Mislim sem si, da bi si lahko s priigram denarjem privoščil kaj več. Tako smo s fanti začeli vedno pogosteje zahajati v trafiko kjer smo kupovali stavne listke. Na začetku smo se v trafiki ustavili le tu pa tam, nato pa že vsak teden. Nekateri prijatelji so prav tako kot jaz vedno vpisali stavni listek, spet drugi pa so se vzdržali, saj jim je bilo to brez veze. Vsak dan sem potem komaj čakal na tekmo in na končni rezultat, da sem izvedel kako je bilo z mojim vplačanim listkom. Občutki ob čakanju na tekmo in med spremljanjem tekme so bil precej adrenalinski. Večkrat sem bil napet in nervozen, saj nisem vedel ali bom dobil stavo ali jo izgubil. Nikoli nisem stavil velikih vsot, kupoval sem stavne listke za 5 eur.

4. Kdaj ste prvič vplačali stavni listek za športne stave in kakšna občutja so vas prevzemala ob tem?

Ko sem prvič stavil sem bil star nekje 16 let. Takrat sem spoznal tudi eno punco, s katero sva kasneje postala par. Skupaj sva bila 5 let. Ona nikoli ni ničesar rekla glede vplačanih listkov. Če pogledam za nazaj, najbrž zato, ker sva bila oba še zelo mlada in nisva imela nikakršnih izkušenj s služenjem svojega denarja. Od takrat naprej sem začel

tudi redno vplačevati stavne listke. Kot sem že omenil so bili to stavni listki za nekje 5 eur, ampak jih je bilo vedno več. Ni mi bilo več dovolj, če smo s prijatelji stavili le enkrat na teden, tako, da sem v trafiko začel zahajati kar sam. Pričakovanja po zaslužku so bila vedno večja. Zdelo se mi je, da me je igranje popolnoma prevzelo, saj sem komaj čakal, da lahko ponovno stavim in čakam na rezultat. Po nekajkratnih uspehih je sledil prvi poraz. Spomnim se, da je to v meni sprožilo občutke, da poskusim znova, da pa morda le spet pridobim. Sicer se je nato občasno stavljenje ponavljalo iz dneva v dan in iz tedna v teden, vendar nisem imel občutka, da bi bilo s tem kaj narobe, saj so tudi moji prijatelji počeli enako.

Po končani srednji šoli sem se vpisal na faks v Celju, vendar me ni veselilo, zato sem ga kar hitro opustil. Nato sem nekaj časa preko študentskega servisa delal in se nazadnje tudi zaposlil. Ker sem še vedno živel doma pri mojih starših mi je plača skoraj v celoti ostala. Prispeval sem sicer k stroškom, preostali del plače pa je bil moj in sem z njim lahko razpolagal kakor sem želel.

5. Kako se razumete z vašimi najbližjimi?

Odnosi v naši družini nikoli niso bili postavljeni na prvo mesto. Oče je bil veliko z doma, veliko je delal in se večino časa posvečal obveznostim, ki so bile povezane z nogometom. Včasih ga ni bilo cel vikend, zato je mama ostajala sama z nami. Bilo je težko, saj je bila mama za vse sama. Z očetom nikoli nisem bil močno povezan, sem pa se ga bal, saj je bil vedno hudo jezen, če sva z bratom storila kaj narobe. Svoje težave s spletnimi stavami sem zato čim bolj skrival pred njim, da bi se izognil morebitnim konfliktom. Zavedal sem se, da bi bil ati hudo besen. Strah me je bilo posledic, ki bi jih prinesla resnica. Najboljši odnos sem imel z mamo, ki ga ohranjam še danes. Tudi z bratom dvojčkom sva bila v otroštvu in v najstniških letih zelo močna zaveznika in podpornika. Običajno sem težave zaupal ravno njemu, saj sem vedel, da me nikoli ne bo izdal. V času krize mi je bil v zelo veliko podporo prav on. Najin odnos se je nekoliko skrhal, ko je brat spoznal punco. Takrat je vse postalo drugače, tudi zaupati mu nisem želel raznih težav, s katerimi sem se soočal. Ati je še danes precej uraden, imam pa spoštljiv odnos do njega.

6. se spomnite kdaj se je začelo intenzivno igranje iger na srečo? Kaj ste takrat počeli?

Z rednim igranjem športnih stav sem pričel tam nekje pri 19. letih. Moj vsak dan je bil povezan s športnimi stavami. Ni bilo dneva, da ne bi vpisal listka in čakal na rezultat tekme. Nikoli si nisem želel priznati, da sem morda res zasvojen, saj so podobno počeli tudi ostali znanci. Ves čas sem mislil, da je to nekaj normalnega, a se je začelo dogajati, da sem bil vsak mesec ob več denarja, dobička od športnih stav pa dejansko nisem imel.

Če gledam za nazaj, mi je največ težav povzročal splet. Preko spleta sem namreč lahko stavil kadarkoli, tudi ponoči. Ker sem v službi opravljal tri izmene, sem si ponoči večkrat čas krajšal s športnimi stavami, in sicer s stavami v živo. Največja napaka, ki sem jo storil je bila zagotovo ta, da sem podatke svoje bančne kartice vpisal v račun, ki sem si ga takrat ustvaril na eni najbolj poznanih stavnic Bet365. Za vsako stavo je bila kartica avtomatsko bremenjena. Začelo se je dogajati, da sem komaj prišel iz meseca v mesec, kljub temu, da sem zaslužil kar lepo plačo, poleg tega pa sem živel pri starših. Vsa obveznost, ki sem jo imel z bivanjem doma je bila, da sem vsak mesec prispeval 100 eur za stroške. Čeprav iz meseca v mesec nisem imel denarja, sem nekako nabral skupaj teh 100 eur, da sem jih dal atiju. V nasprotnem primeru bi lahko posumil, da sem brez denarja in zagotovo bi bil vrtal vame, kam dajem denar, ko pa nimam nobenih stroškov. Denar sem si začel sposojati najprej od brata. Vsak mesec sem si sposodil okrog 200 eur, ki sem mu jih vedno vrnil, vendar z zamikom. Brat je vedel za moje težave, ampak mi nikoli ni rekel, da mi denarja več ne bo posodil, zato sem to izkoriščal tako dolgo kot je šlo.

6. Komu ste zaupali skrivnost glede igranja iger na srečo in kakšni so bili odzivi? Ste imeli kdaj dolgove zaradi igranja iger na srečo?

Ko sem bil najbolj na dnu, sem spoznal punco, s katero imava sedaj tudi družino. Odlično sva se razumela. Ona je bila takrat še študentka in je čez teden živela v Ljubljani. Videvala sva se ob vikendih. Ko sem bil na dopustu pa sem bil dosti tudi v Ljubljani skupaj z njo. Takrat sem ji tudi prvič omenil svojo težavo, da že nekaj let igram športne stave. Bila je začudena in prestrašena ob enem, saj ni vedela kaj sploh lahko pričakuje od mene in jo sedaj popolnoma razumem. Mojega početja takrat ni

preveč komentirala, saj sem ji tudi zatrdil, da sem s stavami prenehal. Leta so se obračala, midva pa sva bila iz dneva v dan bolj povezana in postala sva tudi par. Začela sva živeti skupaj, kar je bila obema zelo velika želja. Vse je potekalo kot bi si želel marsikdo, a naskrivaj sem še vedno stavljal. Dolgo časa je trajalo, dokler je ugotovila, da sem lagal in da še vedno igram športne stave. Sledil je hud prepir in razočaranje. Od takrat naprej je šel najin odnos samo navzdol. Najina komunikacija je bila zelo slaba in površinska. Partnerka mi ničesar več ni verjela, čeprav resničnega stanja takrat še ni vedela. Veliko sva se prepirala. Vedno, ko me je spraševala o športnih stavah sem bil nervozen in nesramen, češ, da sem prenehal in naj neha paničariti, po drugi strani pa sem si zatiskal oči, saj sem mislil, da ne bo izvedela za vsa moja početja in dolgove. Spomnim se nekega večera, ko me je soočila z resnico. Želela je vedeti kaj se dogaja in mi zabičala, da me bo zapustila. Takrat pa sem se zlomil, saj sem se zavedal, da je odlična punca, ki jo uničujem a hkrati tako močno ljubim. Priznal sem ji vse od začetka do konca. Bila je zlomljena. Takrat sva jokala oba, a mi je obljubila, da mi bo pomagal in to me je dvignilo nazaj. Priznal sem ji, da vsakega 15. V mesecu, ko sem dobil plačo, je naslednji dan več ni bilo. Kako sem preživel cel mesec še sedaj ne vem. Takrat sem imel dolga 5000 evrov, ki ga nisem mogel nikakor pokriti. Poleg tega sem bil dolžan še prijateljem. Čeprav ni bil dolg tako visok je bilo zame to zelo obremenjujoče, saj ga nikakor nisem mogel pokriti.

7. Ste imeli koga na katerega ste se lahko obrnili po pomoč?

Ko je punca izvedela za moje dolgove, mi je bila pripravljena v celoti pomagati. Takrat je za težave s športnimi stavami vedela samo ona. Tudi staršem nisem omenil takrat nič, saj sem svoji puncici takrat obljubil, da bom s stavami prenehal. Nekaj dni sem se zares trudil in prenehal stavljal, a me je želja in vznemirjenost ob čakanju na rezultat tekme hitro premamilo. Ponovno sem začel stavljal, vendar manjše vsote denarja. Če sem razpolagal z manjšimi zneski sem imel občutek, da lahko lažje skrijem igranje športnih iger. Nekaj časa je bilo dobro. Tudi odnos med nama s punco se je močno popravil. Spet je bilo čutiti spoštovanje, zaupanje in ljubezen. Skratka vse je bilo kot bi si želel. Potem pa je enkrat pogovor ponovno nanese na športne stave, saj mi vseeno ni verjela, da sem zares prenehal. Spomnim se, da mi je postavila veliko vprašanj, sam pa sem vse spretno zanikal in se delal kot, da ni nič. Takrat je pobesnela, saj sem bil vmes tudi nesramen in jezikav in je takoj vedela, da se nekaj dogaja in da so bile moje obljube zaman. Takrat je

začela intenzivno raziskovati, želela je imeti bančne izpiske. Seveda se s tem nisem strinjal in sem temu močno nasprotoval. Ravno zaradi tega je vztrajala tako dolgo dokler nisem popustil. Ponovno sem ji povedal vse. Pred tem mi je punca pomagala pokriti nastali dolg, svoje prihranke je namenila za pokritje mojega dolgu. Danes me je izredno sram, da sem tako zamočil. Takrat sem ji povedal, da ponovno stavim in da sem ves denar, ki mi ga je posodila zapravil za stave. Najbolj so me takrat streznile besede, ko mi je rekla, da bo odšla, ker s takšnim človek ne more živeti. Zavedam se, da sem izrabil njeno zaupanje, ki je v odnosu še tako pomembno. Takrat je tudi prvič povedala mojim staršem kam sem zabredel, saj sama ni zmogla. Čeprav sem bil takrat hudo jezen, sem danes vesel, da je storila tako. Sledili so dolgi in naporni pogovori. Veliko je bilo obtoževanja in pridiganja, bolj malo pa podpore in pomoči, ki bi jo takrat potreboval. Največ podpore in razumevanja sem imel še vedno pri svoji puncici. Obljubil sem jim, da bom resnično prenehal s stavami. A žal tako hitro kot bi si želeli ne gre, saj gre za zasvojenost. Nekajkrat vmes me je še vedno premamila želja po športnih stavah. Ko sem bil v nekem trenutku spet v minusu na bančnem računu, je puncici prekipelo. Takrat je za vse dolgove in dejanja povedala mojim staršem. Takrat mi je bilo res hudo, saj me je bilo močno sram, še posebej pred očetom. Takrat sem tudi povedal vse kar se mi je dogajalo in čutil sem veliko olajšanje. Če bi rekel, da starša nista bila jezna in razočarana bi se zlagal. Od takrat naprej se je tudi odnos z njima nekoliko ohladil, a smo veliko delali na dobrih medosebnih odnosih. Veliko smo se pogovarjali kar je pripomoglo k ohranitvi dobrih odnosov.

8. Sta s partnerko izdelala kakšen načrt pomoči? Če ste, kako je izgledal?

S punco sva takrat naredila načrt kako naprej. Dogovorila sva se, da mi bo dajala mesečno žepnino v višini 80 eur. Ta denar sem lahko porabil za kaj sem želel. Preostali del plače pa sem enostavno nakazal na njen bančni račun. Čeprav je bilo naporno se je nekako izšlo. Takrat sva s partnerko sklenila dogovor, da jo moram ob kakršnikoli misli na športne stave takoj poklicati oz, napisati, da sva potem skupaj preusmerila misli. Velikokrat so se porajale misli o tem kako bi bilo, če bi spet vpisal kakšen listek, a sem zares takrat poskušal kontaktirati njo in to mi je zelo pomagalo. Velikokrat je najin pogovor preprečil, da bi ponovno poskusil staviti. Denar je ostajal, saj ga nisem imel na svojem bančnem računu. Ob enem pa sem vseeno čutil kako mi manjkajo športne stave. Šele takrat sem se začel zavedati, da se je iz nedolžne zabave v najstniških letih sčasoma

razvila prava zasvojenost, ki je uničila družinske odnose. Od takrat naprej me je redno preverjala kaj počnem in kje zapravljam denar. Najin odnos se je nekoliko popravil, čeprav zaupanja še vedno ni bilo takšnega kot bi si želel. S punco sva ostala skupaj, za to sem ji neizmerno hvaležen, saj je ravno ona moja največja motivacija in podpora. Začela sva razmišljati o skupnem življenju in otrocih. V tem času sva uredila stanovanje, punca pa je zanosila. Takrat sem se šele zares zavedal, da bo potrebno športnim stavam narediti popolni konec. Opazil sem, da ko nisem imel denarja, s katerim bi lahko razpolagal sem začel tudi manj misliti na športne stave. Sčasoma so se tudi moje misli in želje glede športnih stav precej zmanjšale. Nisem več toliko razmišljal o tem, vendar sem si prosti čas zapolnil z drugimi obveznostmi. Posvečal sem se predvsem urejanju skupnega stanovanja in urejanja stvari za prihajajočega otročka. S partnerko sva večkrat odšla na sprehod in kakšno večerjo, zato ni bilo časa razmišljati o drugih stvareh.

9. Ste kdaj poiskali psihološko pomoč? Če ste, opišite kako je potekala in ali ste bili zadovoljni?

Partnerka je v tem času poiskala tudi psihološko podporo zame in zase. Ker se je bilo potrebno na terapije voziti v Ljubljano sva se s terapevtko dogovorila, da sva se slišala preko zooma. Malo me je zmotilo, da se je v Sloveniji možno vključiti v skupine za odvisnike od iger na srečo le v Novi Gorici. Zame je takrat bilo to preveč oddaljeno in nedostopno, saj bi mi časovno vzelo veliko časa. Poleg tega ni veliko oglaševanega okrog športnih stav in iger na srečo na sploh. Ko je partnerka prvič izvedela za igranje iger na srečo, je začela raziskovati podporne skupine, vendar je našla zelo malo. Je pa res, da na začetku niti sam nisem imel prevelike volje in želje, da bi se teh skupin udeležil. Mislil sem, da pretirava, zase pa sem mislil, da nisem zasvojen, čeprav sem v resnici bil. Spomnim se, da sem takrat vse zanikal, predvsem pa dejstvo, da pa sem morda zasvojen. Misel na to se mi je zdela nemogoča, zato je bilo toliko težje potem sprejeti neko strokovno podporo in pomoč.

10. Kakšne so vaše izkušnje s strokovnjaki, ki se ukvarjajo z ljudmi, ki so zasvojeni z igrami na srečo?

Ko sem se zaželel zavedati, da sem resnično zasvojen z igrami na srečo, sem si želel pomoči, a sem ob enem želel, da za moje početje ni nihče izvedel, kar pa je težko, če si

enkrat vključen v nek program podpore. Za želje, da bi se rad rešil iger na srečo sem takrat najprej povedal svoji partnerki, s katero sva začela skupaj raziskovati možne podporne mreže. Partnerka je takrat stopila v stik s psihoterapevti iz Ljubljane, ki se ukvarjajo z zasvojenimi ljudmi od iger na srečo. Tam so nama ponudili 10 brezplačnih terapevtskih srečanj, ki sva se jih udeležila skupaj s partnerko. Izkušnja, ki sva jo imela je bila zelo dobra, saj so se zares zavzeli za nastalo težavo. Ko se je teh 10 srečanj končalo sva se odločila, da jih nekaj oz. po potrebi obiščeva še samoplačniško. Imel sem zelo dobro izkušnjo, saj so bili tam zaposleni strokovnjaki. V tem času se je močno izboljšal odnos med nama s partnerko. Lažje sva se pogovarjala in podpirala drug drugega.

11. Ali še igrate igre na srečo in kako si pomagata preusmeriti misli?

Sedaj že tri leta ne igram iger na srečo in povem lahko, da se počutim zelo dobro. Veliko več časa preživljam s svojo družino in sem manj na družbenih omrežjih. Želel bi si več ozaveščanja o zasvojenosti od športnih iger. Prepričan sem, da se veliko ljudi sooča s podobni občutki kot sem se takrat jaz, a ne vedo kam in na koga se naj obrnejo. Vsem so dobro poznani programi za zasvojene ljudi od alkohola in drug, programov, ki bi bili namenjeni pa igram na srečo pa ni.

9.2. Odprto kodiranje

ŠTEVILKA IZJAVE	IZJAVA	POJEM	KATEGORIJA	NADKATEGORIJA
A1	Že od nekdaj sem velik navdušenec nad športom.	Ljubezen do športa	Vpliv na navade in način življenja	Navade in način življenja
A2	Nogomet me skratka spremlja že od malih nog, saj se je s športom ukvarjal že moj oče. Zase lahko rečem, da sem ljubezen do športa podedoval ravno po njem.	Ljubezen do športa	Vpliv na navade in način življenja	Navade in način življenja
A3	Kot otrok sem prav tako veliko časa preživel zunaj, na igrišču, kjer sem se igral s svojim bratom dvojčkom in še nekaj sosedi. Skupaj smo vedno ušpičili kaj zabavnega. Spomini na otroštvo so lepi, prepleteni s polno zanimivih zgodb.	Spomini na otroštvo so povezani s športom in lepimi trenutki	Spomini	Navade in način življenja
A4	Ko sem končal osnovno šolo sem, se vpisal na srednjo zdravstveno šolo v Celju. Šola mi je bila všeč in sem jo z veseljem obiskoval. V Celje sem se vozil z vlakom, kar mi je bilo všeč kljub temu, da je bila pot dolga, saj sem se lahko tam družil s svojimi prijatelji.	Obiskovanje srednje zdravstvene šole v Celju	Izobraževanje	Navade in način življenja
A5	Ko sem začel obiskovati srednjo šolo, sem prvič prejel tudi svoj prvi denar, ki je bila takrat moja štipendija.	Štipendija kot prvi finančnega prihodka	Vir prihodka	Navade in način življenja
A6	Občutek, ko sem prejel prvi svoj denar je bil zelo dober, saj sem	Dober občutek ob prejemanju svojega denarja (štipendija)-	Vir prihodka	Navade in način življenja

	prvič lahko sam razpolagal z nekoliko večjo vsoto denarja. To se mi je zdelo zelo fajn predvsem zato, ker sem običajno za denar moral prositi starše in sem ga prejel le za malico, torej precej manj kot sem ga nato dobil s štipendijo.	samostojnosti		
A7	S svojim najboljšim prijateljem iz osnovne šole sva se vpisala na enako srednjo šolo. Ker sem obiskoval srednjo zdravstveno šolo, sem imel zelo malo sošolcev, a smo se družili s sošolci mojega brata. Običajno smo se pogovarjali o nogometu, saj nas je veliko tudi treniralo nogomet.	Obiskovanje srednje šole skupaj z najboljšim prijateljem	Izobraževanje	Navade in način življenja
A8	Sam sem začel trenirati nogomet pri osmih letih. Nekaj let sem igral v NK Dravinja, kjer sem bil izredno uspešen, a sva se kasneje z bratom prestavila v NK Mons Claudius, saj je bilo časovno zelo težko usklajevati šolo s treningi, zaradi velike oddaljenosti. Potem sem ostal v NK Mons Claudius kar nekaj let. Vmes sem igral tudi za NK Podlehnik a sem se nazadnje prestavil nazaj v stari klub.	Treniranje nogometa in sodelovanje v različnih klubih	Preživljanje prostega časa	Navade in način življenja
A9	Še vedno rad treniram, še raje pa igram za zabavo. Običajno se vsak	Ljubezen do nogometa	Vpliv na navade in način življenja	Navade in način življenja

	petek zberemo fantje in dve uri igramo nogomet kar mi res ustreza.			
A10	Poleg svoje redne službe, ki jo opravljam v AS System, delam še na medobčinski nogometni zvezi.	Dve redni službi	Vir prihodka	Navade in način življenja
A11	Lahko rečem, da je moje življenje močno prepleteno s športom že od nekdaj, predvsem pa z nogometom.	Povezanost z nogometom	Vpliv na način življenja	Navade in način življenja
A12	V prostem času si rad ogledam kakšno dobro nogometno tekmo, včasih pa k temu nagovorim še svojo partnerko.	Ogled nogometne tekme	Preživljanje prostega časa	Navade in način življenja
A13	Ker sem že od nekdaj tako vpet v nogomet, se je seveda tudi zgodilo, da smo se s fanti tu pa tam zabavali in kupili stavni listek. Nato smo tekmovali kdo bo dobil več oziroma kdo bo dal pravo napoved. Vse skupaj je bila zgolj zabava in druženje s prijatelji.	Prva vplačana stava ob podpori prijateljev	Vpliv prijateljev na način življenja	Navade in način življenja
A14	Prvič se je to zgodilo na začetku srednje šole, ko sem med drugim prejemal štipendijo.	Prva plačana športna stava na začetku srednje šole	Čas igranja iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A15	Takrat smo se tu in tam ustavili v trafiki in vplačali stavne listke. Običajno smo to počeli skupaj z ostalimi fanti. Tako smo imeli vedno neko temo o kateri smo govorili, čeprav lahko rečem, da je večinoma vedno pogovor tekkel o športu.	Druženje s prijatelji ob športnih stavah	Vpliv prijateljev na način življenja	Navade in način življenja

A16	Da smo tu in tam vplačali stavne listke nam je bilo v veliko zabavo.	Zabava in sprostitvev	Vpliv prijateljev na način življenja	Navade in način življenja
A17	Prvič pa sem začel nekoliko drugače gledati na vplačane stavne listke, ko sem zadel manjšo vsoto denarja.	Prvi zadetek na športnih stavah	Dejavniki tveganja za razvoj zasvojenosti s športnimi stavami	Zasvojenost z igrami na srečo
A18	To se mi je zdelo izredno fajn. Tudi občutek je bil zelo dober.	Dober občutek	Dejavniki tveganja za razvoj zasvojenosti s športnimi stavami	Zasvojenost z igrami na srečo
A19	Začel sem razmišljati kako fajn bi bilo, če bi lahko s stavami zaslužil še kakšen dodaten evro k svoji štipendiji. Mislim sem si, da bi si lahko s priigram denarjem privoščil kaj več.	Razmišljanje o športnih stavah kot o dodatnem zaslužku	Dejavniki tveganja za razvoj zasvojenosti s športnimi stavami	Zasvojenost z igrami na srečo
A20	Tako smo s fanti začeli vedno pogosteje zahajati v trafiko kjer smo kupovali stavne listke.	Redni obiski trafike	Dejavniki tveganja za razvoj zasvojenosti s športnimi stavami	Zasvojenost z igrami na srečo
A21	Na začetku smo se v trafiki ustavili le tu pa tam, nato pa že vsak teden. Nekateri prijatelji so prav tako kot jaz vedno vpisali stavni listek, spet drugi pa so se vzdržali, saj jim je bilo to brez veze.	Redni obiski trafike skupaj s prijatelji	Dejavniki tveganja za razvoj zasvojenosti s športnimi stavami	Zasvojenost z igrami na srečo
A22	Vsak dan sem potem komaj čakal na tekmo in na končni rezultat, da sem izvedel kako je bilo z mojim vplačanim listkom.	Pričakovanje rezultata tekme in občutki vznemirljivosti	Počutje ob igranju iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A23	Občutki ob čakanju na tekmo in med spremljanjem tekme so bil precej adrenalinski. Večkrat sem bil napet in nervozen, saj nisem vedel ali bom dobil stavo ali jo izgubil.	Občutki vznemirljivosti, napetosti in adrenalina	Počutje ob igranju iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo

A24	Nikoli nisem stavil velikih vsot, kupoval sem stavne listke za 5 eur.	Nizko vplačevanje stavnih listkov	Način igranja iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A25	Ko sem prvič stavil sem bil star nekje 16 let.	Prva vplačana stava pri 16. letih	Čas igranja iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A26	Takrat sem spoznal tudi eno punco, s katero sva kasneje postala par. Skupaj sva bila 5 let. Ona nikoli ni ničesar rekla glede vplačanih listkov.	Prva resna zveza v srednji šoli	Sklepanje partnerskega odnosa	Navade in način življenja
A27	Če pogledam za nazaj, najbrž zato, ker sva bila oba še zelo mlada in nisva imela nikakršnih izkušenj s služenjem svojega denarja.	Prva punca-zelo mlada	Sklepanje partnerskega odnosa	Navade in način življenja
A28	Od takrat naprej sem začel tudi redno vplačevati stavne listke. Kot sem že omenil so bili to stavni listki za nekje 5 eur, ampak jih je bilo vedno več. Ni mi bilo več dovolj, če smo s prijatelji stavili le enkrat na teden, tako, da sem v trafiko začel zahajati kar sam.	Redni obiski trafike in kupovanje stavnih listkov	Dejavniki tveganja za razvoj zasvojenosti s športnimi stavami	Zasvojenost z igrami na srečo
A29	Pričakovanja po zaslužku so bila vedno večja. Zdelo se mi je, da me je igranje popolnoma prevzelo, saj sem komaj čakal, da lahko ponovno stavim in čakam na rezultat.	Velika pričakovanju po dobitku in občutki prevzetosti	Počutje ob igranju iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A30	Po nekajkratnih uspehih je sledil prvi poraz. Spomnim se, da je to v meni sprožilo občutke, da poskusim znova, da pa morda le spet pridobim.	Prvi poraz-razočaranje in občutki potrtosti	Počutje ob igranju iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A31	Sicer se je nato	Redno igranje	Dejavniki	Zasvojenost z igrami na

	občasno stavljenje ponavljalo iz dneva v dan in iz tedna v teden, vendar nisem imel občutka, da bi bilo s tem kaj narobe, saj so tudi moji prijatelji počeli enako.	iger na srečo	tveganja za razvoj zasvojenosti od iger na srečo	srečo
A32	Po končani srednji šoli sem se vpisal na faks v Celju, vendar me ni veselilo, zato sem ga kar hitro opustil. Nato sem nekaj časa preko študentskega servisa delal in se nazadnje tudi zaposlil.	Izobraževanje-vpis na fakulteto	Izobraževanje	Navade in način življenja
A33	Ker sem še vedno živel doma pri mojih starših mi je plača skoraj v celoti ostala. Prispeval sem sicer k stroškom, preostali del plače pa je bil moj in sem z njim lahko razpolagal kakor sem želel.	Življenje pri starših-minimalne obveznosti	Vpliv na način življenja	Navade in način življenja
A34	Odnosi v naši družini nikoli niso bili postavljeni na prvo mesto. Oče je bil veliko z doma, veliko je delal in se večino časa posvečal obveznostim, ki so bile povezane z nogometom.	Družinski odnosi niso bili postavljeni pa prvo mesto	Vpliv na navade in način življenja	Navade in način življenja
A35	Včasih ga ni bilo cel vikend, zato je mama ostajala sama z nami. Bilo je težko, saj je bila mama za vse sama.	Odsotnost očeta	Vpliv na navade in način življenja	Navade in način življenja
A36	Z očetom nikoli nisem bil močno povezan, sem pa se ga bal, saj je bil vedno hudo jezen, če sva z bratom storila kaj narobe.	Hladen odnos z očetom	Vpliv na navade in način življenja	Navade in način življenja

A37	Svoje težave s spletnimi stavami sem zato čim bolj skrival pred njim, da bi se izognil morebitnim konfliktom. Zavedal sem se, da bi bil ati hudo besen. Strah me je bilo posledic, ki bi jih prinesla resnica.	Skrivanje težav s športnimi stavami in strah pred posledicami	Obrambni mehanizem	Zasvojenost z igrami na srečo
A38	Najboljši odnos sem imel z mamo, ki ga ohranjam še danes. Tudi z bratom dvojčkom sva bila v otroštvu in v najstniških letih zelo močna zaveznika in podpornika. Običajno sem težave zaupal ravno njemu, saj sem vedel, da me nikoli ne bo izdal. V času krize mi je bil v zelo veliko podporo prav on.	Dober odnos z mamo in bratom	Vpliv na navade in način življenja	Navade in način življenja
A39	Najin odnos se je nekoliko skrhal, ko je brat spoznal punco. Takrat je vse postalo drugače, tudi zaupati mu nisem želel raznih težav, s katerimi sem se soočal.	Poslabšanje odnosa z bratom	Vpliv na način življenja	Navade in način življenja
A40	Ati je še danes precej uraden, imam pa spoštljiv odnos do njega.	Spoštovanje staršev	Vpliv na navade in način življenja	Navade in način življenja
A41	Z rednim igranjem športnih stav sem pričel tam nekje pri 19. letih. Moj vsak dan je bil povezan s športnimi stavami. Ni bilo dneva, da ne bi vpisal listka in čakal na rezultat tekme.	Začetek razvoja zasvojenosti z igrami na srečo pri 19. Letih	čas rednega igranja iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A42	Nikoli si nisem želel priznati, da sem morda res zasvojen, saj so	Zanikanje in nesprejemanje zasvojenosti od iger na srečo	Obrambni mehanizem	Zasvojenost z igrami na srečo

	podobno počeli tudi ostali znanci. Ves čas sem mislil, da je to nekaj normalnega, a se je začelo dogajati, da sem bil vsak mesec ob več denarja, dobička od športnih stav pa dejansko nisem imel.			
A43	Če gledam za nazaj, mi je največ težav povzročal splet. Preko spleta sem namreč lahko stavil kadarkoli, tudi ponoči. Ker sem v službi opravljal tri izmene, sem si ponoči večkrat čas krajšal s športnimi stavami, in sicer s stavami v živo.	Spletne športne stave	Vrste športnih stav	Zasvojenost od iger na srečo
A44	Največja napaka, ki sem jo storil je bila zagotovo ta, da sem podatke svoje bančne kartice vpisal v račun, ki sem si ga takrat ustvaril na eni najbolj poznanih stavnih Bet365. Za vsako stavo je bila kartica avtomatsko bremenjena.	Bančna kartica in odprtje računa na Bet365	Način igranja iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A45	Začelo se je dogajati, da sem komaj prišel iz meseca v mesec, kljub temu, da sem zaslužil kar lepo plačo, poleg tega pa sem živel pri starših. Vsa obveznost, ki sem jo imel z bivanjem doma je bila, da sem vsak mesec prispeval 100 eur za stroške. Čeprav iz meseca v mesec nisem imel denarja, sem nekako nabral	Finančne težave	Posledica zasvojenosti od iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo

	skupaj teh 100 eur, da sem jih dal atiju. V nasprotnem primeru bi lahko posumil, da sem brez denarja in zagotovo bi bil vrtal vame, kam dajem denar, ko pa nimam nobenih stroškov.			
A46	Denar sem si začel sposojati najprej od brata. Vsak mesec sem si sposodil okrog 200 eur, ki sem mu jih vedno vrnil, vendar z zamikom. Brat je vedel za moje težave, ampak mi nikoli ni rekel, da mi denarja več ne bo posodil, zato sem to izkoriščal tako dolgo kot je šlo.	Sposojanje denarja	Posledica zasvojenosti od iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A47	Ko sem bil najbolj na dnu, sem spoznal punco, s katero imava sedaj tudi družino. Odlično sva se razumela. Ona je bila takrat še študentka in je čez teden živela v Ljubljani. Videvala sva se ob vikendih. Ko sem bil na dopustu pa sem bil dosti tudi v Ljubljani skupaj z njo.	Nov partnerski odnos-ljubezen	Vpliv na način življenja	Navade in način življenja
A48	Takrat sem ji tudi prvič omenil svojo težavo, da že nekaj let igram športne stave. Bila je začudena in prestrašena ob enem, saj ni vedela kaj sploh lahko pričakuje od mene in jo sedaj popolnoma razumem. Mojega početja takrat ni preveč	Prvi pogovor o igrah na srečo-reševanje problematike	Pomoč in podpora	Zasvojenost z igrami na srečo

	komentirala, saj sem ji tudi zatrdil, da sem s stavami prenehal.			
A49	Leta so se obračala, midva pa sva bila iz dneva v dan bolj povezana in postala sva tudi par. Začela sva živeti skupaj, kar je bila obema zelo velika želja. Vse je potekalo kot bi si želel marsikdo, a naskrivaj sem še vedno stavil.	Skupno življenje, povezanost partnerjev	Sklepanje partnerskega odnosa	Navade in način življenja
A50	Dolgo časa je trajalo, dokler je ugotovila, da sem lagal in da še vedno igram športne stave. Sledil je hud prepir in razočaranje. Od takrat naprej je šel najin odnos samo navzdol.	Poslabšanje partnerskega odnosa	Posledica zasvojenosti od iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A51	Najina komunikacija je bila zelo slaba in površinska.	Poslabšanje komunikacije	Posledica zasvojenosti od iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A52	Partnerka mi ničesar več ni verjela, čeprav resničnega stanja takrat še ni vedela. Veliko sva se prepirala.	Prepir s partnerko	Posledica zasvojenosti od iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A53	Vedno, ko me je spraševala o športnih stavah sem bil nervozen in nesramen, češ, da sem prenehal in naj neha paničariti, po drugi strani pa sem si zatiskal oči, saj sem mislil, da ne bo izvedela za vsa moja početja in dolgove.	Laganje o igrah na srečo	Obrambni mehanizem	Zasvojenost z igrami na srečo
A54	Spomnim se nekega večera, ko me je soočila z resnico. Želela je vedeti kaj se dogaja in mi zabičala, da me bo zapustila. Takrat pa sem se zlomil,	Pogovor o težavah z igrami na srečo s partnerko	Pomoč in podpora	Zasvojenost z igrami na srečo

	saj sem se zavedal, da je odlična punca, ki jo uničujem a hkrati tako močno ljubim. Priznal sem ji vse od začetka do konca. Bila je zlomljena. Takrat sva jokala oba, a mi je obljubila, da mi bo pomagal in to me je dvignilo nazaj			
A55	Priznal sem ji, da vsakega 15. V mesecu, ko sem dobil plačo, je naslednji dan več ni bilo. Kako sem preživel cel mesec še sedaj ne vem. Takrat sem imel dolga 5000 evrov, ki ga nisem mogel nikakor pokriti. Poleg tega sem bil dolžan še prijateljem. Čeprav ni bil dolg tako visok je bilo zame to zelo obremenjujoče, saj ga nikakor nisem mogel pokriti.	Dolgovi	Posledica zasvojenosti od iger na srečo	Zasvojenost od iger na srečo
A56	Ko je punca izvedela za moje dolgove, mi je bila pripravljena v celoti pomagati. Takrat je za težave s športnimi stavami vedela samo ona. Tudi staršem nisem omenil takrat nič, saj sem svoji puncici takrat obljubil, da bom s stavami prenehal.	Medsebojno zaupanje med partnerjema	Pomoč in podpora	Zasvojenost z igrami na srečo
A57	Nekaj dni sem se zares trudil in prenehal staviti, a me je želja in vznemirjenost ob čakanju na rezultat tekme hitro premamilo.	Poizkus prekinitev igranja športnih stav na eni strani in želja po vznemirjenosti na drugi	Počutje ob igranju iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A58	Ponovno sem začel staviti,	Ponovno igranje	Posledica zasvojenosti od	Zasvojenost z igrami na srečo

	vendar manjše vsote denarja. Če sem razpolagal z manjšimi zneski sem imel občutek, da lahko lažje skrijem igranje športnih iger.		iger na srečo	
A59	Nekaj časa je bilo dobro. Tudi odnos med nama s punco se je močno popravil. Spet je bilo čutiti spoštovanje, zaupanje in ljubezen. Skratka vse je bilo kot bi si želel.	Vzpostavitev dobrega in zaupanja vrednega partnerskega odnosa	Vpliv na odnos s partnerko	Partnerski odnos
A60	Potem pa je enkrat pogovor ponovno nanesel na športne stave, saj mi vseeno ni verjela, da sem zares prenehal. Spomnim se, da mi je postavila veliko vprašanj, sam pa sem vse spretno zanikal in se delal kot, da ni nič. Takrat je pobesnela, saj sem bil vmes tudi nesramen in jezиков in je takoj vedela, da se nekaj dogaja in da so bile moje obljube zaman.	Odkrivanje laži	Vpliv na odnos s partnerko	Partnerski odnos
A61	Takrat je začela intenzivno raziskovati, želela je imeti bančne izpiske. Seveda se s tem nisem strinjal in sem temu močno nasprotoval. Ravno zaradi tega je vztrajala tako dolgo dokler nisem popustil. Ponovno sem ji povedal vse.	Raziskovanje finančne stiske s strani partnerke	Vpliv na partnerski odnos	Partnerski odnos
A62	Pred tem mi je punca pomagala pokriti nastali dolg, svoje prihranke je	Pomoč partnerke pri finančnih težavah	Pomoč in podpora	Zasvojenost z igrami na srečo

	namenila za pokritje mojega dolgu.			
A63	Danes me je izredno sram, da sem tako zamočil.	Občutek sramu	Počutje ob lastnem priznanju zasvojenosti z igrami na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A64	Takrat sem ji povedal, da ponovno stavim in da sem ves denar, ki mi ga je posodila zapravil za stave. Najbolj so me takrat streznile besede, ko mi je rekla, da bo odšla, ker s takšnim človek ne more živeti.	Odkrit pogovor o zasvojenosti s športnimi stavami s partnerko	Vpliv na partnerski odnos	Partnerski odnos
A65	Zavedam se, da sem izrabil njeno zaupanje, ki je v odnosu še tako pomembno.	Zavedanje, da so športne stave poslabšale partnerski odnos	Vpliv na partnerski odnos	Partnerski odnos
A66	Takrat je tudi prvič povedala mojim staršem kam sem zabredel, saj sama ni zmogla.	Deljenje informacij o zasvojenosti s športnimi stavami s starši	Pomoč in podpora	Zasvojenost z igrami na srečo
A67	Čeprav sem bil takrat hudo jezen, sem danes vesel, da je storila tako. Sledili so dolgi in naporni pogovori. Veliko je bilo obtoževanja in pridiganja, bolj malo pa podpore in pomoči, ki bi jo takrat potreboval.	Malo podpore s strani bližnjih oseb	Pomoč in podpora	Zasvojenost z igrami na srečo
A68	Največ podpore in razumevanja sem imel še vedno pri svoji puncu.	Podpora in pomoč s strani partnerke	Pomoč in podpora	Zasvojenost z igrami na srečo
A69	Obljubil sem jim, da bom resnično prenehal s stavami. A žal tako hitro kot bi si želeli ne gre, saj gre za zasvojenost.	Obljuba o prenehanju igranja športnih stav	Vpliv na partnerski odnos	Partnerski odnos
A70	Nekajkrat vmes me je še vedno premamila želja po športnih stavah. Ko sem bil v nekem trenutku spet v minusu na bančnem računu,	Želja po športnih stavah	Posledica zasvojenosti od iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo

	je punci prekipelo.			
A71	Takrat je za vse dolgove in dejanja povedala mojim staršem. Takrat mi je bilo res hudo, saj me je bilo močno sram, še posebej pred očetom.	Ponovni pogovor o športnih stavah in zasvojenosti	Vpliv na družinske odnose	Družinski odnosi
A72	Takrat sem tudi povedal vse kar se mi je dogajalo in čutil sem veliko olajšanje.	Pogovor o športnih stavah in občutek olajšanja	Počutje ob lastnem priznanju zasvojenosti od iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A73	Če bi rekel, da starša nista bila jezna in razočarana bi se zlagal. Od takrat naprej se je tudi odnos z njima nekoliko ohladil, a smo veliko delali na dobrih medosebnih odnosih. Veliko smo se pogovarjali kar je pripomoglo k ohranitvi dobrih odnosov.	Pogovor o športnih stavah in zasvojenosti	Vpliv na družinske odnose	Družinski odnosi
A74	S punco sva takrat naredila načrt kako naprej. Dogovorila sva se, da mi bo dajala mesečno žepnino v višini 80 eur. Ta denar sem lahko porabil za kaj sem želel. Preostali del plače pa sem enostavno nakazal na njen bančni račun. Čeprav je bilo naporno se je nekako izšlo.	Dogovor s partnerko-80 eur mesečne žepnine	Načrt podpore in pomoči	Zasvojenost z igrami na srečo
A75	Takrat sva s partnerko sklenila dogovor, da jo moram ob kakršnikoli misli na športne stave takoj poklicati oz, napisati, da sva potem skupaj preusmerila misli.	Dogovor s partnerko-klic kadar začutiš željo po igrah na srečo	Načrt podpore in pomoči	Zasvojenost z igrami na srečo
A76	Velikokrat so se porajale misli o tem kako bi bilo,	Pogovor o športnih stavah s partnerko in načrt	Pomoč in podpora	Zasvojenost z igrami na srečo

	če bi spet vpisal kakšen listek, a sem zares takrat poskušal kontaktirati njo in to mi je zelo pomagalo. Velikokrat je najin pogovor preprečil, da bi ponovno poskusil staviti.	kako preprečiti ponovno igranje		
A77	Denar je ostajal, saj ga nisem imel na svojem bančnem računu. Ob enem pa sem vseeno čutil kako mi manjkajo športne stave. Šele takrat sem se začel zavedati, da se je iz nedolžne zabave v najstniških letih sčasoma razvila prava zasvojenost, ki je uničila družinske odnose.	Lastno spoznanje o zasvojenosti z igrami na srečo	Počutje ob lastnem spoznanju zasvojenosti z igrami na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A78	Od takrat naprej me je redno preverjala kaj počnem in kje zapravljam denar.	Spremljanje partnerja s finančnega vidika	Načrt podpore in pomoči	Zasvojenost z igrami na srečo
A79	Najin odnos se je nekoliko popravil, čeprav zaupanja še vedno ni bilo takšnega kot bi si želel.	Boljši partnerski odnos	Posledica dobre komunikacije	Partnerski odnos
A80	S punco sva ostala skupaj, za to sem ji neizmerno hvaležen, saj je ravno ona moja največja motivacija in podpora.	Partnerkina pomoč in podpora-največja motivacija in podpora	Pomoč in podpora	Zasvojenost z igrami na srečo
A81	Začela sva razmišljati o skupnem življenju in otrocih. V tem času sva uredila stanovanje, punca pa je zanosila. Takrat sem se šele zares zavedal, da bo potrebno športnim stavam narediti popolni konec.	Dober partnerski odnos-ustvarjanje družine	Krepitev partnerskega odnosa	Partnerski odnos
A82	Opazil sem, da ko nisem imel	Preusmeritev misli ob podpori	Načrt podpore in pomoči	Zasvojenost z igrami na srečo

	denarja, s katerim bi lahko razpolagal sem začel tudi manj misliti na športne stave. Sčasoma so se tudi moje misli in želje glede športnih stav precej zmanjšale. Nisem več toliko razmišljal o tem, vendar sem si prosti čas zapolnil z drugimi obveznostmi.	partnerke		
A83	Posvečal sem se predvsem urejanju skupnega stanovanja in urejanja stvari za prihajajočega otročka.	Urejanju skupnega stanovanja in priprava na prihod novega družinskega člana	Krepitev partnerskega odnos	Partnerski odnos
A84	S partnerko sva večkrat odšla na sprehod in kakšno večerjo, zato ni bilo časa razmišljati o drugih stvareh.	Preživljanje časa s partnerko	Krepitev partnerskega odnosa	Partnerski odnos
A85	Partnerka je v tem času poiskala tudi psihološko podporo zame in zase.	Psihološka pomoč za zasvojenega z igrami na srečo in njegove svojce	Vrsta pomoči in podpore	Zasvojenost z igrami na srečo
A86	Ker se je bilo potrebno na terapije voziti v Ljubljano sva se s terapevtko dogovorila, da sva se slišala preko zooma.	Psihološka pomoč na daljavo	Vrsta pomoči in podpore	Zasvojenost z igrami na srečo
A87	Malo me je zmotilo, da se je v Sloveniji možno vključiti v skupine za odvisnike od iger na srečo le v Novi Gorici. Zame je takrat bilo to preveč oddaljeno in nedostopno, saj bi mi časovno vzelo veliko časa.	Slaba dostopnost do strokovnjakov, ki se ukvarjajo z zasvojenostjo od iger na srečo	Dostopnost do strokovnjakov	Zasvojenost z igrami na srečo
A88	Poleg tega ni veliko oglaševanega okrog športnih stav in iger na srečo na sploh. Ko je partnerka prvič	Slabo oglaševanje o posledicah zasvojenosti od iger na srečo	Dostopnost do strokovnjakov	Zasvojenost z igrami na srečo

	izvedela za igranje iger na srečo, je začela raziskovati podpirne skupine, vendar je našla zelo malo.			
A89	Je pa res, da na začetku niti sam nisem imel prevelike volje in želje, da bi se teh skupin udeležil. Mislil sem, da pretirava, zase pa sem mislil, da nisem zasvojen, čeprav sem v resnici bil.	Nemotiviranost za vključitev v terapevtski proces	Ovira pri reševanju problematike zasvojenosti z igrami na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A90	Spomnim se, da sem takrat vse zanikal, predvsem pa dejstvo, da pa sem morda zasvojen. Misel na to se mi je zdela nemogoča, zato je bilo toliko težje potem sprejeti neko strokovno podporo in pomoč.	Zanikanje zasvojenosti od iger na srečo	Obrambni mehanizem zaradi zasvojenosti od iger na srečo	Zasvojenost z igrami na srečo
A91	Ko sem se zaželel zavedati, da sem resnično zasvojen z igrami na srečo, sem si želel pomoči, a sem ob enem želel, da za moje početje ni nihče izvedel, kar pa je težko, če si enkrat vključen v nek program podpore.	Želja po pomoči	Pomoč in podpora	Zasvojenost z igrami na srečo
A92	Za želje, da bi se rad rešil iger na srečo sem takrat najprej povedal svoji partnerki, s katero sva začela skupaj raziskovati možne podpirne mreže.	Pomoč partnerke pri raziskovanju mreže strokovne podpore in pomoči	Pomoč in podpora	Zasvojenost z igrami na srečo
A93	Partnerka je takrat stopila v stik s psihoterapevti iz Ljubljane, ki se ukvarjajo z zasvojenimi ljudmi od iger na srečo. Tam so nama	Psihoterapevtska brezplačna pomoč	Vrsta pomoči in podpore	Zasvojenost z igrami na srečo

	ponudili 10 brezplačnih terapevtskih srečanj, ki sva se jih udeležila skupaj s partnerko.			
A94	Izkušnja, ki sva jo imela je bila zelo dobra, saj so se zares zavzeli za nastalo težavo.	Dobra izkušnja s strokovnjaki na področju zasvojenosti	Zadovoljstvo s pomočjo in podporo	Zasvojenost z igrami na srečo
A95	Ko se je teh 10 srečanj končalo sva se odločila, da jih nekaj oz. po potrebi obiščeva še samoplačniško.	Samoplačniška psihoterapija	Vrsta pomoči in podpore	Zasvojenost z igrami na srečo
A96	Imel sem zelo dobro izkušnjo, saj so bili tam zaposleni strokovnjaki.	Dobra izkušnja s strokovnjaki na področju zasvojenosti	Zadovoljstvo s pomočjo in podporo	Zasvojenost z igrami na srečo
A97	V tem času se je močno izboljšal odnos med nama s partnerko. Lažje sva se pogovarjala in podpirala drug drugega.	Izboljšanje partnerskega odnosa-boljša komunikacija zaradi strokovne podpore	Posledica dobre komunikacije	Zasvojenost z igrami na srečo
A98	Sedaj že tri leta ne igram iger na srečo in povem lahko, da se počutim zelo dobro.	Prenehanje igranja športnih stav	Rešitev	Zasvojenost z igrami na srečo
A99	Veliko več časa preživljam s svojo družino in sem manj na družbenih omrežjih.	Preživljanje prostega časa z družino	Krepitev partnerskega odnosa	Partnerski odnos
A100	Želel bi si več ozaveščenja o zasvojenosti od športnih iger. Prepričan sem, da se veliko ljudi sooča s podobni občutki kot sem se takrat jaz, a ne vedo kam in na koga se naj obrnejo. Vsem so dobro poznani programi za zasvojene ljudi od alkohola in drug, programov, ki bi bili namenjeni pa igram na srečo pa ni.	Več ozaveščenja o problematiki igranja iger na srečo	Informiranje širše družbe	Zasvojenost z igrami na srečo

9.2 Oso kodiranje

Navade in način življenja

- Vpliv na navade način življenja
 - ✓ Ljubezen do športa (A1), (A2), (A9), (A10)
 - ✓ Življenje pri starših-minimalne obveznosti (A33)
 - ✓ Družinski odnosi niso bili postavljeni na prvo mesto (A34)
 - ✓ Odsotnost očeta (A35)
 - ✓ Hladen odnos z očetom (A36)
 - ✓ Dober odnos z bratoma in mamo (A38)
 - ✓ Poslabšanje odnosa z bratom (A39)
 - ✓ Spoštovanje staršev (A40)
 - ✓ Nov partnerski odnos-ljubezen (A47)
- Spomini
 - ✓ Spomini na otroštvo so povezani s športom in lepimi trenutki (A3)
- Izobraževanje
 - ✓ Obiskovanje srednje zdravstvene šole v Celju (A4)
 - ✓ Obiskovanje srednje šole skupaj z najboljšim prijateljem (A7)
 - ✓ Vpis na fakulteto (A32)
- Vir prihodka
 - ✓ Štipendija kot prvi vir finančnega prihodka (A5)
 - ✓ Dober občutek ob prejemanju svojega denarja (štipendija)-samostojnost (A6)
 - ✓ Dve redni službi (A10)
- Preživljanje prostega časa
 - ✓ Treniranje nogometa in sodelovanje v različnih klubih (A8)
 - ✓ Ogled nogometne tekme (A12)
- Vpliv prijateljev na način življenja
 - ✓ Prva vplačana stava ob podpori prijateljev (A13)
 - ✓ Druženje s prijatelji ob športnih stavah (A15)
 - ✓ Zabava in sprostitve (A16)
- Sklepanje partnerskega odnosa
 - ✓ Prva resna zveza v srednji šoli (A26), (A27)
 - ✓ Nov partnerski odnos-ljubezen
 - ✓ Skupno življenje, povezanost partnerjev (A49)

Zasvojenost z igrami na srečo

- Dejavniki tveganja za razvoj zasvojenosti s športnimi stavami

- ✓ Prvi zadetek na športnih stavah (A17)
 - ✓ Dober občutek (A18)
 - ✓ Razmišljanje o športnih stavah kot o dodatnem zaslužku (A19)
 - ✓ Redni obiski trafike in kupovanje stavnih listkov (A20), (A21), (A28)
 - ✓ Redno igranje iger na srečo (A31)
- Počutje ob igranju iger na srečo
 - ✓ Pričakovanje rezultata in občutki vznemirjenja (A22)
 - ✓ Občutki vznemirljivosti in adrenalina (A23)
 - ✓ Velika pričakovanja po dobitku in občutki prevzetosti (A29)
 - ✓ Prvi poraz-razočaranje in občutek potrtosti (A30)
 - ✓ Poizkus prekinitve igranja športnih stav na eni strani in želja po vznemirjenosti na drugi (A57)
 - ✓ Občutek sramu (A63)
 - ✓ Pogovor o športnih stavah in občutek olajšanja
 - ✓ Lastno spoznanje o zasvojenosti z igrami na srečo
- Počutje ob lastnem priznanju zasvojenosti z igrami na srečo
 - ✓ Pogovor o športnih stavah in občutek olajšanja (A72)
 - ✓ Lastno spoznanje o zasvojenostjo z igrami na srečo (A77)
- Način igranja iger na srečo
 - ✓ Nizko vplačevanje športnih listkov (A24)
 - ✓ Bančna kartica in odprtje računa na spletni stavnici Bet365 (A44)
- Čas igranja iger na srečo
 - ✓ Prva plačana športna stava na začetku srednje šole (A14)
 - ✓ Prva vplačana stava pri 16. Letih (A25)
 - ✓ Začetek razvoja zasvojenosti pri 19. Letih (A41)
- Obrambni mehanizem
 - ✓ Skrivanje težav s športnimi stavami in strah pred posledicami (A37)
 - ✓ Zanikanje in ne sprejemanje zasvojenosti od iger na srečo (A42), (A90)
 - ✓ Laganje o igrah na srečo (A53)
- Vrste športnih stav
 - ✓ Spletne športne stave (A43)
- Posledica zasvojenosti od iger na srečo
 - ✓ Finančne težave (A45)
 - ✓ Sposojanje denarja (A46)
 - ✓ Poslabšanje partnerskega odnosa (A50)
 - ✓ Poslabšanje komunikacije (A51)
 - ✓ Prepirljivost s partnerko (A52)
 - ✓ Dolgovi (A55)

- ✓ Ponovno igranje iger na srečo po daljši prekinitvi (A58)
- ✓ Želja po športnih stavah (A70)
- Pomoč in podpora
 - ✓ Prvi pogovor o igrah na srečo-reševanje problematike (A48)
 - ✓ Pogovor o težavah z igrami na srečo s partnerko (A54), (A76)
 - ✓ Medsebojno zaupanje med partnerjema (A56)
 - ✓ Pomoč partnerke pri finančnih težavah (A62)
 - ✓ Deljenje informacij o zasvojenosti s športnimi stavami s starši (A66)
 - ✓ Malo podpore s strani bližnjih oseb (A67)
 - ✓ Podpora in pomoč s strani partnerke (A68), (80)
 - ✓ Psihološka pomoč za zasvojenega z igrami na srečo in njegove svojce
 - ✓ Želja po pomoči (A91)
- Vrsta podpore in pomoči
 - ✓ Psihološka pomoč za zasvojenega z igrami na srečo in njegove svojce (A85)
 - ✓ Psihološka pomoč na daljavo (A86)
 - ✓ Psihoterapevtska brezplačna pomoč (A93)
 - ✓ Samoplačniška psihoterapija (A95)
- Zadovoljstvo s pomočjo in podporo
 - ✓ Dobra izkušnja s strokovnjaki na področju zasvojenosti (A94), (A96)
- Načrt podpore in pomoči
 - ✓ Dogovor s partnerko-80 eur mesečne žepnine (A74)
 - ✓ Dogovor s partnerko-klic kadar začutiš željo po igrah na srečo (A75)
 - ✓ Spremljanje partnerja s finančnega vidika (A78)
 - ✓ Preusmeritev misli ob podpori partnerke (A82)
- Dostopnost do strokovnjakov
 - ✓ Slaba dostopnost do strokovnjakov, ki se ukvarjajo z zasvojenostjo od iger na srečo (A87)
 - ✓ Slabo oglaševanje o posledicah zasvojenosti od iger na srečo (A88)
- Ovira pri reševanju problematike zasvojenosti z igrami na srečo
 - ✓ Nemotiviranost za vključitev v terapevtski proces (A89)
- Rešitev
 - ✓ Prenehanje igranja športnih stav (A98)
- Informiranja širše družbe
 - ✓ Več ozaveščanja o problematiki igranja iger na srečo (A100)

Partnerski odnos

- Vpliv na partnerski odnos
 - ✓ Vzpostavitev dobrega in zaupanja vrednega partnerskega odnosa (A59)
 - ✓ Odkrivanje laži (A60)
 - ✓ Raziskovanje finančne stiske s strani partnerke (A61)
 - ✓ Odkrit pogovor o zasvojenosti s športnimi stavami s partnerko (A64)
 - ✓ Zavedanje, da so športne stave poslabšale partnerski odnos (A65)
 - ✓ Obljuba o prenehanju igranja športnih stav (A69)
 - ✓ Dober partnerski odnos-ustvarjanje družine
- Posledica dobre komunikacije
 - ✓ Boljši partnerski odnos (A79), (A97)
- Krepitev partnerskega odnos
 - ✓ Dober partnerski odnos-ustvarjanje družine (A81)
 - ✓ Urejanju skupnega stanovanja in priprava na prihod novega družinskega člana (A83)
 - ✓ Preživljanje časa s partnerko (A84)
 - ✓ Preživljanje prostega časa z družino (A99)

Družinski odnosi

- Vpliv na družinske odnose
 - ✓ Ponovni pogovor o športnih stavah in zasvojenosti (A71)
 - ✓ Pogovor o športnih stavah in zasvojenosti (A73)